1868 Bagallardus a Flumine (Paulus) Libellus de Egritudinibus et Remediis Infantium, *lit. rom. long lines, 24 to a full page, 40 ll. without marks* [*Hain*, *2244 ; *Proctor*, 6756], PATAVII, *Bar. Val.* (BARTH. VALDEZOCHIO) ET MARTIN DE SEPTEM ARBORIBUS, 1472 —Petri de Abbano, Tractatus de Venenis, *lit. rom. long lines, 26 to a full page, 30 ll. without marks* [*Hain*, 8 ; *Pellechet*, 7 ; *Proctor*, 6775], [colophon] *Padue, Anno Domini* M.CCCC.LXXIII. *Deo gratias* (1473)—Tractatus Magistri Arnaldi de Villa Nova de Arte cognoscendi Venena, *lit. rom.* (*ut supra*), 18 *ll. without marks* [*not in Hain* ; *Pellechet*, 1305 ; *Proctor*, 6775], *absque nota* (*ut supra*) ; in 1 vol. *old calf, from the Fountaine sale*, 1902, *sm.* 4*to*
RARE

Three pieces apparently although

Proctor (? in error) takes (2) & (3)

together.

[illegible] Sale

£3.10.

[illegible]

June 1902

A. H*2244. Proctor 6756

Padua. Bartholomeus de Valdezoccho

with Mart. de Septem Arboribus. 1472

Type 2

B. H. 8: Pellechet 7. 1473.

Padua. Achates. Type 1.

C. Not in H. Pellechet 1305. n.d.

Proctor 6775.

Hain-Copinger II p. 73. no. 649

CW 2421

BAGELLARDUS (PAULUS) a Flumine.

7417. De infantium aegritudinibus ac remediis.

Bartholomaeus de Valdezoccho, with Martinus de Septem Arboribus. Padua. 21 Apr., 1472.

Sm 4°; sigs. [*^{2}; ab^{10} c^{8} d^{10}]; 40 leaves; 24 lines; roman characters; {Padova, press i (a), type 2}; capital-spaces.

1^{a}; [blank]. 1^{b}; Incipiunt capitula secundi libri. [Table; ends 2^{a}, l. 6.] 3^{a}; AD ILLVSTRISSIMVM PRIN||CIPEM DOMINVM NICOLA||VM TRVNO DIGNISSIMVM. || DVCEM VENETIARVM DO||MINVM SVVM PRECIPVVM. || LIBELLVS DE EGRITVDINI||BVS INFANTIVM PER MAGI||STRVM PAVLVM BAGELLAR||DVM A FLVMINE EDITVS IN||CIPIT FOELICITER. 40^{a}, l. 10 [Colophon]; Opusculū de egritudinibus & remediis īfā-||tium ac totidem capitulis cōpilatū p egregiū || ac famosissimū artium & medicine doctorē || magistrum Paulum bagellardum a flumīe || fœliciter explicit. || Sola miseria caret inuidia || M. CCCC. LXXII die xxi Aprilis. || BAR VAL patauus F. F. || MAR de septem arboribus prutenus.

Hain *2244. Proctor 6756. B. M. Inc. Med. 20.

Large capital Q on leaf 3^{a} illuminated in red and blue; capitals and paragraph-marks inserted in red or blue. A few MS. additions.

In 18th-cent. binding (containing also no. 7471), stamped in gilt on back with the figure of an elephant. From Sir Andrew Fountaine's library (sold by Sotheby, June 1902; lot 48 in sale-catal.); later in George Dunn's library, with his book-label and pencil notes (lot 1868 in sale-catal., no. 7017).

The first treatise on diseases of children (Osler, no. 7243, p. 29). It is also the first strictly medical work sent by a contemporary author to the press. See Sudhoff, 'Erstlinge der pädiatrischen Literatur', Munich, 1925, containing facsimile reproductions of this and of two other incunabula, the 'Regiment der jungen Kinder', Augsburg, 1473, of Bartholomaeus Metlinger (died *c.* 1491), and the 'Opusculum egritudinum puerorum', Louvain, *c.* 1485, of Cornelis Roelants (1450–1525).

Bagellardus spent most of his life at Padua, where he began to teach philosophy in 1441 and medicine in 1444. He died at Venice, either in 1494 or, more probably, on June 1, 1492 (Sudhoff).

7471. Tractatus de venenis. [With Arnoldus de Villa Nova: Tractatus de arte cognoscendi venena, and Valascus de Tarenta: Tractatus de epidemia et peste.] [Leonardus Achates.] Padua. 1473. A952

Sm. 4°; sigs. [a–c^8 d^6; e^{10} f^8]; 48 leaves (the first blank); 26, 27 lines; {Padova, press iii, type 1}; capital-spaces.

This Book has escaped the industrious De Bure. Vide 3823.

This was certainly printed by Bartholomew Valdezochio & Martin de Septem Arboribus Printers at Padua.

Incipiunt capitula secundi libri.

fuogo terra Aria Aqua fuogo terra Aria Aqua fuogo terra Aqua

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM DOMINVM NICOLAVM TRVNO DIGNISSIMVM. DVCEM VENETIARVM DOMINVM SVVM PRECIPVVM. LIBELLVS DE EGRITVDINIBVS INFANTIVM PER MAGISTRVM PAVLVM BAGELLARDVM A FLVMINE EDITVS INCIPIT FOELICITER.

QVantum domui tuæ illustrissimē princeps debeā: nec Liuii nec Ciceronis lingua aut eloquentia exprimere: nec quiuis alius felici stilo comprehendere posset. Nā cū puto me in clarū uirū olim euasisse dūtaxat beneficiis illius preclari genitoris tui patricii honestissimi: qui me innata sibi humanitate ad medicinalē sedē euexit in qua octo & uiginti solares circulos honeste militaui: Ingratitudinis notā me facile subiturum facile intelligebam: nisi ꝓ uiribus eniterer aliquid saltē in tāta tue felicitatis āplitudine

¶ Ceterum cũ non auri neq; argenti copia mihi suppetat quod meæ facultatis ē munusculũ in minimã partē remunerationis paternorum erga me meritorum tue serenitati dedicaui: Libellũ uidelicet de egritudinibus infantium nuper a me compilatũ: ut suauis quidam fructus ex benefitio lucubrationũ mearũ percipiat Oro itaq; atq; obsecro Serenitatē tuã ut non rem sed mittētis uolũtatē considerãs leta fronte atq; clara facie destinatũ nomini tuo opusculum suscipias

Libellus de egritudinibus infantiũ bipartitus est In prima parte ponunt modi figurãdi infantē fassiãdi aut cũ institis aut fassia & balneãdi & modũ cibãdi & modum lactionis maxime primi mēsis & electio nutricis Et modus corrigēdi lac ipsius nutricis aut matris Et breuiter modus gubernãdi infantem in sex rebus non naturalibus in primo mēse Secũda ps contin& egritudines pticulares infãtiũ incipiendo a capite continens capitula uiginti.

¶ Prima ps de regimine infantium in primo mense.

QVm infans precepto dei ualuā egredit̄
tūc obstitrix manu lēta suaui habēs pā-
nū lineū nō asperꝝ sed potius lene & ātiquū
debet inuoluere gremio suo imponere &
aduertere an infans uiuus sit an nō an ma-
culatus idest an niger uel albus seu uiuidi
coloris an respiret uel nō ꝙ si reperiret ipsū
calidū nō nigrū debet inflare in os eius ipso
nō habēte respirationē aut in anū eius. ꝙ si
contingit anū esse obturatū sicut aliquādo
cōtingit pellicula quadā orificii ani obtu-
rari debet ipsā scindere cū nouaculo aut au-
ro ignito subtilissiō aut aliquo instrumēto
ꝓporcionali .ꝙ si infans uiuus fuerit uiuidi
coloris tūc debet scīdere umbilicū seu uenā
umbilicalē dimittēdo illā lōgitudinis q̄tuor
digitorꝝ ligādo ipsā filo retorto aut lana re-
torta aut serico leui tamen ligatione ne do-
lorē patiatur & sic stare sinas usqꝫ ad casum
seu cōsolidationem umbilici . ꝙ si cōtingat
umbilicum nō consolidari tunc debet im-
ponere puluerem mirre aut aloes aut quod
melius est puluerem mirtilorum. ¶ Deinde
facta ligatiōe ūbilici obstitrix debet īpōere

infantem in peluim seu mastello aut aliquo uase proporcionali repleto aqua dulci calefacta suaui caliditate que non mordaci nec frigida non salita secūdum morem grecoꝝ. Et debet intromittere infantem in tali aqua seu balneo tenēdo cū manu sinistra caput eius eleuatum cū manu autē dextra debet formare caput orbitates oculoꝝ mundare nares os apire infātis & leui fricatiōe mādibulas fricare brachia & manus & omnia fomare. Deīde panno lineo calefacto suaui calefactione ipsū inuoluere & corpus īfātis sugare. post hoc habito panno lineo subtili debet imponere capiti infantis admodum caputei. deinde habet pannū lineū suauem & mollem & infante situato super crura obstetricis caput & īfantis situato circa pedes obstetricis pedibus autē infantis situatis supra corpus obstetricis debet obstetrix īfante leuato inuoluere ipsum panno lineo supradicto inuoluendo pedes eius prius brachiis super eleuatis. debet inuoluere pectus eius & corpus infantis stringere cum fassia aut institis tribus aut quatuor ligatiōibus circū

circa deinde habeat aliud linteamē seu pa-
nisellū & obstetrix trahat manus infantis p
directum uersus genua & cossas figurando
eas equaliter ut infans nullam gibositatem
recipiat & tunc ligare aut inuoluere cū eadē
fassia aut eisdem istitis adiutoria & brachia
infantis & manus ut recte figurēt. Deinde
debet inuoluere infantem super pectus in-
fantis dorso infantis eleuata uersus coelum
& accipere in manu sua pedes infantis &
facere cum manu sua ut calcanea infantis
tangant nates ipsius infantis ad hoc ut ge-
nua ipsius debite situantur Deinde debet
dirigere crura infantis & cum alia fassia et
institis et panisellis superius nominatis de-
bet ligare cossas aut inuoluere et crura et
pedes suauiter tamen deinde accipere infā-
tem & inuoluere ipsum pāno laneo aut ad
modum nostrum i capeta suffulta pellibus
ouinis et hoc stante hyeme Stante autem
estate inpanno lineo simplici.

DEīde obstetrix ponat ipsum super stra-
to camere aeris temperati nō luminosi
ymo magis ad obscuritatem tendentis ne

ex nimio lumine infans efficiatur cecus aut strabosus aut tortuosus postea coopiat ipsū īfantē leui coopertura circumuoluendo circa caput eius linteamen aliquod aut pānicellum non tangendo caput tamē īfantis nec coopertura tāgat os aut nares ne suffocetur & sic dimittere ipsū dormire facta aūt uigilatione tunc obstetrix aut mater aut mulieres astantes habeant parum zucari aut mali seu pomi cocti perfecta coctione permixta cum zucaro & imponant ori infātis hoc est enim perfectissimū & laudabile nutrimentum & laudabile medicamē īcitat enim infantem ad expellendum per uiam uentris seu ani Deinde habeant nutricem etatis uigintiquinque annorum usque ad tregintaquinq; que sit complexionis sanguinee aut parum recedentis mediocris carnositatis non crapulosā bonorum morum non utens coitu aut si infans pauperculus est nutriatur seu alatur latere matris que tamen debet sibi cauere ab omnibus rebus habentibus lac conturbare seu inficere aut alterare sicut acrumina legumiua carnes

grosse aut carnes salite pisces saliti caseos
salitos & antiquos magis quam nouos ira &
coytus exercitium superfluum balneum &
crapula & tūc talis nutrix debet lactare in-
fantem leui tamen lactatione ne ex multa
lactatione incurrat coagulationem lactis in
stomacho & tūc completa lactatione debet
nutrix mittere infantem ī cunabulis & co-
operire ipsum coopertorio nō tangente os
eius & mouere ac ducere cunabulum hinc
inde leui motione & mouens cunabulum
debet facere sonum suauem uoceq̧ cantare
leui tamē aut suaui cantu ut spiritus infātis
cōgaudētes suo simili alacres fiant nec de-
bet esse in camera strepitus aut uox horri-
bilis aut aliquod habens terrere infantem.
Deinde obstetrix debet ipsum balneare se-
cūdū consuetudinē nunc habitam duabus
aut tribus locionibus quāuis tamen secūdū
sententiam auctorum ātiquorum deberet
balneari usque ad mensem sed quia usque
ad mensem uarii & diuerse egritudines ac-
cidūt sicut sunt stipticitas uentris clamores

in nocte & in die ideo stante stipticitate uẽ-
tris debet nutirix aut mater aut obstetrix
accipere stercus muris & infundere ipsum
ĩ oleo comuni comestibili & imponere ano
infantis suaui tamen immissione & si paci-
atur dolores debet ĩungere ilia & pectinem
infantis oleo anetino ꝙ si contingat infãtẽ
pati epilepsiam aut anelensiam aut tortuo-
sitates oculorum debent applicari ea quæ
dicentur in sequenti parte.

¶ INCIPIT PARS SECVNDA. DE EGRITVDINIBVS INFANTIVM CONTINENS. C. XX.

C. I. de saphati fauositate & eius cura.

EGritudĩes quæ accidunt pueris & ĩfantibus quãuis sint uarie secũdũ complexionem infatiũ & pueroꝝ tamen secundum ꝙ dominus illuminauit declarabimus egritudines eorum usque ad tempus recte locutionis idest septẽiannorũ inchoando a capite tanquam a sede anime rationalis usque ad pedes & nõ dicemus ea nisi q̃ collegimus ab autoribus nostris & q̃

hinc inde uidimus & experti sumus.

ACcidit igit̃ in primeua etate dispositio q̃ sahaphati appellat̃ aut fauositas aut uulgari nostro malũ puerorũ quæ egritudo non causatur nisi ex corruptione lactis aut superhabundantia eius aut ex dispositione contracta a uentre matris seu natiuitate & quamuis secundum sententiam Rasis in tractatu seu libello de egritudinibus puerorum sit aliqualis differentia inter saphati & fauositatẽ quia in saphati nulla est squama sed sola excoriatio ĩ fauositate uero sũt pustule a q̃bus emanat sanguis mixtus cũ sanie aut aquositate & aparẽt quasi squame desuper & tamen secundum sententiã eius fauositas est species saphati & non differunt nisi secundum magis & minus ex eo quia non accidunt nisi ex corruptione sanguinis aut lactis aut sanguinis permixti cum flegmate salso ut dictum est quæ dispositio seu egritudo secnndum sentetiam auctorũ nullatenus curãda est nisi cura naturali aut ipsa ducente infantem ad extraneã aliquã

egritudie ymo tale saphahati secūdū setētiā
Auicenne Galieni Serapionis Alliebatis et
fere omniū auctorū medicine excusat fratē
m seu preseruat a uariis et diuersis egritu-
dinibus sicut epilepsia mater puerorū spas-
mo tinea & tiria & melācolicis passionibus
& reddit īfantem hilarē atq3 iocundum Sed
quia hodiernis temporibus oportet medicos
non secundum canones operari sed aliquā
do & si non contra canones secūdū totum
saltem secundū patem & iō oportet medicū
uolentem adiscere curam huic dispositioni
nullatenus restringere sed magis applicari
medicamīa attrahētia leui attractione aut
suaui lauādo caput infantis leui lotiōe facie
eleuata uersus cœlum cum decoctiōe ordei
excorticati & malue Deinde accipere caules
torefactos leui torefactione super cineres &
ungere butiro loto & applicare capiti: quod
si cōtigat huiusmōi sohaphati restrīgi tūc
debet accipere folia edere & suere ad modū
bireti & torefacere & ungere ut dictū est de
caulibus sed quia defedatio faciei aliquādo

odiosa ē matri uel parentibus tūc ad remo-
uendum eam absque periculo debet mater
aut nutrix habere caput lactis & ungere fa
ciem infantis continue trahendo manum
uersus uerticē capitis. Quod si contingat
infantem pati instantiam uigiliarum & cō-
tinue mouere caput hinc inde ex eo quia
manus eius sunt alligate fassia aut institis
unde non potest manu scalpere tunc com-
prehendimus hoc non prouenire nisi ex
maxīa acuitate materiei aut uēenositate ei-
us et tūc nutrix aut mater eius debet accipe
folia atriplicis et torrefacere ea leui torre-
factione supra cinerem et apponere capiti
infanti attrahit enim ad se uanenositatem
hūoris et acuitatē testat̄ hoc Rasis tractatu
supra scripto ubi inquit ꝙ quociensciūꝗ cō-
tingit infantem clamare et cōtinue moueri
debemus admistrare folia atriplicis et ego
exptus sū ꝙ si cōtīgat īfātē esse adultū aliter
ꝗa unius āni aut pluris tpis tūc cōpetit un-
guentum huiusmodi prius tamen purgata
nutrice et ipsa obseruante debito regimine

℞.ceruſe litargiri ān.ʒ.v. lixiuii de cinere uitis ʒ.iii.olei roſ.ʒ.i. cere.℥.i.liquefiat cera cum oleo roſ. & terantur cetere medicīe & cōficiantur omnia cū duobus uitellis ouoꝝ aſſatoꝝ Aliud ad idē ℞ gallarū ʒ.iii.granoꝝ almel.ʒ.ii.baurach auī unum ſulphuris citrini auī ii.arſenici rubei ariſtologie āboꝝ ān.ʒ.s.ſaliſarmōiaci fruſtri teſtudinis ueteris furni amigdalaꝝ amaraꝝ excorticataꝝ eris uſti.uenarū citrinaꝝ merdaſēgi radicū capparoꝝ folioꝝ fici ſiccoꝝ radicū cane ſicce zimar aluminis iameni ſief memite olibāi omnium ān aureū.i.terantur medicine & cribellentur & conficiantur cum aceto uini donec fiant ſicut ungentum & ponātur in ſole donec permiſceantur. Deinde caput pueri ungatur hoc enim unguētum utile ē non ſolum ad ſaphati ſed etiam ad omnia ulcera capitis & tineam & allopiciam & ad lendes et pediculos et ſcabiem ulceratam et ad ſimiles etiā egritudines antiquas De exptis autē ad huiuſmodi egritudīes ē ſtercus galline uſtum uel aridū permixtū cū melle

expertū est mirabiliter iuuare radices altee decoctas cū urina pueri ungendo caput.

¶C.I.I. de epilepsia.

EPilepsia est egritudo prohibens mēbra aīata ab operatione sensus & motus non integre propter opilationem cōtīgentē ī uentriculis cerebri & spirituum cursibus sensitiuorū & motiuorum Fit autem talis egritudo merito alicuius timoris siue strepitus uel huiusmōi. Accidit aūt talis egritudo īfātibus aut pueris in primeua etate aut post natiuitatē. ꝗꝛ si accidit a natiuitate non curatur aut uix ex permutatione etatis aut regionis aut temporum anni testatur hoc ypocras in secūda āfforismoꝝ āfforis. Epilēticoꝝ iuuenibus testatur hoc Auicēna prima tercii ca. de epilepsia et fere oēs auctores qui si non curatur ex tali permutatione cum illo cōmoriūtur Si autem est epilepsia post natiuitatē et paciens sit infans lactans tamen non sumens cibum in cunabulis tunc oportet nutricē habere regimen in sex rebus nō naturalibus. uidelicet habere aerē

remotum ab omni impressiōe mala cauere ab omnibus cibis. multiplicantibus materiā flegmaticā sicut sunt pisces sicut & lac omne quod conficitur cum pasta carnes grosse uinū grossum legumina allea cepe scalonie & olera omīa exceptis buglossa acetosa borragine fructus crudi acetum & omnes res uaporosas sed sumat carnes uitulorum aut edorū aut castratorum perdicū faxianorū utatur ouis sorbilibus Consideraturque lac ipsarū utrū sit aquosum & uiscosum quod aprehenditur accipiendo guttā unam aut duas lactis & ponere aut mulgere sup unguem aut ferrū tersum et politum seu marmor aut uitrum et comprehenditur utrum lac retineatur illic tempore longo uel non quod si flectendo aut plicando aliquod istorum lac retineatur nec remoueatur comprehēdimus ex isto lac esse grossum et uiscosum q̄ si parum flectendo paꝝ descendat nec retineat̄ secundum partem tunc comprehendimus ex illo lac esse maxime aquositatis et oportet rectificare lac nutricis

ſtante lacte groſſo cum reducentibus ſeu rectificātibus lac reducendo ipſum uerſus mediocritatem que omnia inferius dicētur Sed quia talis egritudo multum infeſtat infantem & teretur pater & mater & omnes aſtantes ſeu inſtantes & cū infans nil poſſit ſumere per uiam oris ſed ſi ſumit parum ē ideo ponent que experta ſunt in cura epilepſie Sentētia autem plurium auctorum eſt ꝙ ſmaraldus ſuſpenſus collo remouet epilēſiam Sententia omniū autorum quaſi ꝙ peonia quocūq; collo ſuſpenſa ſiue ſemē ſiue radix eius tollit epilepſiam & hoc uerū & probatum eſt Pariformiter aſſerunt aliq auctores ꝙ ſiquis combureret ſuem ſpīoſū ſeu ericium & aliqd pulueris ad bibendum dederit ſubito tollit epilepſiā teſtātur & aliq fidedigni ꝙ lignum crucis quod lignū naſcit ſupra quercu ex quo fit uiſcus ſuſpēſum collo tollit epilepſiam & omnem uertiginē

De rebus autē maxie exptis ē tyriaca magna ſeu andromaci pmixta cū lacte mulieris cū pauco zucari.ro. ātiq tamē īfātes cauere debent ab omni terrore & ſtrepitu q̄ habent

inducere talem morbum.

C.III. de spasmo puerorun.

ACcidit & pueris spasmus de repletione aut de inanitione de repletione autem maxime carnosis. De inanitiōe autem infantibus. aut ꝓpter febres exicātes aut ꝓpter continuos clamores unde cōtingit aliquādo infantes tetanari ut non possunt flecti nec ad partem anteriorem nec posteriorem que passio secundū aliquos appellatur alcuhes aut alcuses Si igitur paciūtur spasmum de repletione custodiēda est nutrix ne lac ipsius sit declinans ad humiditatē multū idest ne lac sit aquosum sed nutriat' magis cibis habentibus ĩcrossare lac. Et abstinendus est infans a multa lactatiōe & a multo somno Inungenda sunt quoq; mēbra ipsius ĩfantis ex oleo yrino.i. liliorū alborum aut de oleo alkeiri. Si autē cōtingit infantē esse exiccatū nutrienda est nutrix cibis humectantibus substātifice & qualitatiue: sicut sunt carnes laudabiles decocte cum rebus frigidis & humidis Et maxime si spasmus talis sit post febres longas & in ungende sunt iuncture

cū oleo uiolato & pauco cere nōnulli autem intromituut īfantes in balneo decoctionis capitū porcoꝝ iuuenum aut castratorꝝ aut edorum fatiūt decoctionem istarū carniū usqꝫ ad relaxationē ipsarum & intromittāt infantē ī tali balneo deīde faciūt unctionē īfanti ex oleis iam dictis hoc tamē expiētia scio qꝫ uidi q̄plures infantes tecanatos ut nō possint flecti ad partē domesticā neqꝫ siluestrem. i. anteriorē & posteriorē qui cum sola unctinoe facta spōdilibus colli ex oleo lilioꝝ alboꝝ aut ysopo hūida releuati sūt Et curati fauente domino a tali cotractione De rebus autē maxime exptis maxīe stāte spasmo hūido ē tiriaca magna seu ādromaci. ¶ C. IIII. de instantia uigiliarum. i

ACcidunt etiam pueris instātie uigilaꝝ ꝑpter q̄s accidunt pueris insōneitates & clamores perturbantes parentes nutrices & omnes domesticos ¶ Cui accidenti Et si uaria nominentur ab auctoribus semper a leuioribus inchoandum est ¶ Cum omnia prouocantia somnū narcotica sint & quodāmodo stupefaciētia A leuioribus autem

inchoando: Est facere unctionem fronti &
naribus ex oleo uiolato: Secundo ex oleo
uiolato & anetino permixto cum lacte mu-
lieris lactantis ipsum infantem & modico
cere: Tertio addendo unctioni supradicte
parum opii aut succi iusquiami aut succi
mandragore: Quarto facere unctionem
ex ungento populeon leui tamen unctione
& in parua quãtitate Et quãuis secũdũ sen
tentiã autorũ nostrorum debemus magis pro
cedere per extrinsicus applicata . tamẽ contin
git aliquãdo & intrĩsicis aliquid admĩstrare
Vt infans cibũ assumat accipiat panatellã
cũ emulsione seminis papauerum albi quãuis
etiã Rasis papauer nigrum uel eius emulsionẽ
:quod minime laudo Vulgares autẽ nostri
administrãt infantibus parum requies descrip
tiõe Nicolai: que & si sit laudata a Nicolao:
non tamẽ nisi urgẽte magna necessitate ad
ministranda est .

C. V. de egritudinibus oculorũ infantium

ACcidũt ĩfãtibus egritudĩes oculorum uarie
& diuerse uidelicet obtalmia . tũefactio
oculorum & strabositas : Quae due egritudies

uidelicet obtalmia & tumefactio oculorum maxime accidūt aut propter frigitdiatē aut propter coruptionē lactis ¶Strambositas aūt aut contrahit a principiis natiuitatis aut ꝑpter malū regimē situationis infantis in aspectu luminis aut modo iacēdi ¶Si igitur accidat tumefactio oculoꝝ Et sit rubor in facie & ifrōte color rubeus tūc cōfert hoc medicamen ℞.succi mēte folioꝝ rosaꝝ ān.ʒ.i. croci mirre ān.ʒ.i.s. puluerizēt & cōficiant cū lacte mulieris & supponat oculis extrīsecus & fronti cottidie renouādo quousqꝫ aperiāt oculi ¶Si aūt in oculis non fuerit rubedo nec calor in facie aut in fronte magnus ℞. mirrā crocū aloē & folia ros.& confice cum bono uino & sup oculos pone ¶Exptū maxime ad hoc est mittere in naribus infantiū parum ambre distēperatum cum lacte mulieris ¶Si autem accidat infantibus pruritus aut scabies cū sola emulsione lactis nutricis aut mrīs ē sūma cura ¶Si aūt patiāt strabositatē seu oclōꝝ tortuositatē maxiē situādi sūt sup latera opposita ut:grā exēpli ¶Si oculi sūt eleuati & contorti uersus angulū seu lacri-

male sinistri situandi sunt ut iaceant super latus dextrum & lumē situādū est similiter in latere dextro: ut ex intuitu luminis existē-tis in dextro latere dirigāt oculi. ¶ Opposito aūt modo si oculi sint contorti uersus lacri-male dextrum uel uersus ptē dextrā: tūc oppo-sito modo est situādus puer & lumen etiam situādum. ¶ Si aūt oculi sint Strabi opposito modo quia unus ad dextrā alter ad sinistrā tūc situandus est infans corpe resupino Et accipe speculū calibeatū sperice figure. aut picturas pulcherrimas aut aliq delectabile ut infans ex uehemēti intuitu delectatione maxime intueat figuras aut spēs represen-tatas in speculo unde oculi dirigantur ex rectitudine intuitus & sic pp̄ter continuā considerationē factā firmāt oculi in dispo-sitione seu situ suo naturali.

¶ C. VI. de egritudinibus auriū ab intra

Accidūt & pueris ad intra aures pustule nonnulle emittētes saniē & aquositatē: & etiam pruritus maximus: quo maxime infestant pueri infestatq nutrix & mater propter clamores maximos ex dolore aut

corrosione facta Et si multa dicant ab auc-
toribus pauca experta enarrabimus Primũ
est accipere cotum antiquũ.i.nõ nuper car
minatũ & imponere in aures in modũ tẽte
Et mũdificare saniem ab ulcere egredientẽ
Et iterato immittere tẽntã aliam mundam.
Secundũ est intromittere tãtã inũctam oleo
cõi aut aqua mellis Et si cotĩgat liberari in-
fantẽ fiat & replicetur tẽta usq; ad sanationẽ
cõpletam. Quod si sanies aut aqua adhuc
emanauerit: tũc tẽta supradicta coti ĩuncta
aqua mellis & puluere yreos: aut mirre aut
aloes intromittat usq; ad sanationẽ cõpletã.
.Aliud ad idẽ similiter ualet accipe alumẽ &
dissolue in uino & intĩge liciniũ & ĩtromitte
aut accipe crocum & nitrꝝ & tere cũ aqua &
aceto & intromitte. Quod si contingit ex
istis nõ liberari ĩfantẽ tunc scias fistulã esse
factã intrinsecus Et infãtẽ non liberari nisi
ex permutatione etatum.

C.VII. de apostematibus auriũ ab extra.

Accidũt & pueris pustule post aures di-
uersoꝝ colorum. uidelicet albe citrine
nigre & rubee: nigre aũt mortales quodãmõ

ſunt. q̃uis tamẽ remedia tribuenda ſint eis: ut dicet᷑ Citrine aũt ſunt minoris malitie. Albe uero ſalubres & rubee ſimul que tamẽ puſtule nullateus poſſũt curari infãte nihil ſumẽte p uiã oris: Sed magis regimẽ adhibẽdũ eſt matri aut nutrici teſtat᷑ hoc Raſis in tractatulo ſuo de egritudinibus pueroꝝ teſtat᷑ yſaac de egritudinibus pueroꝝ & priceps Auicẽna tertia primi de regimĩe ĩfãtiũ

¶ Remedia hoꝝ adhibẽda extrinſicus ſtãtibus puſtulis Citrinis mater uel nutrix nutriat᷑ oleribus frigidis ſicut ſunt endiuia. ſcariola· lactuca. ſecũdũ ſentẽtiã Auicẽne cucurbita. Stãtibus aũt puſtulis albi coloris· tũc nutriat᷑ magis feniculo origano calamẽto .i. decoctione iſtoꝝ olerũ cũ cerne caſtrati aut uituli aut pulloꝝ Santibus aũt puſtulis nigris q̃uis ſecundũ ſentẽtiã auctorũ ſint morrifere ut teſtant᷑ auctores preſcripti Et magis adhibẽdũ eſſet regimẽ iuuenũ q̃ infantiũ nutriẽda ſeu alẽda eſt nutrix cibis factis cũ decoctiõe bugloſſe lupuloꝝ cũ carnibus ſupraſcriptis medicãdaq; ẽ medicinis corrigẽtibus q̃litatẽ prauam adhuſtiõis ſanguinis ſicut Syrupis

digerẽtibus melancoliã ſicut ſyrupũs de epithĩo de fũo terre de acetoſitate citri cum aqs cõuenietibus ſicut aq̃ bugloſſe lupulorꝝ capillorum ueneris Deinde euacuanda eſt cum medicinis appropriatis ſicut eſt Electuariũ de epithĩo dyaſene ſolitiuũ & non ſolutiuũ pillule de fumoterre pillule inde . & quãuis ſecundum ſententiam Raſis in tractatu ſu praſcripto cõpeterent Iere magne quedam: tamen abhoribiles ſunt hodiernis tẽporibus non uſitatis ideo illas relinquam. Quod ſi contingat puſtulas illas eminentiam facere magnã. ſicut cõtingit aliquãdo apoſtemata magna poſt aures oriri: aut parũ iſra aures tũc fiat unctio cũ oleo liliorꝝ alborꝝ quod irinũ appellat: aut cũ oleo camomillĩo & adipe gallĩe aut anatis recentis aut parum butiri aut cũ unctiõe q̃ appellat Anodina.i.cõfortatĩa Quod ſi cõtigat ab hoc apoſtema nõ diſſolui aut remoueri cũ emplaſtro facto ex decoctione radicũ maluauiſci cum anxugia porcĩa nõ ſalita maturet apoſtema & apiatr aut flebotomo aut ruptorio deĩde cirugicus ſe exerceat ĩ cõſolidãdo & mũdificando .

¶ C.VIII. de pustulis siue acola oris.

Accidunt & pueris ad intra os pustule & acola ĩ lingua & palato diuersoꝝ coloꝝ quia quedam cineritie. quedam. albe. alie rubee. alie citrine & alie nigre: quarũ quedam sunt salubres: sicut omnes exceptis nigris q̃ aliqualiter participãt naturã cancri ¶ Ideo curã nigrarũ relinquemus: quia hoc ptinet magis ad cirugicum q̃ ad phisicum ¶ Si autẽ sint citrine: aut rubee cũ calefactiõe pcepta tangendo cũ digito intormisso in ore: tunc nutrix nutrienda est & alenda oleribus frĩs sicut endiuia scariola cicorea portulaca lactuca & huiusmõi ut lac eius sit causa extincti onis acuitatis colere & sanguinis ¶ Si autem pustule albe fuerint magis nutrienda est ex cibis habentibus uim alterare sãguinẽ & lac sicut: decoctiõe calamẽti feniculi borraginis & similiũ habentibus uim aliqualiter remouere malitiã sanguiuis & lactis ¶ Palatus aũt pueri stantibus pustulis citrinis: seu rubeis ungendus est cum aqua decoctionis balaustiarum corticum granatorum capularum glãdiũ aut cũ succo portulace: aut plantagĩs

Nigra

Citrina
Rubea

Citrina et
Rubea

aut scariole aut sempuiue aut succo solatri

¶ Sed de rebus maxime expertis ut testatur Rasis. testaturq; Auicenna & ysaac in locis propriis Est dyamorō. & succus mori & rob nucum Et hoc expertus sum non solum in alcola aut pustulis sed in corosione gingiuarꝝ infantium & corosione lingne .

¶ C. IX. de dolore gingiuarū infantium .

ACcidunt pueris tēpore emissionis dēciū dolores gingiuarum ¶ magni & intēsi & quāto dolores maiores fuerint tāto dētes firmiores erunt ¶ Si autem accidit tempus emissionis dentium in uere uelociter oriūt propter caliditatem superuenientem aeris . ¶ Si autem in estate tardius oriuntur ¶ propter frigiditatē autūpni superueniētis ¶ In hieme autem adhuc tardius propter firgiditatem precedentis temporis ¶ In autupno autem si accidat tēpus emissionis dentium deterius erit quam in aliquo precedētium quoniam magis uite inimicatur cū frigidus sit & siccus ¶ Succurrendum est autem apparētibus tumefactiōibus gingiuarum ¶ cum fricatione ipsarū cū manibus proprus & emittūt

multitudinem bauositatum. Et cum lactāt stringunt papilas mamillarum & cum itromittit digitus in ore stringūt forti strictura

Succurrendum est igitur eis & accipere cādelam ceream uirgineam nouiter factam. Et prebere infanti ut masticet eā: quia ꝑpter teneritatē ipsius & unctuositatē cere causat aliq̄ dilatatio gingiuarꝝ. Secūdo facere unctionem gingiuarum ex oleo de seminibus lini aut mucilaginis earꝝ aut mucilaginis seminis altee. aut stante multa caliditate gingiuarum mucilagine seminis citoniorum:

A proprietate autē laudantur ab auctoribus nostris pinguedo anatis recens. butirum recens nō salitū. laudatur ultima laudatiōe cerebrum leporis. & lac canis lactantis. Vltimatū autem remediū est scalpere gingiuas leui tamen scalpellatione. Nonnulli autem auctores precipiūt ut toto tempe. quo ma infestatur dolor gingiuarum fiat decoctio camemilli & aneti & fiat lotio capitibus ipōrꝝ. Et si dolor augmentatus fuerit. Accipiatur butirū uacce uel medulla cruris eius & pōet super gingiuas & cū apparuerīt capita dētiū

ponatur super caput pueri & collum lana
munda. Et sic pmittatur. Quoniã hæc ẽ
cura solepnis & cura probata.

C. X. de scissuris labiorum.

ACcidunt & pueris scissure labiorum. q̃
causantur in eis aut propter acuitatem
lactis. aut propter duritiem mamillarũ: aut
porpter corruptionẽ lactis. Quod si causet
propter acuitatẽ lactis tunc regenda ẽ mater
aut nutrix cum oleribus frigidis nomĩatis
superius. Q si propter corruptionẽ lactis.
rectificadum est lac. ut dictũ ẽ. Q si ꝑpter
duriciem mamillaꝝ mollificãde sunt extre-
mitates mamillarum mulierũ. Labia igitur
infantium liniantur ex aqua rosaꝝ pmixta
cum pinguedine gallinæ. aut accipe lanam
bene carminatã & pone in succo plãtaginis
seu lantiole: cũ aliquãtulo butiri: aut ãxugiæ
gallinacei & labiis ũctionẽ facere. De rebus
autem maxime expertis est accipere aquam
rosarum. & farinam amidi & ũctionẽ facere
seu labia ungere. De rebus etia autẽ maxie
expertis ad scissuram non solum labioꝝ. sed
extremitatũ mamillarũ & manuũ & pedũ.

¶Et scissuras uirge ani & matircis. ℞ cere ci-
trine adipis anatis. ysopi humide. olei rosaꝝ
ān ptē. i. dragaganti amidi mucilaginis sēis
citonioꝝ ān partem ß. gallaꝝ cineris pilloꝝ
caude equi sulphur̄ usti. plūbi usti: ān ptem
i. ß teratur terēda. & misceat̄ & fiat unguētū
quo prius locus inungatur Deinde ex hoc
puluere superaspergatur. ℞. masticis gallaꝝ
ciner̄ pilloꝝ caude equi. plumbi usti corticū
granatoꝝ ceruse · plūbi dragaganti. corticū
thuris ān partes equales. Infundantur oīa
per diem & noctem in uino pontico. postea
exiccetur super lamīa ferrea aut super ter-
rea postea teratur & fiat puluis subtilissiūs
¶Ad idem ualet. ℞. litargiri mirre dragagāti
ān pulueri sētur subtiliter. Et cum cera uir-
ginea & parum olei & mellis & fiat ungētū
Sed prius madefiant labia infantis saliua ꝓ-
pria. deinde petia inūcta unguēto predicto
labiis infantis apponatur. In mane autē cū
aq̄ tepida labia infantis lauentur. ¶Vnguētū
ad idem. ℞. ceruse. ʒ. i. cere. ʒ. iii. litargiri ca-
chimie argenti masticis ān. ℈ · ii. ß. olei roß
quātum sufficit & fiat unguentum. Aliud

ad idē ℞ ciperi aluminis galle mirre arse-
nici plumbi usti omnium ān cum modico
oleo rosarum fiat unguentum hoc autem
maxime ualet & cōfert quociēscūq; apparet
nigredo scissurarum labiarum

¶ C.XI.de Apostematibus gutturis infantiū

Acciduntq; pueris apostemata circa partes
gutturis que sunt apostemata duarum
amigdalarum & apud uulgares nostros appel-
lāt gaiones que apostēata causant in eis aut
propter frigiditatem aeris cōprimentis sub-
stātiam cerebri aut propter nimiā caliditatē
calefaciētem aut propter nimiā plenitudinē
infantium ex superflua lactatiōe aut come-
stione . Cura autem ipsorum maxime est
habenda cum diligentia Ex quo non fari
sciūt : ut nutrix : aut mater aut aliquis dis-
cernat utrum febrem patiātur aut non aut
patiatur difficultatem degluciendi . & cum
incipit dormire uideatur quasi suffocari Et
tunc debet intromittere digitum in gutture
īfantis & leui tactu querere a lateribus circa
partes gutturis utrum pcipiat ibi apostema
adesse aut non . Q2 si apostēa repertū fuerit

debet cum digito indice. eleuare apostema ¶ Accipiẽdo apostema. ĩ extremitate inferiori gutturis subleuãdo ipsũ leui tamẽ subleuatione prius ex una parte deinde ex alia deinde unguere guttur infantis cum dyamoron aut rob nucum: aut cũ syrupo de mirto. ¶ Extrinsecus autem fienda est unctio ex oleo lilio℞ alborũ cũ pinguedine galline aut anatis recentis: apponendo extrinsecus gntturi pueri lanam succidam aut linum uel stuppã carmĩatã. ¶ Aut accipe linum aut stupã: & ĩfũdere ĩ urinã pueri. ¶ Et extrĩsecus gule appõere. ¶ De rebus aũt maxĩe expertis ẽ accipe cassiãfistulã idest nouiter extractã ex cãna & pistare ipsam seu contũdere ultima contusione: deinde postea gutturi apponere in formam emplastri. ¶ Secundum sententiam autem ¶ Mesue de cura squinãtie atrahende sunt aures sursum aut pili attrahẽdi sunt in uertice capitis sed hoc magis competit pueris fari scientitibus quia nimium terrerent infantes. aut ex tractiõe capillo℞ aut aurium.

¶ C. XII. DE TVSSI ET REV-

[R]EVMATISMO INFANTIVM.

Acidit īfantibus tussis & reumatismus Aliquando ex frigiditate lingue ut uix possint claudere epiglotum Aliquādo etiam ex frigiditate pectoris aliquando uero ꝓpter materiam descendentē a capite Si accidat ex frigiditate lingue tussis tunc hoc comprehēdimus quia uix possunt diglutire nec emittunt bauositates & tunc curandi sunt cum administratione amigdalarum dulcium pistatarum permixtaꝝ cum caricis pīguibus & aq̄ feniculi & admīstret māe & sero Et hoc si deglutire possūt Si aūt nō deglutire possunt cū sola unctione facta cū digito aut penna ipsi gutturis cum lacte amigdalarū dulcium.aut cum succo liquir . aut cum farina amidi permixta cum lacte amigdalarū dulcium fieri debet Q si cum tussi fuerit aspitas tunc cum mucilagine seminum citoniorū & penidiis & oleo amigdalarum dulcium Et hoc nō stante febre . Q si febris affuerit succum mali granati dulcis misceas cum pēidiis. & decoctiōe aut succo liquiricie. Si autem tussis ex descensu

Catari causata fuerit quod cognoscimus ex eo qa infantes emittūt bauositates cū multitudine flegmatis circa os. tunc competunt medicamīa ista uidelicet. ℞ seminis papauer̄ albi dragaganti ān.ʒ.ß.seminis cucumer̄.ʒ.i.Et confice cum aqua in qua cocti sint sebesten & administra. Aliud ualēs ad tussim puerorū. ℞.passulas enucleatas.& fac bulire in uase ferreo·ne indurentur. Et postea remoue ab igne & pista & misce cū eis tantūdē de penidiis & da puero māe & sero ad modū nucis. Ad idē ad tussim frigidam. ℞·mirrā & misce cum melle & oleo amigdalarū. Et propina seu administra non stante plenitudine pectoris pueri. Stante aūt plenitudīe pectoris pueri. Accipe dragaganti.galbani. mitte in uitello oui Et si in hoc multa laudata sint ab auctoribus sicut ea q̄ dicta sunt de rebus maxime conuenientibus nostris temporibus sunt si infans adhuc parue est etatis quia duorum aut trium mensium ymo usque ad ānos tres & causetur tussis p uiam reumatismi. Est facere unctionem pectori a leuioribus īchoādo. Accipe butir̄

nō ſalitū & caules torrefactos ſuper cineres Et ūgere caules cū dicto butiro Et applicare unum foliū caulis pectori ¶ Aliud autē foliū dorſo correſpondente ex oppoſito pectoris. ¶ Aut facere unctiōem ex oleo ſiſamino. aut amigdalaꝝ dulcium. piguedine gallinæ butiri recentis. oleo uiolarū addēdo parū croci cū cera Aut facere unctionem ex ſolo yſopo hūida Aut facere unctionem ex mucilagīe ſeminis lini. aut altee Stante autem febre ex unctione facta ex oleo uiolaꝝ & amigdalaꝝ dulcium & modico ceræ ¶ Q2 ſi tuſſis per uiam reumatiſmi cauſatum non remoueatur tunc comiſſure capitis cruciati: parum pulueris roſaꝝ & ſandarace quia: duo aut tria grana in pōdere īponant mane & ſero. Ad hoc etiā maxime confert accipe pillulā unā ſtoracinā ſi īfātes cape poſſint qntitatē unius grani milii aut orobi aut lēticule. Cōfert etiā medicamē hoc uidelicet multo tempore lactationis ut ꝶ. gūi arabici. ſemīs citoniorum liqr̄ penidiaꝝ miſceant cū lacte & admīſtret infanti ¶ Q2 ſi contingat pueros eſſe adultos quia etatis trium ānorū uſq; ad ſeptē ānos

Et tussim patiantur cataralem & stricturam pectoris: tunc competit syrupus de liquiricia non stante febre cũ modico syrupo de prassio cum aqua farfare capillorũ uenerĩ. Stante autem febre cum syrupo uiolarũ & unctiões prescriptas pectori applicãde sunt & alia ut supra. Et competunt pillule euacuantes ut sunt pillule de Iera cum agarico aut de Iera simplici usq; ad. v. numero Et cõtingit aliquãdo ꝓpter maximam stricturam narium tussim pati quia materia quæ secũdũ naturã debet emitti per nares magis trãsmittitur ad guttur & tracheã arteriam. Cõpetit unctio facta ex butiro solo ĩ radice naris superiori inter duos oculos Et naribus ĩponere cum pẽna aut coto oleũ amigdalarũ dulcium aut sisaminum Et si pueri possent attrahere per nares aquam decoctiõis ordei cum zuccaro candi aut aquam decoctionis ordei cũ modico aquæ maioranæ & parum succi blitis esset medicamen cõueniens diuertens materiã a partibus posterioribus ad ptes anteriores. Cõpetũtq; fricatiões spatularũ suaues & leues facte circa spatulas: q̃ tamẽ nõ debẽt

fieri nisi ordinata premissa purgatiōe aliq̄li aut per uiam oris aut clisteri leui seu cōmūi aut suppositorii facti ex melle.

C. XIIII de uomitu infantium.

INfestantur autem infantes uomitu: aut ꝓpter multiudinē lactis q̄ digerere nō possunt. aut propter aquositatē eius. aut propter corruptionē eius & maxīe ſtāte debilitate stomachi infantis aut prouēit ꝓpter uermes: aut propter frigiditatem aeris. extrīsicā aut frigiditatē aut caliditatē nutricis. Summa autem cura adhibenda est in cognitione causarum uomitus infantis. quam ex ipsius relatiōe habere minime possumus: Sed inquirere a matre uel nutrice utrum assumat magnam quantitatem lactis. Et sugēdo ubera incurrat singultū. aut lac dicat esse multū. aquosum: aut grossum uiscosū quod cognoscimus p signa superius posita de dispositione lactis nutricis. Corruptionē autem eius comprehendimus ex fetore eius quod emittit per uomitum: Acetositatem aūt cognoscimus ex odore lactis emissi per noītū tēdētis ad aliq̄lē acetositatē. Frigiditatē

autem cognoſcimūs nutricis aut infantis. quia egōnes q̄ emittunt in pānis lineis ſi ſint tēdentes in colore ad uiriditatē aut ad aliq̄lē liuiditatē iudicamus hoc eſſe propter frigiditatem nutricis aut matris aut infantis. Si autē color egtiōnū eſt tendens ad citrinitatē aut ad nigredinem cum tranſlucentia iudicamus hoc magis eſſe aut propter caliditatē lactis nutricis aut matris aut propter īflammationem infantis. ꝙ ſi uomitus propter multitudinem lactis fuerit tunc prohibe multitudinē lactis. ꝙ ſi ſentit᷑ odor acetoſus & appareat hūor albus adhuc cōmixtus cū lacte ſecundum ſententiam Auicēne q̄uis dubitatiue loquat᷑ tria grana ordei ī pōdere gariofiloꝝ adminiſtrare īfanti ꝑ uiam oris curat. Secundum autem modum cōmunē practicādi eſt facere infantibus teneris etatis ſtāte ſtomachi frigiditate unctionē ſtomacho cū oleo de ſpica & oleo citōioꝝ Et ꝓbatū ē. Quod maxime expertus ſum Non ſolum īfantibus teneris etatis ut duoꝝ mēſium uel trium. Sed uſq; ad ſeptem annos & ultra & ualet etiam contra uomitum uermiū. Q̄ eſt

℞.olei de absinthio de menta olei masticini citonior ãn·ʒ.ii.Sper absinthei mente ros. ãn:ʒ.ß. aloes grana ii.aceti par cere q̄ntum sufficit fiat ungentū molle Imo & infantes patientes ꝓstractionē appetitus facta uncti one mane & sero ante lactationem uel cenā maximo cum appetitu lac sugunt:& cibum sumunt si ipsum camedunt Expertus etiam sū. si deglutire possunt īfantes ut colligitur ex sententia Auicēne.i3.ʒii. de cura uomitus. Et sextadecīa ʒii de cura colirice passionis administrare parū syrupi de menta cum uino granatorum Et est mirabile non solū in pueris & infantibus.sed etiā ī corporibus adultis.saluo tamen semper q̄ nullatenus uomitus cohibendus seu constringēdus est nisi ꝑducat ad aliq̄lē debilitatē seu lassitudinē quia sepissime uomitus curat uomitū.testat̄.

Auicēna sexdecīa.ʒii.de cura colirice passionis. Cōpetūt etiā hec remedia s̄m sentētiā Ras.stāte causa frigida.℞ olibāi septimā ptē ʒ.nnius rute s cce ʒā ptē:ʒ.puluerisa & misce cū syr̄.ros.& da puero aut accpiat nutrix par cimīi & par sumach & pōat ī ore pueri

Aut q͞p sepe expertũ est secũdũ sentẽtiã Ras.
℞ lignialoes masticis ãn .ʒ.ß. galãge septimã
ptẽ.ʒ. molle totum .i. fac puluerẽ & confice
cũ syrupo ros & da puero antequam sumat
lac. deinde pone super stomachũ pueri hoc
emplastrũ. ℞ masticis aloes acacie galle oli-
bani panis usti confice cum oleo ros & põe
sup stomachũ. Est enim exptũ ad uomitũ &
soluiã pueror℞: Si autẽ ĩ uomitu fuerit odor
acutus Et res q̃ euomũtur declinãt ad aliq̃lẽ
acuitatẽ & citrinitatẽ tũc cura sit ut admini
stres ĩfanti rob agreste aut succũ uel miuam
citonior℞ aut syrupũ de berberis: aut de ribes
aut syrupum ros: Si autẽ ĩfantes adulti sint
cõpetunt & trosci isti ℞. ros spodii ãn.ʒ. iiii.
gallar℞.ʒ. ii.ß.karabe seĩs portulace seĩs lapa-
cii acuti ãn.ʒ. i.cõfice cũ aq̃ ros.uel cũ aqua
mali granati ad põdus.ʒ.i.puleriset tociscus
unus & cũ syrupo ros aut miua citõior℞ aut
de ribes ĩfanti det ßm totũ aut secũdũ ptẽ: de
inde administet emplastrũ super stomachũ
quod ẽ maxime cõferens uomitui & fluxui
uentris puerorum q͞p tale est ℞.farine ordei
rubi. uiridis mali granati corticis ãn cõfice

cum aqua rof aut oleo rosfarum onfancino & stomacho applica Secũdũ aũt sentiam ysaac Stãte uomitu flegmatico est accipe calamẽtũ crocũ aristologiã lõgã & cũ succo mẽte misce ĩfãti administrare & ẽ mirabile Et phibẽda ẽ nutrix a grossis & flegmaticis cibis & a coitu Et si pregnans esset mutanda est omnino

C. XIIII. de fluxu infantium.

INfestãt aũt infantes fluxu uentris nõ solũ tpe emissionis dentiũ sed et post et ante Variis de causis: uidelicet aut pp ter cor ruptionẽ lactis aut ppter multitudinẽ eius. aut ppter caliditatẽ lactis aut eius frigiditatẽ et aquositatẽ Aut ppter deglutiõis multitu- dinis saliue aut ppter lac assumptũ a nutrice pregnãtis aut a debilitate stomachi infautis

Quod si causetur fluxus uentris propter corruptionem lactis rectificandum est lac cũ his q̃ dicẽt inferius de rectificatiõe lactis

Quod si ppt multitudinẽ abstinẽdus ẽ ĩfãs a lactatiõe ne tãtã quãtitatẽ lactis assũat/ꝙ si ppter caliditatẽ lactis ꝙ cõprehẽdit ex citri- nitatẽ eorum q̃ emittũt p uiã fluxus aut ppter frigiditatẽ et humiditatẽ lactis seu nutricis

rectificandū est lac. ut dicetur ĩfra Si autem
ꝑpter debilitatem stomachi ĩfantis. cōpetūt
ēbrocatiōes & unctiones superius nomĩate
de cura uomitus causati a causa calida aut
frigida sed unū premittēdū est. ꝙ nullatēus
fluxus uētris cohibendus ē nisi adueniat ti-
mor ꝓductionis ad debilitatem ¶ Cui fluxui
uētris a leuioribus inchoādo secūdū sentētiā
¶ Auicenne debemus embrocare uētrem ex
decoctiōe seminis rosẜ. & cimīo. & aniso. Et
hoc stante fluxo causato a frigiditate magis.
aut ex cimino & rosẜ ĩ aceto ĩfusẜ et decoctis
Quod si non cōtulerĩt sexta pars ʒ. unius
coaguli edi exhibēda ē cū aqua frigida ĩfāti
De exptis autem maxĩe cōueniētibus stāte
causa supradicta ē accipere. ʒ. i. reubarbari
torefacti & cū uino aromatico administrare
Rasis autē docet nos administrare quartam
ꝑtem. ʒ. unius. olibani & administrare hoc
emplastrum stomacho et uentri puerorum.
℞. croci mirre & cere quātū sufficit aut cum
uino cōmisce et pone super uentrem. ꝙ si
fluxus causatus sit magis a causa calida. Et
infans possit sumere ꝑ uiā oris det syrupus.

rosarū aut miua citoniorum cum syrupo de menta: dūmodo semper predomīetur miua aut syrupus ros. ¶ De rebus autem expertis maxime si sunt pauperculi sūt nuclei nucū torrefacti & ante cenam & prādiū sumere. Et sorbe & citonia assata: aut pistare ea & uētri apponere. si deglutire non possunt. Emplastrum conueniens fluxui puerorum. ℞. dactilos immaturos infundātur per noctē in uino stiptico postea datur oleū de semīe lini & mirtini & masticini & uariantur olea in dosi secundum intentionem calefaciēdi aut infrigidandi Et uentri administretur Emplastrum conferens fluxui causato a causa calida. ℞. succi arnoglosse centinodie ān ℥ ß. farine tritici ʒ. iii. aceti parū albumīs ouorum duorum. distempera & calefac & uētri appōe. Quod si fortius restrīgere uolueris ℞. rosarum thuris masticis boliarmeni. sanguinis dracōis absinthei costi amari. baluastie. psidie coquantur in aqua & in illa decoctione sedeāt pueri. aut īfātes Et fomētationē facias pedibus aut tibiis. Et si fortius adhuc restrīgere uolueris ℞. duas ptes cōsolide maiorꝫ

& alias duas plātagīs & lanceole & cū succis eorū distēpa argillā & fac in modū ēplastri malaxādo inter māus & superpone ūbilico ¶Res autē familiares & domestice que cōmūi usu apud modernos applicant᷑. sunt sicut clisteria facta ex decoctiōe ordei torrefacti cum melle rosato. non stante excoriacione intestinorum. Stante autem excoriatione intestinorum adde par᷑ sepi hircini aut castrati aut trociscos de karabe aut terra sigillata: aut stelle aut pulueris rosarū aut pulueř tapsibarbassi. usti Vētri autem apponere. Emplastrum diafinicon descriptiōes Mesue ex ipsius inuētione. aut ex īuentiōe andromati aut unguētū de corticibus aut ēplastr᷑ de ros᷑. descriptiōe Mesue. aut emplastrum de gallia descriptione Mes᷑ Si autē alia expta uidere uis ad cōstrigendū uētrē lege in secretis Galieni Et reperies ēplastr᷑ cōferens sputo sanguīs & uomitui & fluxui uētris Sic etiā habes idē. a Rasi in secretis ꝓpriis.

¶C.XV. de stipticitate infantium.

MOlestantur quādoq; infantes ꝓhibitiōe exitus fetum: seu stipticitate aut ꝓpter

uiscositatem lactis si lactētes sunt: aut quia si non sunt lactentes sumunt cibaria multū stipticātia. sicut comestio casei aut citoniorum aut castanearum aut comestio nucū maxiē assatarum. aut sorbe aut mespile aut alia similia ¶ Si infans sit lactans & paciatur stipticitatē uētris ex uiscositate lactis. quod cognoscitur ex uiscositate lactis nutricis uel matris ut declaratum est superius de conditionibus requisitis in nutrice Et secundum sententiā. Auicenne tertia. primi. C. de egritudinibus que infantibus accidunt ¶ Tribuendum sit ī potu stercus muris aut suppōitoriū ex solo melle cocto aut cū mentastro aut cum radicibus ireos sunt. s. uirides. aut combuste aut debeamus administrare infanti parum mellis aut terbentine s̄m. quātitatem unius ciceris ¶ Et uenter eius sit fricādus subtiliter cū oleo coī aut sup femur ipsius ponēdū sit fel uaccinū: tamē s̄m. modum coēm & clarū & expertum est in primis mensibus facere suppositoria ex stercore mur̄ magni aut ex melle & stercore mur̄ puluerisato ut alchool: aut ex melle & sale contrito bolito cum.

melle aut ex āxugiā porciā & stercore muř
Et ex āxugiā pociā & sale cōestibili. aut ex
lardōe salito. prius īūcto cū oleo sicut cōiter
uulgares oēs utūť aut ex clisteri molli facto
ex brodio pulli aut carnis castrati cū zucca-
ro & parū salis nō apponēdo oleum aliquo
modo: ne si infans patereť uermes simus cā
ut uermes petunt magis partes superiores.
¶ Competitq́ clistere factum ex lacte capraꝝ
aut asinarū aut camelarū quod melius est.
Sed quia parentes aliquando maxime infe-
stāť & nolunt medicis obedire ī immissiōe
suppositorii aut clisteris tunc accipiendum
est medietas corticis nucis magne comesti-
bilis & implere ipsam butiro recenti una
cū felle thaurino. Et sup ūbilicū apponere
Et uētrem infantis totum butiro īunguere.
aut pedes infantis tali unctiōe sūt unguēdi·
leui tamē unctione. ℞. elebori albi & nigri
hermodactiloꝝ accori succi sēpuiue brionie
ān partes equales conficiantur cum āxugia
porcina ueteri. Et quāuis etiam cōpetat un
guentum arthanite: tamen est periculosum
ideo potius dimitendum est. Cōpetūt etiam

suppositoria facta ex capitibus porrorum cum sale. Sed solemne unum nō dimittēdū aliquo modo. Est accipe penidias & formare suppositorium. Et post aque salite īfundere & infanti supponere. ¶ Q si infans nullatēus posset per superius aut per inferius accipere tunc adhibēda est medicina nutrici seu matri. ¶ Deinde post spacium quinq horarum lactandus est infans. ¶ Q si infās adultus sit ut possit aliquid deglutire. quia si duorum annorum. aut trium usq ad septem. possumus administrare medicinas lenitiuas solemnes sicut ieram simplicem: aut ieram pigrā usq ad. ℥. i. cum lacte mulieris. aut cū uino aromatico: Sed qa iere iste sunt abhominabiles propter amaritudinē: possumus admīstrare parum infusionis casie aut manne in uino aromatico aut parum īfusiōis reubarbari. aut electuarī īdi. aut psilii. aut dyaturbit cū reubaro sm. necessitatē & distictionē materierum peccantium. aut pillulas de aloe abluto. aut de iera simplici. aut de iera pigra. hoc autē totum sit in discretione opantis. quia non possumus nisi sm. distictionē cōplexionum

īfātiū opari. Sed unū exptū admīstrādū in forma potabili pretermittere nullatēus ītēdo

℞.ciamōi zizibī ān partem.i.ſpice anisi ān ptem ß. epithī partes viii. reubarbari ſene ān partes.iiii. zuccari optimi partē mediam omnia adminiſtrētur cū lacte mulieris aut cū uino aromatico aut cū aliquātulo brodio pīgui uſqꝫ ad ʒ.ß.cōpetit enī hec cōfectio.℞ folliculoꝝ ſene uiridiū abiectis ſemībus coſti ān ℥.i. ciamomi .ʒ.iii.croci ʒ.i. zuccari ad pōdus oīum Doſis eſt.ʒ.ß. īfantibus cū aliqntulo brodii.magis aūt adultis ʒ:i āte cibū.

C.XVI.de tenaſmōe infantiū ſiue cōtinua uoluntate egerendi.

ACcidit aūt infantibus egritudo multū eos infeſtans ꝓpter quā timent parētes cū uideant infantem cōtinue ſtimulatū ut emittat aliquid ꝑ ſeceſſum. Et nihil emittat q̄ uulgari uocabulo appellaꝛ malum depōti Tale autē a medicis dicitꝛ tenaſmō Et huius quoddā dicitꝛ ueꝝ & quoddā non ueꝝ Non ueꝝ cauſaꝛ a materia fecali inuiſcata & adherente inteſtino recto in ꝑte inferiori ꝓpe phiterim uel anū Veꝝ autem cauſaꝛ ꝓpter

propter humorē salsuginosum aut colericū descendentem ad ipsum anū aut frigiditate aeris aut quia infantes sedent sup rem·durā sicut super lapidē uiuum. Talis igitur egritudinis cura si tenasmō causat ꝑpter inuiscationē fecum educantur feces cū clisteribus mollitiuis. Et ista est cura tenasmonis non ueri. Sed quia ī tenasmone uero tres habēde sunt intētiōes. Prima ad mordicationē ad q̄ sequitur uehemēs uoluntas egerendi sine tamen emissione aliqua. Secūda intentio est restrictio sanguinis egrediētis & ulceratōis ablutio. Tertia est intestini cum egredit intus repositio Dixit igitur Aliebas circa primā ītētionē ꝙ si ꝑpiet olibanū cū ameos ꝑ os remouet uolūtatē egerēdi. Serapio aūt dicit ꝙ cortex arboris pini minoris ēplastratus reremouet tenasmonem factā a materia acuta fluentis ad intestinū rectū aut etiā ab ulcere prius tamē mundato intestino Et expertum est etiam corticem maioris pini emplastratū & puluerisatum etiam & supaspersū cū licinio & intromissum cum albumine oui aut cum oleo mirtino idem facere. Serapio

dixit psiliū ledit asperitatē ulcerꝝ intestinorū & abscindit tenasmonē Dixit etiam ꝙ sine decoctione orobi uel cum decoctione eciā aceti pectini & ano applicatus confert: plus autem confert si cum decoctione pinee nō facientis fructum cōmisceatur. Experientia autē scio ꝙ sola suffumigatio facta ex pineis a quibus extracti sunt nuclei miromodo temasmonem sedant. Ysaac dixit ex apozimate seminis lini cū oleo ros. clisteri factum ualet ad tenasmonē & mordicacionem intestinorū Similiter etiam & decoctio semīs lini. Tercia intentio est magis ad restrictionem sanguinis & si multa sit ab auctoribus dicta hic tamē aliqua magis experta adducā. uinū in quo est decocta radix mali granati bibitum multum confert. Confert etiam puluis pollicarie subtilis suppositus stante tenasmōe a frigida causa Itē suffumigatio facta ex granis mirti. Serapio autem dixit gumi arabicum retinet uentrem ꝙ nimis fluit & conglutinat intestinum. Circa terciā intentionē uidelicet intromissionem egressi

ītestini ¶ Capilli & pili adusti suppositi ītestīo sunt causa reditus intestini Expertum aūt in cura tenasmonis aī despati Et proprie si tenasmō fuerit cum febre sunt pillule ¶ Galieni in secretis suis que sunt ¶ ℞. opii anisi ambo℞ ān aur.i.ß.seis iusquiami albi ʒ.iii seminis apii ʒ.viii terantur & conficiantur cum uino Et fiant inde pillule sicut piper & exsiccentur dosī sunt g̃.v cum rob mirti.tamen si possunt assumere per uiā oris ī forma pillula℞ administrare usq; ad duas pillulas. ¶ Ad idē exptū cōfert liciniū ¶ ℞.mirre thuris masculi croci opii ān partem.i.terantur & cribellātur & cōficiantur cum uitellis. ouo℞ Et fiant suppositoria parua Et ligens cum filo aliqualiter & intromittantur per anū quousque dormiāt dum autem profundati sunt in somno extrahātur ¶ Cura autem magis domestica & familiaris est facere duo uel tria clisteria lauatiua ex decoctione ordei torrefacti & radicum plantaginis. ut gratia exempli ¶ ℞ radicum plantaginis. ¶ M.i. ordei cum cortice suo torrefacti.

M.ii. coquantur perfecte in libris .iiii. aque & colet̃ Et colature addat̃ mellis rosati colati in clisteri uno ℥.i. post dictũ clistere confert subito clistere factum ex succo aut ex decoctione plãtaginis. aut arnoglosse ĩ quo succo dissoluti sint trocisci de karabe : aut de terra sigillata : Ad idem hoc confert fomentum coquantur caules in aqua deĩde leuiter manibus exprimãt̃. Et parum ĩ oleo ros. frigãt̃ deinde infans sedeat super caules. Valẽt etiã suffumigia facta ex colofonia & pineis uel corticibus earum. Vltimo cõfert hoc balneum ℞. radicum cardonis cũ quibus preparant̃ panni M.iiii. corticũ granatorũ balaustiarum corticũ radicũ mori tapsi barbassi ãn . M.i. coquantur in aqua stante febre: non stante febre coquãtur in uino nigro stiptico q̃ntũ sufficit ad balneum . in quo balneo patiens sedeat usque ad umbilicum Experiẽtia aũt inuentũ est q bibere succũ lape comunis .i. arumicis siluestris in ieiuno uel in fritellis uel aliter anum egressum reducit . Et ego experiẽtia scio q in quoddã ĩfante filio potestatis plebis sacci q patiebatur egressũ ani

No [illegible] bibere nucem muscatã cum uino rubeo [illegible] calido [illegible] mirũ [illegible] confert

per duos fere digitos ex sola lotione facta cū decoctiōe ros. & letiū excorticataꝝ cū uino nigro & postea unctiōe olei ros. Et suffumigatiōe facta ex thure . & corticibus pinearū & ros. sanatū fuisse & tūor intestini maxīus & apostematum erat intestinū . Conferunt etiam miromō suppositoria facta ex sepo hircino aut castrati īnucta cū oleo ros. ī quo fundatᷣ paꝝ opii. quia granū. i. aut ii.

¶C. XVII. de uermibus siue lūbricis īfātium

INquietantur maxime infantes a uer- uermibus siue sint lūbrici siue cucurbitini aut rotundi qui omnes generantᷣ ex materia flegmatica diuersi tamē. ſm diuersitatē ipsorū & in distinctis locis intestinoꝝ . Nō generantur aūt ex colera. quia maxime aduersatur putredini tali. nec ex melācolia cum contrarietur uite . nec ex sanguine propter maximam dilectionem. quam habet uirtus erga ipsum quod comprehendimus ex eo quia uermes cuiuscunque speciei sint . nec sūt citrini coloris neq̄ nigri colorī neque rubei coloris sed solum ex flegmate putrefacto in ītestinis. Et causa generatiōis

eorum dicitur esse ex superflua comestiōe Et ex debilitate digestionis sicut dicūtur eē fructus omnes. Sicut legumīa maxime fa-seoli & fabe. Ex comestione lactis super re-pletiōe. & breuiter regimē in sex rebus nō naturalibus multiplicās corruptionē hūoꝝ ī stomacho ꝑ uiā indigestionis In infātibus aūt lactātibus. generātur ꝓpter corruptionē lactis nutricis aut matris; aut ꝓpter assūp-tionem cibi sicut hodiernis tꝑibus mulieres masticant cibum & fercula masticatione & administrant cibum sic masticatum ipsis infantibus a quo cibo maxime cauendum est. maxime si mulieres fuerint menstruate Aut exercitate aut sint ex ira supercalefacte aut immediate post cibum. aut post coitum cum saliua ipsarum sit uenenum īfantibus ꝓpter causas dictas. Sed si uoluerīt nutrire infātes cibo masticato sint remote ab omni quod habet alterare cibū. aut saliuā mulieꝝ. Curādi igitur sunt infantes curatione uer-mium secundum diuersitatem auctorum. nōnulli īchoāt ab extrīsecus applicatis. Alii autem magis ab his q̄ adnūistrant per uiam

oris. Sed pro nunc insequendo sententiam. Rasis magis inchobo curam uermium ab his que extrinsecus applicantur. Laudatur secundum sententiam Apulei lupinũ tritũ cum absintheo & umbilico imposito siue ĩuncto. Laudatur quoq₃ ciminum secundũ ipsius sententiã permixtum cum felle tauri & umbilico inunctum. Laudatur etiam ſm. setẽciam. Constantini oleũ de crisomilis & oleũ de nucleis persicorũ. si fiat inũctio ori stomachi & umbilico. Laudat᷑ etiã secundũ sententiam Diascoridis stante febre oleum uiolatũ facta unctione umbilico & renibus. Laudat᷑ etiã decoctio coriandri humidi. que ĩunctio debet fieri cũ isto naribus & tẽporibus ungẽs etiã arterias manuũ & pedũ & ẽ res experta mirabilis. Laudatnr etiam ſm. sententiã. Rasis. accipere lupinos. absintheũ & baccas lauri & cum felle thauri recentis facere unctionem umbilico. Conuenit etiã unctio superius posita de debilitate stomachi ĩ qua ingreditur oleum absinthei mẽte cum oleo & aceto & est res multũ experta. Laudatnr secũdũ sentẽtã Ysaac emplastrũ de

absithio & pulpe coloquĩtide & felle thauri.
& umbilico supponere quanto calidius pati
poterũt. Cõpetũtq3 epithĩata cordialia ꝑata (Epitima)
uidelicet ex aqua gramĩs buglosse . acetose.
lãbrusce & absinthei. cũ spẽbus cordialibus
ꝑatis a q̃ nullatẽus debet desistere Laudatᷣq3
oleum Michaelis scoti alio uocabulo dicto
sancte Iustine. Educunt autem uermes ꝑ
superius & inferius . Per superius autẽ sm.
sententiam Auicenne prius infantes sunt
nutriendi rebus dulcibus duobus diebus.
Deinde immiscẽda sunt uenena uermium
cum lacte aut fauo melis seu zuccaro ex eo
ꝙ uermes tam assueti dulcibus rebus affec-
tantes res dulces simul uenenũ cũ dulcibus
sugũt sicut de simplicibus est accipere suc-
cum absinthei permixtum cum melle aut
parum aloes cum melle. aut de compositis.
Ierapigra. aut simplicem ad ministrãdo usq3
ad 3. i Ierarũ iam dictarum aut accipe quod
ꝓbatũ est & uerꝝ oleũ oliuarꝝ uiridiũ ꝑmix-
tum cũ melle & semĩe sãcto quod semẽtina
appellatur. Aut oleum solũ aut semẽ sanc-
tum solum cum melle . aut uino aromatico

¶ De rebus autem laudatis ab auctoribus hic inde dicuntur esse sicut rasura cornu cerui adusti cum melle mixti uermes expellit. silr̃ etiam cum ouo potui data uermes educit ¶ Silr̃ etiam cum succo graminis idem efficit. ¶ Decoctio etiã gramĩs aut aqua sublimatiõis eius bibita pura aut cũ uĩo mixta mirbiliter uermes interficit & educit. Laudat́ secũdũ sentẽtiam quasi auctorũ omniũ reubarbarũ administratum cũ uino aromatico. laudat́ etiam agaricus. Diascorides dicit & iterum Sarapio sebestẽ uermes intestinorũ expeilit quia adherent ei propter suam dulcedinem ¶ Per supeirus damus ipsũ. si uolums per superius uermes educere. Si uero per inferius facimus ex eis clistere secundũ sententiã Rasis calcaneus bouis uel uacce tritus cum uĩo & melle uermes cucurbitĩos & lũbricos in uentre educit. Nõnulli autem admĩstrãt puluerem indici aut euforbii cum uino in pondere unius denarii quod tamẽ nõ laudo exhiberi tamẽ potest puluis seminũ caulium cum uino aut cum fercnlo. Expientia tamẽ magistra omniũ est ꝙ pnlnis diptami

cū aquā cucumeris administratus uermes interficit & educit Secūdum sententiam ·
¶ Auicenne·competit tyriaca magna aut metridatū in quātitate unius grani fabe parue Electuarium bonū ad uermes. ℞.absinthei ℥.ii. euforbii ʒ.ii.ß. mellis quantum sufficit fiat electuarium dosis sit sicut auellana māe ieiuno adultis. infantibus aut in cunabulis existentibus sicut etatis duorū annoꝝ sicut granū fabe parue. Syrupus maxīe conueniens infantibus patiētibus uermes exptus. ℞.aquaꝝ acetose buglosse graminis ān ℥.iii sumach coriandroꝝ preparatorū genciane ān.℈.i.ß:semīs portulace acetose ān ʒ i.seīs sancti ʒ.i.ossꝭ de corde cerui ℈.ß tormētille diptāi ān ℈.i.contundant omnia subtiliter & cū.iii.℥. zuccari optimi fiat Iulep longū Sed duo maxime expta dicuntur esse. sicut succus allei & alleum secūdum sentētiam.
¶ Auicenne est ultimū in īterficiēdo uermes ubi iuquit Cātamū & menta camepiteos & centaurea & pulegiū & alleū proprie· Aliud autem maxime expertum est. ℞ porrorū non transplantatorū manipulos. ii.īcindāt

ſubtiliter & ponãtur ſuper tegula calefacta & aſpergãtur cũ aceto albo. deinde. ℞. diptami gentiane. ſeĩs ſancti . ãn. ℥. ii . ĩponatˀ porri cũ dictis ſpeciebus in duobus ſacellis & unus ponatˀ ſuper os ſtomachi Alterˀ ſup xiii. ſpondili ex oppoĩto ſtomachi. Per inferius autem cõpetũt cliſteria facta magis ex brodio pulli cũ zuccaro aut caſſiafiſtula nõ apponẽdo oleũ ſed magis loco olei apponẽdo butirum & paꝝ ſalis & ex lacte capraꝝ cũ zuccaro : aut camelaꝝ:aut uaccaꝝ. Et q̃uis cõpetant cliſteria aliquando attractiua ſm. ſententiam auctorum: nõ cõpetunt tamen niſi apparẽtibus ſignis magne corruptionis. Et corporibus exiſtentibus adultis . Laudãtur & ſuppoſitoria facta cum melle cũ ſale aut ex penidiis . aut ex anxugia porcina . aut ex lardone. Et mirabile eſt ℞ ſi uermes cõtineantˀ in inteſtino recto . ſeu lõgaone adminiſtrentˀ ſuppoſitoria iã dicta immediate propter unctuoſitatẽ adipis & pinguedinis adherẽt ſuppoſitorio & ſimul cũ ſuppoĩtorio ꝑ anum egrediuntur . Et breuiter omnia amara ſunt interemptiua uermium

N Suppositorio

C.XVIII de tumore uentris infantium.

Accidit infantibus inflatio uentris & tumor Et tāgēdo aut pcuciēdo apparet q̄si sonitus tīpani q tumor s̄m. sentētiā auctor appellat s̄m aliquos uētus inflatilis s̄m. aūt alios appellat uentus īflātis: sed tātū ē dicere quātū tumor uētris ex uētositate: que dispositio aut cōtracta est a principiis natiuitatis: aut ē ex defectu obstetricis balneātis. aut ex defectu nutricis. Aut qa nō preseruat ab aer̄ frigido. Si a pricipiis natiuitatis cōtractus ē tūor seu dispō ad tūorē uullatēus corrigi pōt Si aūt ē ex defectu nutricis balneātis cōpetūt nunc dicenda. Si aūt est ex defectu nutricis cōpetit regimē quod īferius dicet & dictū ē supius in parte de regimine untricis. Si aūt ex frigiditate aeris cōpetūt ea q̄ nūc dicētur Si igit infans ē teneris etatis qa sex mensiū usq3 ad duos ānos Et patiat ex defectu obstetricis. aut ex frigiditate aeris īuadētis īfātē nō debite recti. cōpetit unctio facta ex oleo anetio hyliis & etiā stomacho & circa ūbilicū Cōpetit etiā medicamē hoc q̄uis tamen nō debeat appōi nisi stāte magna necessitate Et

sentētiam Auicēne tertia primi. de regimine īfantiū. Et ē ℞. origāi castorei cimī. ān ptes eq̄les triturēt forti trituratiōe & misceant & ī potu tribuant infanti pōdus .iii g̃ ordei cū lacte uel cum uino. aromatico Aliud secūdū sententiā. Rasis est ℞. mirrā aloē & crocū & cōfice cū succo saturegie & uētri appone. Ex rebus aūt expertis modernis tēporibus Est accipere emplastrum dyasinicon descriptiōe Mesue Et emplastrū de melliloto descriptiōe eiusdē & emplastrare uentrem Et hoc uidi mirabile in quodā puero hebreo triū annoꝝ qui paciebat dispositionem suprascriptam & curatus est Vidi etiam in quodam puero rustico pauperculo duoꝝ annorum. qui cū nō posset emere medicīas. gēitor suus precepit sibi ut deberet accipe stercus uacce iuuēis tale sicut a uacca emittebat & īunguere corpus & mirabiliter diuino auxilio curatus ē.

C. XIX. de difficultate urine infantium.

INfestantq; maxīe infantes cū urinam emittere non possūt torquētq; & clamat tristant parētes excitantq; medici ignorātes causam meroris infantis Cui dispōi maxīe

ſubueīendū ē quia nō niſi. aut a frigiditate.
aut a uiſcoſitate lactis. aut a lapide cauſatᷓ. Si
a frigiditate ſola ūctiōe facta ex oleo anetīo
aut camemilīo. aut liliorꝝ alborꝝ. aut ſcorpi-
onū quod ex ſcorpiōe nō niſi aliis remediis
nō cōferētibus applicari debet. Cōpetūt etiā
ēbrocatōes facte ex decoctiōe paritarie. aut
florꝝ cāemille aut mellilotı aut aneti ſumini
īfātis aut balneū ex decoctiōe rerꝝ iā dictarꝝ
De rebus aūt maxīe cōferētibus ē. ℞. max-
illas luciorꝝ ſalitorꝝ fiat ex eis puluıs ſubtiliſſi
mus Et cum uino aromatico. admīſtretᷓ Ad
idē ualet radıx philipēdule ī uino decocta &
parꝝ illius uini admīſtetᷓ. Cōfert etiā cucurbi-
ta antiq̄ in qua retētū fuit oleū & calefiat in
aq̄ calida dūmō in ipſa nō ingrediatᷓ aqua &
cū ipſa ſit calefacta per os uirga īfantis pōatᷓ
ꝓuocat enim urinā. & dolorē pectinis tollit
Expiētia aut ſcitū eſt Accipe lapatiū accutū
Et īmitte in ignē. Et ſi fuerit puella parua. ut
ardeat ante eā Et ſi fuerit mulier adulta uelit
uel nolit ſtatim mīget Si aūt cauſatᷓ difficul-
tas urine uitio lapidis diſtiguēdū eſt utrꝝ ſit
ın renıbns lapıs uel ın ueſica Et modus eſt

accipe morsū galie q̄ herba ē & coq̄t & uirga & pectē illa ēplastret. Et si dolor auctus fuer̄ designat lapidē uesice. Sin aūt renū. De rebus aūt cōuenietibus est admīstratio puluer̄ peonie & maxīe in īfantibus. Serapio inquit ꝙ ciminū carmenū. dolorem & lapidē uesice tollit. Diascorides aserit ꝙ si obulus unus cardamomi sumat̄ cū aq̄ decoctiōis corticū uel radicū lauri frāgit lapidē & cōminuit in uesica. Alchafabrius inq̄t aq̄ decoctiōis politrici frāgit lapidē in uesica. Experimēta aūt plurima sunt tam ī lapide uesice q̄ renū: sed paucula adducemus. Primū experimētū est tollat̄ sanguis unius leporis totus & cū ℥. vii radicū saxifragie urat̄ in olla rudi. Et de cinere hoc dat̄ coclear unū cū uno ciato aque calide. Emplastrū quod pōitur super pecten & frāgit lapidē in uesica. Et positū sup renes frāgit ipsum in reībus. ℞. amigdalas dulces & amaras ān terāt̄ & cū resina pini & terbētīa & oleo de scorpiōibus factū ſm artē fiat emplastrū. Et si cares oleo scorpionū ponat̄ oleū amigdalaꝝ amar̄ aut nardinū. Electuar̄ ad idē ℞. liptōtripō & iustini Nicolai ān. ℥

i. ℥ lapidis iudaici. ʒ i. ℥. ĩcorporẽtur & cũ uio subtili calido det ex hoc quantũ est castanea una sẽper in locis suis emplastris manẽtibus ¶ Ad idẽ etiã ualet oleũ scorpionũ factum ſm artẽ solum. Experimẽtũ Rasis ℞. nuces uirides numero sex & pista cũ corticibus exterioribus ipa℞ deĩde ℞. M. i: porro℞ nõ loto℞ ex utroq; extrahe succũ & mitte ĩ uase uitreo colatum Et da puero omni mane septem diebus Et quãdo uadit dormitũ ungue uirgã & testiculos cum oleo antiquo aut de been: Conferunt etiam secundũ sentẽtiã Auicẽne & etiã Serapiõis sĩplicia multa sigillatim & mixta cũ aliis sicut capilli ueneř lapis spõgie maris amigdale cubebe senation lapis uesice lapis serpẽtis Et cõposita cõferũt plurima ut dyalacca maior & minor Secũdũ sentẽtiam Mes. dyasulfur oleũ de ceresis oleũ de ğnis citri oleũ scorpionũ Secũdũ aũt sẽtẽtiã Niolai cõfert aurea alexãdria ãtidotũ emagogũ Electuař dulce philãtropos litõtripõ metridatũ triaca magna opopira magna & hmõi.

¶ C. X X. de impotentia continendi urinam & mictum in lecto.

TRiſtantur maxime parẽtes ex mictu in lecto cũ pueri aut infantes ultra etatem trium annorũ cõtinue emittunt aquoſitatẽ urinalem in lecto qui aliquãdo non ſolum niſi in ſpatio unius diei aut duorꝝ dierũ ſed cõtinue omni nocte: & non ſolum uſqꝫ ad ſpatium quinqꝫ aut ſex annorꝝ ſed aliquãdo ultra tempus ubertatis Qꝫ uiliſſimũ dicit' eſſe & quodãmodo infortunium pueris ſic natis Et ſi plurime cauſe poſſint eſſe propter quas emittũt aquoſitatẽ urinalẽ ipĩs nõ ſẽtiẽtibus Breuitate operis nõ niſi ea que laudata ſunt ab auctoribus & uera ĩ mediũ adducemus. premiſſa tamẽ ſemper purgatione corporis ſi infantes ſint qui purgari poſſint ab humiditatibus que fortaſſe ſunt cauſa relaxationis muſculorum ueſice ¶ Curam igitur ĩchoabimus premiſſa debita adminiſtratiõe ſex rerum non naturalium. Caueant ergo a frigiditate aeris & ab omni cibo & potu habentibus agrauare ſtomachum & corrumpere digeſtionem. dormiant ſomno conuenienti. Vtantur exercitio temperato Vitẽt accidentia animi ſicut ſunt clamores

ſicut exercitiū inmoderatum ex ira. Res aūt laudatas ab auctoribus. ¶ Auicenna inquit ꝙ meſpile & ſorbe conferūt multitudini urine Fidelis aſſerit galāgam retinere urinam Et fluxum ipſius factum ex frigiditate renū & ueſice Scordeō etiam ſecūdum omnē modū adminiſtrationis ipſius confert ad impotētiā retentionis urine quando frigiditas uel humiditas uel utrūqꝫ ſunt cauſe. Similr̄ etiam uſus enule cōfert fluxui urīe a frigiditate & humiditate. Serapio inquit & Alcafabrius ſcoria ferri cū uino mixta aut in ipſo īfuſa. aut pluries in ipſo extincta bibita exiccant humiditatē laxātē lacertum & ipſū cōfortat ¶ Dixit Diaſcorides cerebrū leporis tritum & potatū in lectū mingētes emēdat Et Fidelis dixit pulmo edi comeſtus & emplaſtratus urine incontinentiam cohibet. ¶ Dixit etiam de ueſica ſcroffe Iuuēis pulueriſata & bibita retinet urinam. ¶ Raſis dixit Si tollis criſtā galli & exicces ipſam & trītures & miſceas ī lecto eius qui mingit in lecto ipſo neſciente & curat. ¶ Experientia ſcitum eſt Qꝫ ſi mingitur urina ſpiſſa & aſpera. Si fiat Syrupus.

ex decoctione florum nenufaris Et bibatur statim ista urina restringitur & clarificatur: ¶ Experiẽtia autem scio egoipse Quod caro ericii terrestris retinet fluxum urine adeo quod si multum frequenter administretur prohibet urinam egredi. q̃uis tamen uideatur in hoc contrauersia. quia ¶ Auicenna asserit carnem Ericii lenire uentrem & prouocare urinam Et etiam. Rasis. tamẽ siquis bene cõsiderat & ĩtelligit dicta ipsorum uerum ẽ quod dictum est ¶ Experimentum autem uerum & a me probatum. Est quod maxille lucei non salite puluerisate ut alcohol administrate mane & sero tollunt mictum in lecto ¶ Secundum. Experimẽtum est quod pellicula intrinsica stomachi gallinarum qui stomachus ydeomate nostro uocat̃ requesta Et est quã mulieres aut coci cum scindunt stomachũ gallinarum per medium elleuant quandam pilliculam in qua cõtinetur cibus seu coctus & illa proicitur talis autẽ pellicula siccata & puluerisata & bibita mãe & sero mirabiliter tollit mictum in lecto non solum in pueris

iam dictis ſed etiã in Adultis tã maſculis q̃
feminis· Et ſtomacho mirabiliter confert
C.XXI. de ruptura ſeu hernia ĩfantium.

ACcidit infantibus diſpoſitio horribilis contra naturã Et appellať cõi uocabulo ruptura ſiue dicatur eſſe ſiphac ruptum aut uerſus inguina aut uerſus oxeum aut ĩ pte ſuminis aut circa umbilicum . pprio autem uocabulo appellať hernia Quãdo uẽtoſitas aut aquoſitas aut ex fractura ſiphac aut ex dilatatione didimi.aut ex additione carnis. facta ppter tumorẽ arteriarũ.aut uenarꝝ adherẽtiũ teſticulis . aut carnoſitati Et appellať etiã.Ramex Que diſpõnes maxĩe cauſanť ex fractura maxime accidit infantibus ex ploratu nimio.aut ex caſu ſuper uẽtrem.aut ex uẽtoſitate cõtẽta ĩ ĩteſtĩs licet poſſet accidere ex nimia aſſũptiõe lactis maxĩe uẽtoſi aut aquoſi licet etiam ex dictis cauſis poſſit accidere hec diſpoſitio nõ ſolum infantibus ſed etiam adultis maxime ſup repletionem aut propter ſaltũ ·aut propter uociferationẽ aut coitũ Sed de his nihil ad preſens ſed ſolũ

quātum pertinet ad īfantes Si igitur causaẗ hernia ex materia uentosa tunc apparet tu-
mor oxe & quātum ad tactum non aparet res neq̧ percipitur res dura intrinsecus sed magis percipiunẗ testiculi ad tactū distincti Et tūc adhibēda sunt Remedia habētia uim carminare & resoluere uētositatem sicut de rebus expertis Si infantes sunt lactantes ad-
hibere regimē nutrici .ut caueat se ab oībus habētibus multiplicare uentositatē Et facere unctionē īfāti circa oxeū & pectinē ex oleo anetio. aut cameīllino.aut lilioꝝ alboꝝ solū. aut ꝑmixtū cū modico cere & puluer̄ cimini aut calamēti:aut accipe puluerē fabaꝝ & mis-
cere cū aliquo dictoꝝ oleoꝝ Et īpōere ēplastꝝ oxeo Si aūt causaẗ ab aquositate sola cū me-
dicīs habētibus desicare aquositatē mediceẗ Diascorides ergo dixit ꝙ bdeliū & ꝓprie situ-
lū q̄ndo cū saliua hōis fit unctio circa oxeū & misceaẗ donec fiat unguētum Dixit Aui-
cēna sicut hic ꝙ bdeliū remolitū ī aceto tollit herniā aquosam dixit etiā Serapio Quādo īcidiẗ locus crepature siue hernie & extracta

est eius aqua . decoctio bdelii est medicina
conueniēs . Ex cōpositis autem ad primam
ītētiōē.s. ad uētositatē. ℞ stercoř uacce sicci
& cribrati librā.i.succi cauliū.ʒ.vi.oua cru-
da tria olei comunis optimi librā.i. sulfuř.ʒ.i
terenda tere liquenda liquefac.tunc solutis
& liquefactis dictis rebus mitte oua & solue
diutius & ex hoc . emplastro ¶ Spleneticos
Epaticos Et herniatos & podagricos curabis
Emplastrum aliud in hernia aquosa & uen-
tosa. ℞.bdelii.ʒ.ii.pulueris baccarum lauri
ʒ.i.olei laurini quantum sufficit ad inspissa-
tionem . Et si addatur seminis ameos anisi
& oleum anetinū est efficatius Et si ē hernia
ex ruptura facta addať succus extremitatū
cipressi Et gluten piscium . Si autē ē hernia
causata ex ruptura siphac unde intestina &
zirbus descendūt tūc intromissis ītestinis &
zirbo Cū ēbrocatiōibus factis ex decoctiōe
cam:mille melliloti seīs fēugreci & lini corpe
resupinato pedibus & cruribus eleuatis su-
perius aut apponere filum ex lino filatum
decoctū ī cineribus:tūc debemus ītorductis

ītestinis & factis his. appōere brachale factū̃ ex linteamine seu tela aut ferro aut ligno aut ligaturā q̃drāgularē prius facta ūctione aut administratiōe ceroti aut emplastratiōe

¶ De rebus autē q̄ maxime assumunt̃ p̄ uiam oris dicitur esse radix cōsolide tam maioris q̃ minoris puluerisata & in fritellis comesta in aurora Et est res experta. Silr̃ etiam ualet herba bonifatia & etiam herba que uocatur trinitas. Serapio dixit de radice lilii tertie spēi q̄ habet duas radices unam super aliam quia due cepe. coquatur & quādo datur per superius infantibus habētibus rupturā ītestinalē Diascorides dixit ꝙ acori cōferūt Dixit etiā

¶ Galiēus ꝙ bacce uirides in potu tribuāt̃ cū uīo Et etiā uirides cōtritas cū suo succo emplastramus lotū Premissa tamē semper intromissione intestinorum. ¶ Dixit etiam Serapio quādo cum psilio fit emplastrum ad ramitē infantium & ad eminētiā umbilici curat eā Fidelis autem dixit ¶ Q̄ sanat crepaturam omnē infra nouē. uel quindecim dies folia citute fetide trita & ēplastrata. ¶ Dixit etiā de radice cipi q̄ est plāta de q̃ fit esca q̃ accēdit

ignis q̄ trita & emplastrata crepaturā sanat
¶Expimēta aūt uera sunt sicut hec emplastra.
¶℞.Acatie . nucis cipressi sansuci rute sicce.
gallarum granorū lauri gumi arabici oīum
ān ʒ. xx. terantur & cribellentur & liquētur
glutine piscīū cū aceto si corpus sit magnū
Si uero sit infans eliquētur cū mucilagine
psilii & fiat emplastr̄. Sed prius bibat parum
pulueris nucis cipressi.Secundum emplastr̄
exptū est ℞. suci utriusq̄ cōsolide lanceole
plantaginis corrigiole teste bouis uel caude
equine penthafilō sanguinarie ān librā. ß.
pulueris gallarum boli armeni sanguinis
draconis capularum glādium corticum me
diarum castanearum uirge pastoris lēticule
masticis mirti mumie ān.ʒ.iii: olei rosarum
sepi hircini ān libr̄ .i misceantur & fiat un-
guentū ad lentem ignem Et cum depositū
fuerit ab igne semper cum spatula agitetur
donec ex toto sit incorporatum Aliud ex-
perimentum ℞ armoniaci resine pini ān
infundantur in aceto forti die ac nocte ita
q̄ acetum super emineat uno digito postea
abiciat acetū quasi totū deinde coq̄t in cacia

ferrea sup igne usq quo cu tangit cu digitis fortit illis adhereat & post extedat sup pecia lini & ex hoc post ifrigidatioз frustru icidat i forma scuti Et reductis itestinis loco applicet E si uis efficatius fieri addat puluis gallaꝝ & cipressi Cu aut uoluer eleuare eplastꝝ suppoe petia cu anxugia porcina Et dimitte stare ibi donec molescat Aliud emplastꝝ ad ruptura itestinale ℞.radicu triu cosolidaꝝ fabe iuerse uisci quercini an.℥.ii.saguisdra. boli armeni gallaꝝ nucis cipressi gui arabici an ʒ.i. acatie. psidie.balaustie.an.ʒ.ß pilorū lepor ʒ.iii.sepi hirci.℥.i.picis naualis ʒ.ii.cere noue ʒ.vi.Et cu oleo roß.fiat eplastꝝ.Cerotu ad herina itestioꝝ ℞.scorie ferri ʒ.vi. muie dragagati gui arabici an.ʒ.iii.thur acatie sadarace an.ʒ i.ß.gallaꝝ cipressi glutinis pisciu an. ℥.i.uisci quercini.℥.iii: gipsi ℥.ii resine ℥.i.ß. fiat cerotu cu succo cosolide & aceto & cera rubea . Aliud cerotum expertum ℞ nucis cipressi thuris acacie. balaustie sarcocolle sanguinis draconis sumac licy mirre. an .ʒ.i. terbentine quantum sufficit ad inspissandu usq ad forma ceroti. Et apponat

ſup rupturã Si aũt hernia cauſat̃ a carne ad-
dita aut ex incroſſatiõe arteriarũ aut uenarꝝ
teſticuloꝝ aut ueruce. Cura eſt ut ꝑ īciſionē
tollant̃ alr̃ curari nõ poſſunt Si aũt cauſatur
ruptura circa ũbilicũ Aut emineat ũbilicus
ſicut ſepe accidit infantibus Et mulieribus
maxīe cũ pregnantes ſunt . Raſis dixit Q
lupini cõburant̃ cũ peciis pãni linei Et cinis
miſceat̃ cũ uino & cũ ſtupis poſtea ſuppõat̃
Laudat etiã Raſis ſeſſionē factam in aquis
ſtipticis & ꝓprie in aq̃ crucume : Cõfert etiã
hoc emplaſtꝝ põitũ ſuperius ĩ cura hernia .
Cõferũt etiã quecũq; dicta ſunt ſuperius de
cura egreſſiõis ani . Experiẽtia aut ſcio ꝙ ce-
rotũ factũ ex pice nauali cũ pulueꝛ roſ. cor-
ticũ ḡnatoꝝ balauſtiaꝝ & mirti maxīe cõfert

C. XXII . de pruritu aut puſtulis aut exco riatione accidentibus in cruribus & coxis & in toto corpore .

INquietant̃ maxīe infantes pruritu aut
puſtulis aut excoriatione accidentibus
in cruribus & coxis Et aliquando in dorſo &
ĩ toto corpe Et cauſa eſt aliquado corruptio
lactis ĩ ſe uel acuitas eius aut ex corruptiõe

lactis ĩ stomacho pueri Et si sũt ĩfãtes magis adulti.s. sumẽtes cibum.aut a nutrice aut a matre masticatũ uel nõ masticatum.Ex illis autẽ uesicis.aut pustulis Quedã sũt q̃ sunt rubee.q̃dam citrĩe & uehemẽtis dolor̃.quedã nigre Si nigre sũt cũ febre mortẽ significat

¶Cura aũt pustularꝝ & excoriatiõis & etiã scissurarꝝ siq̃ sũt Est si ĩfans ẽ lactans solũmõ cũ correctione lactis nutricis aut matris Si aũt ĩfãs nõ posset accipe aliq̇d per uiã deglutiõis admĩstrare debemus ea q̃ habẽt uĩ extĩguẽdi acuitatẽ sanguĩs & etiam colere. Laudat̃ ꝭm sentẽtiã Ras decoctio dactiloꝝ aut ficuũ cũ aq̃ feĩculi ad expellẽdũ acuitatẽ hũoꝝ de cẽtro ad circũferẽtia Et cũ materia fuerit extracta ad ꝑtes superficiales balneare ipsũ ĩ aqua ĩ q̃ cocta sint folia ros. & mirti.Cum autẽ puer extrahitur ab aq̃ unge ipsum oleo ros. Et si uulnera fuer̃ sicca cũ oleo uiolarꝝ Et si fuerit pruritus ĩfãtis ultra septẽ mẽses balnea ipsũ ĩ aq̃ in qua decocte sint uiole sicce & ordeũ excorticatũ maluauiscus & folia cucurbite sed nõ unguas aliquo ũguẽto Et da nutrici succum fumiterre & mirabolanos citrinos.

Si aūt acciderent ī cruribus aliquā ulcerā ex
urīa pone post balneū amigdalas uel spodiū
aut rosas puluerisatas cum farina ordei Se-
cudū sentētiā Auicēne laudatur mirtus aut
puluis eius puluerisatus & desupaspersus aut
radix ireos aut rose trite. aut ciperi aut ordei
farina: aut lentiū oībus puluerisatis simul.
aut sigillatim Ysaac īquit Si ꝑpter salsedinē
cruribus acciderit mordicatio aut dolor in
aliquo loco superaspergatur farina triticea
bene cicotrinisata uel puluis ros. nō multū
subtilis. uel cum subtili puluere dragaganti
Ego autē expientia scio q̄ oleū ros. lotum
cum aq̄ ros. permixtum cum albumīe oui.
excoriationi crurium. aut coxaꝝ īfantium
ex acuitate urine mirabiliter iuuat Exptus
ē etiam puluis mirti cum albumīe oui facta
unctiōe locis lesis Exptum est etiā emplastꝝ
suprapōitū de cura scissure labioꝝ Expertū
etiā ē ut tollat radix uitis albe aut sumitates
ipsius Et terāt cū sale & suppōat Experiētia
autē manifeste scio q̄ in pruritu & scissuris
cruriū & coxaꝝ ī pueris īmo etiā ī Iuuēibus
& senibus premissa vlī purgatiōe corpoꝝ q̄

unguentū factum ex unguēto ceruse lote cū oleo rosᵭ. & litargiro auri mirabiliter tollit Sed breue quodam addere intendo. Q & si puū sit & minimū est tamen uirtutis amplū non solum in infantibus lactātium excoriationibus .imo etiā in nutricibus habētibus scissuram extremitatum papillarū. Quod est tale. ℞. farine amidi ℥. ß aque rosᵭ. quātū sufficit. ad inspissationē & fiat linimentū.

¶ Opusculū de egritudinibus & remediis īfātium ac totidem capitulis cōpilatū p egregiū ac famosissimū artium & medicine doctorē magistrum Paulum bagellardum a flumīe fœliciter explicit.

¶ Sola miseria caret inuidia

¶ M.CCCC.LXXII die xxi Aprilis.

¶ BAR VAL patauus F.F.
MAR de septem arboribus prutenus

TRACTATVS DE VENENIS. A MAGISTRO PETRO DE ABBANO EDITVS.

¶ DE PROLOGO CAPITVLVM. I.

REVERENDISSIMO IN CRISTO patri & dño domino .N. diuina prouidentia summo pontifici Petrus de Abbano minim9 medicorū cum deuotione. pñs scriptum tam uestre petitioni quaꝫ ꝑ debiti solutione afferre iuxta posse obedire propono ut sanctitati uestre tū ad ꝑfectum corporis tum ad scibilia coaugenda tractatū utilē nō minus quaꝫ breuē de uenenis inscribam. ¶ Primo si qdā diuisionē faciā de uenenis. sunt enī nobis magis nota quecūqꝫ p partes diuidunt quoddā totū. ¶ Scd̃o unūquodqꝫ diuisionis mēbroꝝ resoluā hic ad termiꝫ singularem. sic enī cuiusqꝫ rei scientia cōpletur a generalissimis ad specialissima descendendo. ¶ Tertio describā modū scd̃m quē uenenū mortificat & nocumētū īducit humano medicine corpi proximatuꝫ Inde naturā notitia curationis ī arte medicine uenat̃ ¶ Quarto sermonē faciā de precustodia & cautela ne aut uenena ꝑpinētur. aut si ꝑpinata nō noceant. Precustoditiā enī ars ē curatiuā excusans. ¶ Quinto signa ponam & curas ad qd̃cunqꝫ uenenū assumptum & ad eius nocumēta introducta. ¶ Sexto & ultimo uirtutes bezaarticas.i. a morte liberātes occulta uirtute potius & diuina quam cōplexione uel natura ad qd̃qꝫ uenenū describā & cuꝫ hoc soluens questiones

duas difficiles ualde. quaꝝ pri͞a erit q̄ turiaca magna utꝝ turiaca sit alicui ueneno bezaar uel medicina. Et 2ª erit utꝝ uenenū aliqd̄ possit ad certū tp͞9 talit̄ exhiberi ꝙ ex eo qs ad illud tp̄us moriat̄ & nō an̄.

CAPITVLVM· II.

De diuisione uenenorum.

QVia uenenū oppositū est cibo nostri corpis ideo sicut cibus ipse efficit̄ ps n͞ri corpis & se totū assimilat parti nutrite uicem tenens partis dissolute. ita uenenū nostꝝ corp9 seu partē cui approximauit ad sui ipsius uenenosam naturam totū trahit & cōuertit. & deniq; assimilat sibi ipsum adeo ut sicut animalia & terre nascētia quoꝝ natura cibos cōuertit in specie3 nutritoꝝ a nobis cōmesta ī n͞rm alimētum cōuertuntur & speciē. Ita quecūq; corpa ueneno sunt iuncta si comedantur a nobis trāseūtia faciūt nostra corpa ī uenenu. quoniā omne agēs est prestantius patiente. sic enī nostra substantia p mō3 passiui transit ad presentia3 ueneni qd̄ se habet per modū actiui ī ueneno sicut palea subiecta igni trā- sit in ignem est enī ignis totus actiuus ad paleam. Quare sapientes medicoꝝ uenenum dixerūt esse de genere reꝝ īterficiētiū & destruētiū cōplexionē & cōpositionem & interdum inducentium solutionem ꝯtinuitatis. ita ut egritudīes que ex uenenis accidūt sint de generib9 coībus & nō ꝓpriis. Diuiditur āt

uenenū trib9 modis.nam uno modo cōſideratꝰ ꝑut ſit diuiſio generis in ſpecies. Et ſecundū hoc dixerunt Auicen. & Auerr. ꝙ uenenoꝝ aliud ē de mīera aliud eſt de uegetabilib9. aliud ē dꝫ animalib9. De mīera qdem eſt ut quecunqꝫ ſub terra generata ꝑnicioſam habēt naturā ut argētū uiuum & gipſu3 & es. & qdā lapides ut magnes & lapis armenus nō lotus & plūbū uſtum & arſenicū & realgar & cerufa plumbi & de multis aliis dꝫ qb9 infra ī ſpeciali dicitꝰ. De uegeta-bilib9 uero ſunt quecūqꝫ plātaꝝ ꝯtrariiſſime ſunt nature cibali.ut apte nati n̄ ſint ad nutriti ſpeciē ꝯureti ſ3 potius ſunt prompta ꝯuertere.ut elleborus & turbith nigrū.napellus & gumi napelli.& fungi quidam & tubera et uiduā faciēs et mezereon & oliander & apium riſus et multa alia dꝫ quib9 ī ſpeciali īfra dicetꝰ De animalib9 autē uenēoſa ſunt omnia quorū natura longiſſime diſtat ab humana cōplexione aut oppoſita & inimica ē ſpeciei qualia ſunt ſerpentes et dracones & thiri et uipere et lepus marin9 et carnes aſſate & ſtatim ſuffocate et piſces frigidi et morticine carnes et putride et que a fulgore ſunt percuſſa et mortua & quecūqꝫ ſunt patiētia rabiem et multa que infra ī ſpeciali dicētur. Secundo modo ꝯſideratur uenenum relatū ad nos et ſecundū hoc dixerūt uenenū aliud ē aſſumptum intra corpus. et aliud extra quod uero eſt aſſumptum ītus eſt de genere potionū ꝑnicioſarum

datum sub specie cibi uel potus uel medicine. & hoc ē qđ plurimū fit a quo reges & p̄lati & odiosi cauer̄ debent. Quod uero extra ē dicitur reptiliū morsus. sicut cū uisu aut auditu aut gustu aut tactu aut odoratu. sentit̄ uenenū. Visu quidē sicut uenenat basilisc9 Auditu sicut uenenat serpens quidē in nubia qui est corpulentie duarum palmaꝝ acutum habēs caput & uiridis existens coloris qui regulus uocatur. sibulādo nāqꝫ aues & aīalia cū audiētia īteremit. Gustu quoqꝫ sicut aspis surda que sputo suo quos tangit interficit & tirus quos mordet & uipera peremit. Tactu uero sicut serpēs quē miles đ quo Auicēna dicit īterficit cū lancea & ex cōtractu lancee manus militis & totū corpus fuerunt mortificata & sicut piscis quidam qui stupefactor uocatur de quo Galien9 dicit ꝙ cū ītrat rete piscatoris manus & brachia stupefiunt ī tātū ꝙ īsensibiles efficiunt̄. ¶ Odoratu uero sicut qdā fungi perniciosi de quibus dicit Rasis ꝙ cū euellūt a terra & odorati interficiūt odorantē. Tertio mō ꝯsiderat̄ uenenū quātuꝫ ad specificā differentiā quam differt species a specie & ꝑm hoc dixerūt omnes medici & phi. naturales ꝙ uenenū aliud ē qđ facit opatōeꝫ suā a qualitate sua siū a cōplexione. & aliud qđ facit hoc idem per uirtutem fluentem a tota specie ꝙ medici formā specificaꝫ uocant qđ nihil aliud ē nisi meritū qđ unūqđqꝫ cōpositū ex quatuor elemētis secundū

maiorem et minorē ꝓportionē ipſorū elemētorum ī cōpoſito ſortitur et meretur habere ab īfluentibus ſtellis fixis que ſpecies īferiorū cōpoſitoꝝ reſpiciūt et ꝓut ipſoꝝ materie apte fluunt iuxta illud uirtutes ſtellaꝝ uehūt īferiꝰ mediātibus lineis piramidalibꝰ & rectis que ī lumine ipſaꝝ ſtellaꝝ firmāt ꝙ lumen ꝑ lineas diuerſas uectum de ſtellis deportat uirtutes ſpecificas quas dereliqt īcōpoſitis ſ̄m ꝙ cōponentia meruerūt. Et hoc ē ꝙ recte Auicēna dixit ī canone ꝙ talis forma ſpecifica aduenit rebus poſt primam ꝯplexionē elemētoꝝ ī cōpoſito & qa ignoramus ſꝑ et ignorabimꝰ inetnū q̄titates et pōdera elemētoꝝ ī cōpoſitis ideo tales formas ſpecificas ad uenientes iuxta meritū talis et tl̄is ꝓpōnis ī ꝯpoſitis neceſſe ē ignorare neq; de ipſis plus ſcire poſſumus niſi q̄tum prebet hominū experiētia & ꝓpterea in talibus plus ꝯferūt expti q̄ rōnales medici ſicut bene ī ꝓhemio metha. Aꝝ.d. Venenū ergo qd̄ a qualitate ſola facit opationē uariatur ſ̄m diuerſitatez qualitatū nā aliud calidū aliud frigidū aliud ſiccū aliud humidū. Calidū quidē duobus modis interficit quia aut calefaciendo corrodit īteriꝰ aſſumptū uſq; ad cor. & extra appoītū uſq; ad medullā oſſis & ſic interficit ſoluēdo ꝯtinuuz quale ē lepus marinꝰ aut calefaciēdo inflāmat & intꝰ & extra uſq; ad cor & ſic interficit ſubſtātiā cordis ſupflue īflāmādo & hoc ē ſicut euforbiū & elleborꝰ

Frigidũ uero uenenũ ſimiliter ĩterficit duob9 mõis ſc3 aut ſtupefaciẽdo ꝓpter maximã ei9 frigiditatem uſqꝫ dũ cor reddat̃ ĩmobile et hoc ẽ tł̃e quale ẽ opiũ aut opilando uias anhelitus & claudendo ita ꝙ quaſi anhelare nõ poſſunt & uſqꝫ ad cor auffertur anhelit9 & hoc tale quale ẽ plũbum uſtũ. Siccũ uero uenenũ ĩterficit duob9 mõis.ſ.aut ꝯſumẽdo hũidũ ſanguineũ cordis & quaſi ĩ cruſtã ꝯuertẽdo. &hoc tale ẽ quale ẽ calx nõ extincta & colchotar aut ſepando ptẽ a pte donec oĩa mẽbra uſqꝫ ad cor & in mĩmas partes non liquefiat ſed ſoluent̃ & hoc facit tale quale ẽ realgar Humidũ uero uenenũ dicũt quidã ñ ĩueniri quoniã nõ aſcẽdit hũiditas ad quartũ gradũ & quart9 grad9 uenenoſam reddit qualitatẽ quoniã corruptiuũ ẽ & mortale. S3.G.narrat de quodã quẽ ĩ ſomno ſerpẽs quidã momordit & excitat9 nõ ualẽs ſurgere tract9 p manũ remanſit caro corrupta & putrefacta ſuper terrã & oſſa denudata appuerũt uñ ex putrefactõne occulta & facili carnis ſolutione ꝓbat.G.uenenũ eſſe humidu3 & ex hoc genere ſcd̃m aliquos argentum uiuũ uidetur eſſe uenenũ qd̃ ſolũ humidu3 ĩ quarto gradu eſſe fatentur. Sed uenenũ quod a tota ſpecie ſoluente uirtute ſiue a tota ſubſtantia ſiue a forma ſpecifica ẽ interficit non quia calidũ neqꝫ frigidum neqꝫ ſiccũ neqꝫ humidũ. ſ3 qa tale.i.qa oppoſita3 h3 uirtutẽ ad uitã hominis & ſanitatẽ. & iſtud uenenu3

i quacūq; paruitate sumptū ita etiam ut sensu3 intus fugeat interficit multiplicādo seipsu3 quoniā q̄cūq; humiditatē nr̄i corporis īuenit ipsam statim ī uenenū conuertit. & hoc uirtute sue speciei & tale est quale est napellus.

CAPITVLVM. III.

De unoquoq; ueneno in speciali.

Venena mīere specialia & plātaꝝ & aīalium non nisi nota & famosa dicemus ne occulta narrates uirus in agues addiceremus ob eā eius solā causam ut p̄uisa minus ledant aut nūquam ledāt hec scribūtur nō ut alios ledere doceamus. Mineralia igitur uenena quedā sunt a natura. q̄dam ab arte ꝓcurata. a natura quidem que inuētre terre generātur. & hoꝝ unū ē argētū uiuū qđ int9 assumptum q̄nq; interficit sua humiditate putrefacere faciēte humiditatem cordis naturalē. q̄nq; āt interficit sua frigidate actuali cōgelāte cor. cuius signū est ꝙ quidā appotecarius cu3 de nocte tēpore magni est9 sitiret temptans inuenit āpulā plenam argento uiuo quod bibit & mane inuentus ē mortuus & īueientes argentū uiuū exire de ano. anotomizatus fuit & inuentus fuit sanguis circa cor coagulatus & ipsu3 cor sirr̄iter. Inuenerūtq; ī stomaco fere librā unā argenti uiui. Aliud ē argentū uiuum qđ fit ab arte alchimie sublimatū in alludel quod ē uas alchimistarū & istud

ē deterius & magis perniciosum q̄ naturale. quoniā
mierale sepe per uētrem se cedit uel sponte uel cū
clisteri sed sublimatū assumptū interi9 corrodit in-
testina & apostemat cor & retinetur urina & prohi
betur eius exitus & moritur ¶ Extinguitur etiam
argētum uiuū cum forti admixtione saliue hominis
donec dispareat. ꝙ si ꝓiceris super ip̄z aquā feruētē
& redierit ad primā dispositōnē nō ē extīctū & hoc
adhuc deterius ē quā purū uiuū & min9 malum quā
sublimatū. Scd'z uenenū qd' ē a nāta minere ē gipsuz
qd' intus assumptū sua frigiditate coagulat sanguinē
& ispissat spirit9 & inducit difficultatē anhelit9 deiñ
moritur & hoc datum crudum in potu tritū. coctuz
uero nō ē uenenū sed medicina stiptica ualde. nascit'
āt i uenis terre mōtuose ¶ Tertiū ē es qd' metallinā
habet naturā cōpositū ex argento uiuo & adurente
sulfure ad formā ruboris deducēte. quod quidem cū
per fabros ꝑcutitur & maliatur. scorire que cadūt &
date in potu uenenant & uentrem fortiter soluere
faciūt. & hoc medici uocant tubel eris. inde ēt uinum
si reponat' in uase eneo aut cupri aut electri & bibat'
uomere facit ¶ Tertiū ē scoria ferri eruginosi & ip̄a
erugo que int9 assumpta adherēdo ītestinis exsiccat
humiditates & corpus. & senectā inducūt. i. quādam
egritudinē quā medici marasmū uocāt. utuntur autē
medici scoria ferri consolata in curatione multarum

egritudinū ¶ Quartū ē lapis magnetis qui assumptus intus melancolicū & lunaticum & pistrigiatum facit recipientē. utuntur autē eo medici cōsolato cum aliis medicinis ī curatione melancolie. Est autē lapis iste duaꝝ specieꝝ una ē que trahit ferrū uertens illud ad polū septetrionalē ubi dicitur esse minera magnetis Alia ē q̄ trahit carnes humanas uertens tractū uersꝰ polum meridianū ubi dicitur esse minera ipius. hec āt trita & data in potu uiscera cōtrahit & in globum reddit. ¶ Quintū ē lapis armenus qui rubeus est. & assumptus intus si nō ē lotus ꝯm doctinā medicorum ē uenenū uomitiuū subuersiuꝫ totuis corporis. & eo preparato utunt̄ medici in cura melancolie passionis. ¶ Quintū ē lapis stellatus quē medici uocant lazuli. q̄ si nō fuerit lotus datusq; in potu subuertit stomachū & dolorē intestinorū facit. quo utnutur medici ꝯtra quartanā. Sextū ē arsenicū siue auripigmentū quod est de specie gipsi ut dicit Albertus q̄ꝑ caliditate & siccitate sua & puiciosa natura uenenū est pessimum putrefaciens & ualde mortificatiuū. sed si sublimet̄ scd᷒m alchimiā in uase aludel ē pessimū uenenū intꝰ assumptū. & si sepiꝰ sublimetur efficitur albissimū & tanto deterius efficitur uenenū. ¶ Venena uero que per artē fiūt litargirum quod ex plumbo fit fuso in olla cū testis olle fractis quod assumptum intus tantā facit intestinoꝝ stipticitatē. q᷒ nūquā fere egerere

potest. & per uomitum educuntur que per secessum solent educi. Sed & cerusa que ex laminis suppositis aceto colligit̄. & frigiditate sua et siccitate intus assumpta facit paraliticos & cōtractos. sunt & calcecumenon i. uiride eris ꝙ fit ex laminis cupri sup aceto expositis. qđ quidē corrosiuū ē & uenenū & mortale Sūt & plūbū ustū qđ fit ex sulfure & auripigmēto qđ ē uenenū opilās anhelitū & interficiēs suffocādo Sunt & azurū qđ fit ex lapide lazuli qđ est uenenū exsiccatū. Sunt & realgar qđ ex sulfure & plumbo fit corrosiuum existēs uenenū intus assumptum. Vegetabiliū uero uenena q̄dā sunt suc9 herbaꝝ q̄dā uero fructus arboꝝ. quedā uero semina ipsaꝝ. Suc9 quidē cicute. & sucus titimalorū. & sucus cucumeris asinini & sucus usnee & sucus bothormarien. & suc9 coriandri. & sucus mandragore. & sucus papaueris nigri. de quo opiū fit. & sucus corigiole lactantis de quo fit scamonea. & sucus apii risus. & sucus cherue idest girasolis. et suc9 napelli. et sucus oliādri. et suc9 mezereon. et sucus ellebori nigri. et sucus alfessire. i. uitis albe. et suc9 brionie. i. cucurbite siluestris. ¶ De fructibus uero sunt cornua oleandri. et cornua bedeguar. et anacardi. et nuces. et auelane rancide. et nux uomica. et coloquītida que solitarie fuit nata ī arbor̄ sua et ficus pharaonis et poma mandragore. Semina uero sunt iusquiamus et cochognidii. et baccelauri

rancide . et catapucie et ſemen urtice. et ſemen pa/
paueris nigri et ſemen ellebori . et ſemen cicute et
ſemen coriandri humidi . et ſemen ſerpentarie que
omnia cōmeſta uel bibita aut perimunt mōis ſupra/
dictis aut īfirmāt corpus et alterāt. De aīalibus uero
ſunt quedā de cerebris ipſoꝝ. quedā de caudis. q̄dam
de ſanguine quedam de ſaliua et ſputo. quedem de
fellibus. quedam de toto corpore. In cerebro quidē
gatte uenenū ē pernicioſſm faciens hominē amēteꝫ
ſiƚiter in cerebro ueſpertilionis. In cauda uero cerui
uenenū ē peſſimū ꝓpter qđ uenatores extremitatē
caude cerui quādo uolunt ceruū comedere abſcidūt
ſiƚiter in cauda ſcorpionis & rutele & ueſpe & apis
& exunguiū aīaliū. & quorūdā ſerpentū. In ſanguine
uero ſicut in ſanguine bouis ueteris. & in ſanguine
buffonis & eius ſputo. & ī ſanguine hominis colerici
ruffi in furia poſiti. & in ſanguine mēſtruo. & ī ſang
uine leproſi. In ſputo uero ſiue in ſaliua hoīs ieiuni n̄
ad hoīeꝫ ſed ad ſcorpionē & ſpētē. in ſputo buffonis
et ſputo et ſaliua uipere que cū corie uult cum piſce
uenenū deponit in littore ſuper lapidē quodā. deīde
rediēs ſuū colligit uenenū. Et ī ſaliua et ſpuma canis
rabioſi. et in ſaliua gatte. ſimie. et muris. et hominis
ieiuni faciētiū morſum. De fellibꝰ uero ſicut eſt fel
leopardi qđ ē uenenū a forma ſpecifica ſtatī periēs.
de toto uero corpe ſicut ſunt cātarides. et ſalamādra

de quoꝝ ominū ſumma dictum eſt ꝙ aut a qualitate aut a ſpecie interficit predictū uenenum.

CAPITVLVM. IIII.

Ad ſciendum ſcd'm quem modum uenenū interficit aut nocet.

OMne nāq; uenenū ī q̄tū ē uenenū oppoſitā habet qualitem corpori noſtro. hec autem oppoſitio magnū dubium facit quomodo & qua uia uenenū ad cor hominis trāſitum patiat̄. Naȝ aut uenenū trahetur a corde ſicut ferruȝ a magnete. aut ipſum trāſibit ad cor aut utroq; modo corde ſcȝ attrahente. & ueneno currēte. ꝙ ſi nullo predictorū modoꝝ erit aſſerere reliquetur ꝙ nullomō uenenuȝ ad cor tranſire poſſit. & ſic ceſſabit oppoſitio ueneni ad ipſum cor. quo poſito dicemus uenenum non eſſe pemptiū cordis. cuiꝰ oppoſitū uidemus ꝙ aſſumpto ueneno pernicioſo ut napellus. ſtatim ſincopis appet que paſſio ē cordis. & tremor cordis & pulſꝰ. dēfectꝰ & oīa accidentia cordiace paſſionis. ꝑpter ꝙ ſciēduȝ ē ꝙ cor dū ē ſanū ſicut & cetera mēbra nihil attrahit niſi ſanguinē ſibi cōſimilē & ſpiritū quorū unum reponit ī dextro uentriculo cordis & alteꝝ ī ſiniſtro quādo uero īfirmū ē trahit ad ſe qualitatē contrariā ſui nocumēti. ſicut quando ē ſupcalefactū attrahit ad ſe aerem frigidū. & hoc facit & ſanguinem frigidū per uirtutē naturalē attractiuā ſui ſimilis duȝ ipſum

est ī potestatē nature & per appetitum sensitiuum aialē quo unūquodq; mēbro⁊ lesum appetit delitia⁊ & sentire cōueniēs. & ꝯtrariū sui nocumēti. Venenū ergo ut cū in nullo participet cū cōplexione cordis, & natura ab ipso corde dū sanum ē non trahit immo refugiet illud tāquam īimicū oppositu⁊. quādo uero cor esset infirmū ex appetitu sensit imo appeterem & traheret cōtrariū sue passionis. & ſm istū modum uenenū ueneno curatur nā qñ aliqs uenenū assumpsit puta opiū qđ īfrigidando corpus usq; ad cor & deiñ coagulādo sanguinē corde ex quo mors ītroducitur añq̄ cor sensu⁊ amittat ex frigiditate opii sentiēs nocumētū desiderat medicinā calidā. & si det castoreu⁊ qđ de se ē ī genere ueno⁊ ipm castoreū cor trahet mediāte appetitu senstiuo nō ut uenenū oppositu⁊ substātie cordis. sed ut oppositū qualitatis male ītroducte per opiū. hec autē ratō nō plus monstrat qua⁊ cor attrahit ad se uenenū. nisi sic quodlibet mēbro⁊ ifirmū ad se trahat oppoītā qualitatē. preterea dato ꝙ cor qñ sentiuit nocumentū ueneni frigidi uirtute appetitus sensitiui appetat medicinā calidā & ipsam ad se trahat. adhuc stat questio quomō illud uenenū primū datum trāsiuit ad cor. Quare dicēdū uidetur ꝙ nullomō cor ad se unqua⁊ uenenū trahit quoniam neq; iquātū simile ē cordi quia nullā similitudinē cū ipso habet nec inquātū cōtrariū quoniā cor nūquam

fuit talis dispositionis q̄ uenenum esset oppositum illius. nec potes inferre ex hoc nullā esse oppoitionē īter cor & uenenū. quoniam licet cor uenenum non trahat. uenenum etiam licet nō currat neque etiam utroq̄ modo cōtingat. est tamē dare alium modum quo directe apparet oppositō & perēptio manifesta naȝ uenenum quoniā actiuuȝ ē a forma quam habet perniciosam & destructiuū cordis. quicquid tangit ī corpore humano cōuertit ī illam speciē uenenosam & seipsum multiplicat inficiēdo humiditates nostri corporis ī uenenosam naturā qua multiplicata augetur uirtus ueneni. nam dicitur ī geometria q̄ geminata quantitas augmentat uirtutē ūde ex modico ueneno assumpto conuertēte q̄ tangit ad suū simile augetur uirtus & multiplicatur. ita ut de facili p modū ꝯtinui corporis cuius extrema se tangunt attīgit parum in q̄titate uenenū ipsum cor q̄ etiā cū tāgit cōuenit ad uenenenū & ex eo tunc spiritus uitalis ñ hñs debitū organū ī quo resideat. cedit forē ueneni. & egrediēs de corde dimittit cor & corpus sine motu & hoc est mors. cuiꝰ signū ē q̄ illud cadauer si comedatur uenenū efficitur comedēti. Est tamē ad huc sciēduȝ q̄ artarie cordis & ipsi uētriculi cordis motu dyastoles & sistoles. i. per modum naturalē attrahēdi & expellēdi quē habēt cōtinuo quāto tempore uiuit animal attrahunt ad se circūstantē spiritū. ita q̄ etiā artarie

que ad cutim terminatur per poros suos aerem ex-
teriorē cōtinentem nos attrahunt usq; ad cor & per
easdem cor exsufflādo expellit calores & fumos. ita
ꝙ si aer cōtinēs nos fuerit uenenosus & pestilētialis
per ipsas artarias motu dilationis attractus cor īficit
& inde egritudines pestilētiales ꝯtigunt.ñ ꝙ artaria
uel cor de sui natura uenenū trahat. sed qa sub specie
aere. & spiritus attractus uenenosus uapor ingredit
& scd'm hoc dixerunt sapiētes ꝙ ē uenenū dormire
seu degere sub arbore nucum & ī ortis cauliū & sub
ūbra oleandri.& balneari in aquis sub cuius ripis ole-
ander & arbores uenenose crescūt.Narrat enim.G.
de quodā qui se balneauit ī balneo calefacto d' lignis
excisis de cauernis serpētum qui mortuꝰ fuit ex ua-
pore lignoꝝ cū quibꝰ fuit balneū calefactū īfectum
ueneni.Et Aꝝ.i libro de ꝓprietatibꝰ elemētoru3 &
planetaꝝ dicit ꝙ tēpore regis Philippi oēs merca-
tores trāseūtes ꝑ quādā3 uiā q̄ ad ciuitatē applicabat
quādo erant in parte illius uie ī qua duos mōtes unus
hic & alter hinc existebāt.statī moriebātur. Et tūc
Socrates parari fecit caueam uitream in qua intrans
se illuc iussit portari & respexit duos serpētes unum
ī uno mōte & alium in reliquo existentes qui aere3
illius loci inficiebāt ūde trāseuntes moriebāt.Ruffus
etiam dicit ꝙ antiqui reges fecerūt puellam nutriri
napello ut per eius anhelitū & āplexum coeūtes cu3

ea morietur similiter in sentinis nauiũ & in cauernis profundis. & ĩ locis ĩhabitatis & ĩ locis fetidis ꝓpter aerem attractum habitãtes uenenãtur. Dicit namq̃ Auicẽna ĩ capitulo prĩo. ꝙ nulla res ẽ magis inimica caloris ĩnati & cordis quã magnꝰ fetor a quo subito spiritus uitalis a corde recedit. & quanto complexio cordis & artariarũ alicuius hominis calidior fuerit & rarior. tãto cicius uenenũ tã bibitum quã respiratuȝ perimit & occidit. quoniã calidũ cor plus attrahit q̃ frigidũ de ãhelitu. & uie latiores sunt ĩ artariis calidi cordis q̃ frigidi. ita ꝙ iusquiamus passeres nõ occidit ꝓpter stricturã uiaꝝ ad cor. ¶ Hominũ autẽ sic quia latiores habẽt uias per quas facilior est transitus spiritus uenenati. & quanto uenenũ de sui cõplexione ẽ calidiꝰ tãto deterius efficitur. dato in homine calidiori. quia utriusq̃ caliditas se iuuat ĩ unum efectum. sed exhibitũ ĩ frigidiori natura suũ tardat effectum. Verũtamẽ tãta posset esse caliditas naturalis ꝙ etiam uenenũ calidũ superaret & repelleret & ipsius nocumẽtũ ꝓhiberet aut mortẽ. & ide ẽ ꝙ multi hoĩes uenenati uno cibo & eadẽ q̃titate ĩ eadẽ cena aliqs moritur & aliquis euadit & aliquis excorticatur uel ĩfirmatur. sicut ego quãdoq̃ uidi ĩ quadã cena fuisse quatuor ueuenatos comedẽtes singuli ferculũ uenenatũ quoꝝ unus fuit mortuus statim. alius euasit oĩo reliqui duo infirmati fuerũt ad mortẽ. q uero euasit

animosus erat & calidi cordis. qui uero mortuus fuit minꝰ calide complexionis. qui uero īfirmati fuerunt calidiores erāt natura q̄ ille qui migrauit & minꝰ q̄ qui euasit. hoc autem nō aliter esse pōt nisi qa calor naturalis qui mouet ad formā uite resistit inquātum pōt calori accidētali tā febrili quā calidi ueneni quā etiā calori aeris pestilētiali & calori exitus & dieruȝ canicularīū qui oēs calores mouent ad īcierationē & dissolutionē cōpositoꝝ. Vn̄ Auicēna dixit ī capitulo prīo ꝙ nihil ē ꝙ resistat malis qualitatibus & calori febrili plus quam calor īnatus adeo ꝙ etiam uenenis calidis repugnat nō cōplexionaliter sed foͣaliter qa calor naturalis īformatus ē regulatus ab aīa nostra q̄ mouet ad uitā mediāte calore naturali tanquam suo īstrumēto. & ideo dicitur ꝙ oē opus nature est opus intelligentie id regentis ūde signātur natura dicitur de calore tā a philosophis quā a medicis cum dicunt calor naturalis & nō frigiditas naturalis & ꝓportōnat ut dicit. Dorachius astrologus ad alcotodeuȝ idest ad cōstellationē & locū celi qui dicitur dator uite. Venenū uero frigidū datum in cōplexione hoīs frigidi frigiditate utriusq̄ cicius perimit quā datū ī ꝯplexione calidiori. Sed si uenenuȝ fuerit de illis q̄ a tota specie interimūt ut ē napellus & eius gumi & fel leopardi & tyrꝰ tūc complexio bibētis uenenum nihil īpedit uel cōfert nisi ꝑ tanto ꝙ ī calido homine uie

sunt latiores ad transitum in frigido strictiores.

CAPITVLHM. V.

DE precustodia & cautela ne aut uenena propinentur aut propinata non noceãt.

HOportet suspicãtem aut timẽtẽ uenenosam potionẽ uel cibũ ut utatur regimine duplici Prim ẽ defensio cũ cautela. scd'm ẽ d'struc tio assumpti ueneni cum uirtute. defensio uero cum cautela ẽ ut ante comestionẽ sue mense coram suis ferculis & potib9 sint res discernẽtes & significãtes fore uenenũ si fuerit. & hoꝝ unũ ẽ sicut cornua ser pentis que sudãt inaduẽtu sc3 napelli & tyri & fellis leopardi & nõ in alioꝝ uenenis. Et aliud qꝫ est lapis quidã noĩe prassius qui ẽ matrix & pallaciũ smaragdi quia ĩ ipso iuenitur. ẽ autẽ uiridis habẽs uiriditatem spissam sicut prassiu3 & ĩuenitur aliquando cũ rubeis guttis & aliquando cum albis. expertũ ẽ qd' preſuat reges a uenenis. nam si lapis ille sit ĩ mẽsa ĩ qua uenenũ ponitur ad p̄sentiã ueneni nitorẽ statĩ amittit & ipso ablato nitor reuenit. de hoc lapide dicitur in epistola Esculapii philosophi ad Octauianũ qd' ip̄m timet uenena & prelia. Vnde & Alexander macedo ĩ preliis sepe habebat. Cũque de india reuerteretur se lauans in Eufrate deposito cigulo ĩ quo lapis erat suspensus serpens quidã illũ morsu abscidit uomuitq3 illum in Eufratem & de hoc Aꝝ. dicũt mentionem

fecisse ĩ libro de natura serpentũ. Aliud ẽ etiã quod scriptũ ẽ in libro Regũ persaꝝ ꝙ si sculpire feceris ĩ lapide ematitis uirũ genuflexum cīctum serpente cuius caput teneat dextra manus & caudam sinistra posuerisq̧ lapidẽ hunc in aureo annulo & sub lapide posueris radicẽ serpẽtarie tritam portauerisq̧ hunc ãnulum ab omni ueneno preseruat ꝙ quidẽ q̃nq̧ ego preparari feci & ad predictũ usum seruari. Caueant etiã quis ne uasa quib⁹ ipsoꝝ uinũ defertur uł teneãt stẽt discoperta ĩ cellariis uini neq̧ uinũ discopertum quoniã naturaliter oẽ aĩal uenenosum lambit uinũ & uasa uini & q̃nq̧ ĩ eis suffocata sunt ĩuẽta. Caueãt ẽt fercula & potus & cõfectiones sapores hañtia dulcissimos aut cõtrariissimos & dissuetus & diuersoruȝ sapoꝝ quoniã ĩ istis cõsueuerũt celare uenenum.
Smaragdus ẽt optima quã si buffo ĩtuetur expertuȝ ẽ ꝙ ipsius oculi crepitãt ad presentiã ipsius si teneat̃ ĩ mẽsa uenena debilitat & si in ore teneat̃ uenenum uirtutem ĩficiẽdi dimittit & si detur trita ĩ potu p⁹ uenenũ per optime a morte liberat & sit eius q̃titas scr.ii.ꝙ ego q̃nq̧ sum expertus & Auenzoar hoc in uenit ut ĩ libro trãslato pape Bo.scriptũ ẽ. Comedat etiã sepe añ oẽm cibũ castaneas cũ ficub⁹ siccis aut ruttaȝ cũ auelanis & nuces uirides cũ ruta aut siccas nuces cũ ficubus siccis aut calamẽtũ recẽs uł siccum ĩ fritellis aut radicẽ diptãi turtam & cũ uino potataȝ

precauet etiā ab omni ueneno bibiſſe ieiunū ciatum uini puri optimi ī quo tēpore muſti in una menſura duo ſerpētes uiui fuerīt ſuffocati. preſuat etiā ꝙ ē exptuȝ ut oī mane accipiat.ʒ.ii. de tyriaca que dicit de terra ſigillata. fit aūt ſic Recipe baccbaꝝ lauri.ʒ. iiii.t̄re ſigillate.ʒ.i. terantur & cum melle diſpumato librā.i. cōficitur & reponatur ī uaſe uitri & ſumatur ex ea inuicē.ʒ.ii. Deſtructio uero aſſumpti ueneni fit ita.nā ſi ſcitū fuerit de ſpecie ueneni tūc deſtru-at̄ p medicinā ꝓpriatā illi ueneno que bezoar uocat̄ & de boc ego ſingulare faciā īfra capitulū ad ꝯgnoſ cēdū unūqđ ꝗ uenenū per ſigna ꝓpria & ibi docebo uirtutes bezoarticas.Si uero ignoratū fuerit uenenū aut medicꝰ fuerit abſens & dubitatū fuerit đ uene-no cuiꝰcūꝗ fuerit ſpeciei tunc ſtati butiruȝ & aqua calida ſimul diſſoluta bibatur & cogatur euomere & pꝰ uomitū cū butiro iteꝝ uomere cogatur cuȝ aqua melle & mūdificato ſtomacbo ſtatī tyriaca magna exbibeatur cū decoctione uini ī quo bulite ſint radi ces diptami & ſit tyriaca.ʒ.ii.& uinum uncias.ii. & ñ comedat uſque ad vii. boras & tunc nutriatur rebus uentoſis cuȝ ficubus & uuis paſſis & auelanis & iure galline piguiſſime uel agni annalis uel edi. Quod ſi ī inteſtinis ardor uel dolor ſentitur cliſtere iniciatur factum cū aqua mellis diſſoluta cum adipe anatis uel galline & ꝓiecto cliſteri iteꝝ diſſericetur cuȝ lacte

ouino calido quo ꝑiecto cibetur iure ſupradicto. Si uero adhuc morſus uel dolor ĩ ſtomacho uł ĩteſtinis remāſerit tūc modicū balſami diſſoluti in lacte trita unū ciatū detur ĩ potu . hec enĩ liberātur uenenatos ſi cito adhibeātur que dicta ſunt. Si uero morſus aut gladius fuerit uenenatus ſtatim ſupra morſum aut ſupra uulnus gallina uiua euiſcerata ſupponatur & re iteretur uiua aut ore alicuius ſclaui uel ſerui ſugatur locus & hos ſerui abluatur ſepe cū uino ĩ quo dipta/mus fuerit coctus deinde tyriaca magna loco ſuppo natur & cū tyriaca fuerit exſiccata iterū alia recens ponatur donec locus nō pl9 tyriacā deſiccet. Si uero locus morſus ſiue uulnus uenenatū fuerit ſiccus tunc tyriaca non apponatur ſed loco tiriace lactucella ſup uulnere alliget̃ & ĩmouetur totiēs quoad loc9 fuerit humectatus & tūc ſanitas erit ĩtroducta quātum eſt tiriaca exſiccat tātum & lactucella humectat āplius. Intelligat ueſtre reuerētia ſanctitatis ꝙ ſepteȝ ſunt herbe quaꝝ cui9libet natura uniuerſalis cui9 interē ſpeciē cui9libet plante ſingulari & ſpecifica uirtute dotate ñ a ꝯplexione elemētari qa calida ł qa frigida ł qa ſicca ł qa humida ſed quia tł̄is & a natura ł me/diate ſtella ſic dotata donauit uirtutem liberādi a ue nenoſis cibis & potibus & letali ueneno ex uulnere ſiue morſu. Prima quarum eſt ipicon q̄ alio nomine herba dicitur pforata q̄ ¶ Achilles oraculo Apollis

ĩ exercitu troianoꝝ dicitur ĩuenisse ut plinius ait. Secũda ẽ uicetoxicũ. Tertia enula. Quarta rafan9. Quinta diptam9. Sexta aristologia longa & rotũda Septia lactucella quaꝝ unũquãq; dicitur equipollere tyriace ita ut uulnerib9 uenenosis. Sucus alicui9 pre dictarũ datus ĩ potu uulnera ueneno infecta purget & saluet & per istũ modũ omnes ãtiqui talia curabãt uulnera antequã tyriace haberẽt notitiam. Morsus uero ab aialibus uenenosis curat quelib; predictaru; tyriaca & morso loco supposita. Venena uero bibita curat puluis factus ex qualibet predictarũ & datus in potu cum uino uel aqua mellita. Dicit preterea Aui cenna quod stercus galli bibitũ cum aqua statim per uomitũ oẽ uenenũ edũc Et lac asine comestũ ꝓhib; uirtutem profundari ueneni ita. ꝙ in quo prãdio uel cena asinum lac fuerit bibitũ uel comestũ nullũ ꝑter napellum possit nocere uenenũ. Tiriaca ãt oi ueneno cõplexionali & specifoco & napello directo oppoĩt & cõtrariatur secũdum totã speciem idest secũdum bonã permixtionem medicinarũ que ĩtrãt cõfectõe artificiali tiriace aqua resultat quoddam diuinum & formale destructiuũ omnis ueneni ut infra ĩ speciali dicetur. detur ãt de ipsa. ʒ. ii. uel. iii. tribus dieb9 con/ tinuis quia toxicum resoluit & sudorem prouocãdo liberat. Terra ẽt sigillata aut in comestione aut p9 comestionẽ bibita uel comesta hãc h; proprietate;

ꝙ ſi ueneū inueniat in ſtomacho ipſum p uomitum expellit. Si uero poſt eam uenenū exhibeat nūquam permittit per corpus perambulare ita ut deniqꝫ cor defendat & eius humiditates cuſtodiat. quare reges & pricipes dꝰ partibus orientalibus & meridianalibus ubi ſcꝫ exhibēdi uenena clandeſtino ut oēs moriant̄ hec pnities & nefandiſſima peccant̄ accepit originē & iualuit cottidie uſqꝫ nūc ſemp i ſuis cenis & prā-diis terrā comedūt ſigillatā & ideo ſigillo regū talis terra ſigillabatur. ī terra ſigillata eſt uocata nūc autē periit fides ſigilloꝝ quoniā tā in legalis quā elegans ad nos ſigillata portatur. ¶ Et eſt ſciēdum ꝙ Raſꝫ & ipa experiētia hoc teſtatur. Dicitur ī libro diuiſionū ꝙ ad uenenum napelli paruꝫ tyriaca aut nihil ꝓdeſſe uidetur. ¶ Qua porpter ad aliud remediū prorſus eſt cōfugiēdum & nō i tā pauco temporis ſpatio ī quo neceſſe ē napelli uirtutem ne ad cor trāſeat īpedire cōtempnere artem medicine in ſpecie tyriace quod eſt quia ſi non citiſſime impediatur morit̄ hō in una die uel ī tribus. ſꝫ de hoc infra dicetur ubi ſingulares medicinas ad ſingulare uenenū īducā.

¶ CAPITVLVM. VI

DE ſignis & curis cuiuſlibet ſingularis ueneni propinati & prīo de argēto uiuo.

¶ CAPITVLVM. VII

Ille qui argētum uiuum ſumpſerit dolorem

patietur ĩ testinoꝝ & lateruꝫ aut grauedinem & ad ultimũ perducit ad epilẽsiam ꝑ ad appoplexiã & tũc cadit & ĩterficit. Quod si fuerit extĩctũ ꝑ sublimatũ corrosionẽ facit ĩtestinorũ & morsurã & fit graue-do lingue & stomachi & apostematur cor & morit͛ Et ei⁹ cura ẽ clistere cũ adipe anatis ꝑ butiro & deiñ reiteret͛ cũ aqua mellis. & si fuerit creditũ ꝙ fuerit extĩctũ ꝑ sublimatũ uomit⁹ ꝓuocet͛ & hoc stati ãteq̃ ad ĩtestina descẽdat quoniã tũc penitus ĩtestina ex-coriaret & sanguinem exire facere & tenasmon in-duceret tũc enim cũ clisteribus solũ eẽt intẽdere & expedita argẽti euacuatõe erit intẽdẽdũ ad accñtia derelicta que tria esse cõsueuerũt. unũ mala ꝯplexio humida & frigida ĩ ĩtestinis. ſcðm est debilitas cordis & tremor. tertium uulnera ĩ stomacho uel ĩtestinis. Et primo opponemus nos cũ rebus cõfortatiuis stip-ticis calidis & desiccãtibus. dabimus ergo tũc mirraꝫ & castoreum decoctã ĩ uino & saluiã & rutã tritã & cum aqua in qua nuces cipressi sint bulita potui pro-pinabimus. Et ad scðm opponem⁹ nos cũ exhibitõe diamargaricõ & diamusci amari. Et tertio opponẽ⁹ nos cũ medicinis sigillantibus uulnera assumptis per clistere si fuerunt uulnera ĩtestinis. in potu si fuerit ĩ stomacho & horum summa erit trifera minor aut uinũ rubeũ ĩ quo mirabolani cocti fuerũt et si urina fuerit retenta ex potu argenti uiui tunc ponem⁹ eũ

in balneo aque calide & postea supponemus uesice spongiam ĩfusam in decoctione iuniperi & seminis apii pluribus uicibus & dabimus ĩ potu uinum puruȝ optimũ in quo bulita fuerit radix ciperi & ungemus sumen & testiculos cum oleo rutacio & iunipero. & eius bezoar est costus & ce.

CAPITVLVM. VIII

De gipso.

ILle cui datum fuerit ĩ potu gipsuȝ habebit difficultatẽ anhelitus & frigiditatem in stomacho & stipticitatẽ uentris & labia alba ut mortificata et eius cura erit ut bibat aquam calidam butiro et euomat deinde bibat iteꝝ aquã calidã cum melle et euomat et postea detur sibi in potu metridatum ʒ. ii. cum optimo uino et si stipticus remansit clisterizetur cũ adipe anatis et oleo ungatur uenter cum oleo de cherua et eius bezoar ẽ stercus muris tritũ et bibitũ et detur ex eo cũ uino. ʒ. i.

CAPITVLVM. IX.

De scoria eris.

ILle cui datũ fuerit ĩ potu scoria eris multũ assellabit aut uomet et cũ dolore et punctõe in intestinis et stomacho . et eius cura erit balneũ ĩ quo bulita sint capita hircorum uł limace. et dare ĩ potu sucum mente et ungere stomachum et uentrẽ cũ oleo rosato calido et eius bezoar est sucus

accori bibatur.ʒ.ii.cum uino.

CAPITVLTM. X.

De scoria ferri.

Ille cui datũ fuerit scoria ferri aut ei9 erugo exsiccatur cottidie & uenter adheret reib9 & marasmũ patitur & ei9 cura ẽ humectarẽ totũ corpus cũ balneis ĩ quibus testudines sint bulite & clisterizetur uẽter cũ decoctione peduȝ edorum aut cũ aqua maluauisci & comedere butirum recens & iura piguia. & eius bezoar ẽ lapis magnetis tritus & datus ĩ pillulis cũ tantũdem de suco mercurial. & blitis ĩ modũ pillularũ & sit dosis magnetis ĩ uice.ʒ.i.

CAPITVLVM. XI.

De lapide magnetis.

ILle cui dat9 fuerit lapis magnetis ñ ɔsolat9 efficitur lunatic9 & melãcolicus aut heroic9 & ei9 cura ẽ ut detur in potu liatura auri & fragmenta smaragdi simul ana.ſ. cũ uino & clisteri- zetur cũ lacte ouino & oleo de amigdal. dulcibus & ẽ bezoar eius smaragdus trita & data in potu tribus uicibus in nouem diebus.

CAPITVLVM. XII.

De lapide lazuli.

ILle cui dat9 fuerit ĩ potu lapis lazuli ñ lot9 patietur subuersionẽ stomachi & tristiciã & solicitudinẽ & ei9 cura ẽ bibere lac recẽs

mulctū asine omni mane usq; ad dies .vii. & comedeṙ auiculas assatas ī speto. & eius bezoar ē carabe tritū scr. ii. & datum ī potu cum uino.

¶ CAPITVLVM. XIII.

¶ De arsenico sublimato.

Ille cui datū fuerit arsenicū sublimatū patietur excoriationē ītestinoꝝ & stomachi & arsuram & dolores mordicatiuos & sitim & linguā habebit exsiccatā & expuere non poterit & demū sincopī patietur. & eius cura est ut bibat butirū cum aqua calida in qua semina rape sint cocta et euomat & clisterizetur & deiñ cū oleo d' agmigdal' dulcib9 oī die bis & cibeť iure galline pīguissime. et ei9 bezoar ē cristall9 trita subtiliť & data ī potu .ʒ. i. cū oleo de agmigdalis dulcib9 et si nō fuerit sublimatū erūt accidētia remissiora et cura eadem.

¶ CAPITVLVM. XIIII.

¶ De litargiro.

Ille cui litargirū datū fuerit ī potu nō poterit egere et per uomitū emittet et qꝺ īsueuerat p secessum. et eius cura ē cura colice p clistere īiectū factū ex aqua mellis et adipe galline uel anatis et dare ī potu oleū amigdulaꝝ dulcium et comedere fic9 siccas āte cibū et iungere stomachū cū suco apii et uentrē cum butiro. et eius bezoar ē semē cherue tritū et datū ī potu. ʒ. ii.

CAPITVLVM. XV.

De cerusa.

ILle cui datum fuerit cerusa in potu patietur uomitum albū ut cerusa et dentes nigros et dolorē uētris grauatiuū et egeret sanguinē & habebit tenasmonez. & eius cura erit uomitus ꝓuocatus cū aquā in aqua semina rape & atplicis sint bulita & deinde clisterizare uētrem & cum brodio cauliū coctoꝝ & oleo sine sale & dare ī potu metri datū aut tyriacā cū optīo uino. & eius bezoar ē pot9 uini albissimi puri ꝓpe īebriationē.

CAPITVLTM. XVI.

De calcucecbumenō .i. uiride eris.

ILle cui calcucecbumenon .i. uiride eris datū fuerit ī potu oblationē & suffocationē pulmonis & ābelit9 habebit & quasi nō poterit respirare & patietur solutionē cōtinuitatis ī interioribus & uulnera & ulcera in intestinis & punctiones corrosiuas. & eius cura erit statī cū uomitu ꝓcurato cum butiro & aqua calida & sepe reiterato & deide īicere clistere factum cū lacte asinino & oleo de amigdalis dulcibus et deinde dare in potu de terra sigillata. ʒ. i. cum uino albo et deinde si nō confert fiat balneū ī tina. ubi sit oleū oliuaꝝ in tāta quantitate ꝙ attingat ad stomachū et eius bezoar ē corall9 rube9 tritus et datus in potu cū uino. ʒ. ii.

CAPITVLVM. XVII.

De plūbo usto.

ILle cui datū fuerit plumbū ustū non potest loqui & moritur suffocatus & uox eius non auditur nisi sicut plūbū & eius labia & ligua plūbina sunt. & eius cura ē dare ī potu tyriacā mgā ʒ .ʒ.ii oī die usq ad.v.dies cū aquam mellis & induere pelles uulpinas uel ouias nouas & ītrare uētrē melle ꝑ asine calide & reiterare ītroitū sepe. & ei9 bezoar sunt grana citroꝝ mūdata & trita & data ī potu cum uino decocto dulci.ʒ.ii.

CAPITVLVM. XVIII.

De azuro aut minio aut zenabrio.

ILle cui datum fuerit azurum aut miniū aut zenabriū patiet̄ uomitū & uentris stipticitatem & in uomitu discernetur per colorem unūqdq ipsoꝝ & cura ominiū predictoꝝ est eadeʒ detur ergo ī potu butirū cū aqua calida ī qua semina rape sint bulita & euomat post uomitū spontaneum deinde clisterizetur cum aqua mellis et oleo. et ei9 bezoar est spodiū quod fit de ebore combusto datū in potu cum uino.ʒ.ii.

CAPITVLVM. XIX.

De realgare.

ILle cui datum fuerit realgar in potu patiet̄ sitim et extuationem et exsiccationem et

consumptionē humiditatus ita ꝙ nisi ei succurratur aut moritur aut paraliticus & cōtractus remanebit. Ego uidi & curaui iuuenem cui datū fuit cum epate porci assato realgar tritū & euasi mortē ab eo & remāsit circa oēs iūcturas quasi īmobilis exnimia siccitate. & eiꝰ cura est uomitus cū butiro & aqua calida sepe iteratus & clisteria cum lacte asinine iterata & dare īmane ī potu omni die unci. v. de lacte asinino & cibare eū bicoībus pīguibus & ūgere totū corpus ex oleo de amigdalis dulcibus & se dare sitim ipsius cū iuleb. & eius bezoar ē oleū de nucellis pini datuꝫ ī potu statī uel ī pria die. unci. iiii.

CAPITVLVM. XX.

De cicuta.

ILle cui datus fuerit in potu sucus cicute stuporē & sensum perdet & ex eo socrates ab ateniēsibus fuit iteremptus. & eius cura est ī potu sumere tyriacā. ʒ. ii. distenpataꝫ cū de coctōe diptami. Et eius bezoar est genciana trita & data in potu. ʒ. ii. cum uino.

CAPITVLTM. XXI.

De succo Titimalloꝝ.

ILle cui datuꝫ fuerit sucus titimalloꝝ patiēt fluxum uētris & uomitū & accn̄tia colerice passionis. & eius cura erit tyriaca magna cuꝫ uino in quo diptamus fuerit bulitus. & eius bezoar ē

muīa trita et potātā cum uino.ʒ.i.

¶ CAPITVLVM. XXII.

¶ De ſucco cucumeris aſinini.

ILle cui datus fuerit in potu ſuc⁹ cucumeris aſinini patietur excoriationeȝ in gutture et ſolutionē uētris et dolorem inteſtinoruȝ et ei⁹ cura eſt tyriaca magna cū decoctione baccharuȝ lauri et melle.ʒ.ii.et eius bezoar ē ſuc⁹ mēte unci.i.

¶ CAPITVLVM. XXIII.

¶ De ſucco uſnee.

ILle cui ſucus uſnee dat⁹ fuerit pacietur de curſum huīditatū ſupfluarū ad os et guttur ita ut ſtrāgulari uideat̄ ꝑpter q̄ hec uerba ſtrāgulator ad hip.i.lupi uocatur ſtrāgulat eni lupos ipſam comedētes.& ei⁹ cura ſumere ī potu d' terra ſigillata ſtatim.ʒ.ii.cum aqua calida & euomere deiñ poſt illud accipe de tyriaca.ʒ.ii. cum uino decoctōis gentiane.& eius bezoar ē ariſtologia longa.

¶ CAPITVLVM. XXIIII

¶ De radice bothormarien.

ILle cui ſucus aut radix bothormarien datus fuerit ī potu patietur ſtrāgulationē & quaſi ſuffocationē ꝑpt qd' uocatur panis porcorū & eius cura eſt bacchelauri trite.ʒ.ii. dare in potu.& eius bezoar ē piper albū tritū.ʒ.ii.

¶ CAPITVLVM. XXV.

De suco coriandri.

ILle cui sucus coriandri dat9 fuerit patietur quasi destructionē itellect9 ac sicut ebrius uideatur & tādem moritur stupide. & eius cura est tyriaca magna.ʒ.ii.cum optimo uino.& eius bezoar ē herba q̄ dicitur uicetoxicū data ī potu.ʒ.ii.

CAPITVLVM. XXVI.

De suco mandragore.

ILle cui sucus mandragore aut poma ei9 aut radix eius data fuerit i potu luborē in facie & ī oculis & stuporē ī mēte & mētis alienationem & amētiam & somnum profundum patietur & eius cura erit sumere in potu statī tyriacā magnā distēperatā cuȝ optimo uino & tardare cōmestionē per diem unam & bibere optimuȝ uinum purum & odorare acetum forte. & eius bezoar ē radix rafani comesta oī die usqȝ ad tres dies cū pane & sale.

CAPITVLVM. XXVII

De suco papaueris nigri.

ILle cui dat9 fuerit sucus papaueris nigri patietur stuporem mentis & dormitationē & bebeciam sicut illi qui oleū ꝯmedūt. & eoꝝ cura ē bibere tyriacam magnam & dyacostoreū aut oppopirā aut cōfectionē de anacardis.dragmas. duas cū uino.& ei9 bezoar ē alleum crudū comestū.

CAPITVLVM. XXVIII.

De opio.

ILle cui datū fuerit opiu3 in potu si cogatur uomere appebit odor opii ī uomitu & erit hebes & piger & dormitās absq3 sensu & ñ intelligens neq3 sentiens & si nō succurratur ei morietur & eius cura ē potare altissimū uinū & fricare extrema cū nitro & sapone & ꝓuocare sternutatōe3 cū pipere ītromisso ī nares. & ei9 bezoar ē castoreū tritū & datū i potu cū uino. 3. ii.

CAPITVLVM. XXIX.

De succo scamonee.

ILle cui sucus scamonee datus fuerit ī potu patiet̄ cordis defectū & sincopī & sitī & extuationē & dissinteriā & febrē et ei9 cura. ē potar̄ aquā ordei sepe et īgredi balneū aque tepide deinde p9 illud bibere sirupum rosatū et buglosatu3 tota die et ꝓuocare somnum et odorare nenufar et rosas et mirtū et cibari cū cibo facto cū sumach uel berberis et emplastrare uētrem et stomachum cu3 pulpis citonioꝶ. et eius bezoar ē herba que uocatur ribes et eius sucus.

CAPITVLTM. XXX.

De apio risus.

ILle cui datū fuerit in potu apium risus facit hominē extra mētē et cōtinue ridet ꝓpter hoc uocat̄ apiū risus. et eius cura ē ꝓuocare

ſomnũ cũ potu boni uini ĩebriatis. & eius bezoar eſt ſucus melliſſe cum aceto datus in potu.

¶ CAPITVLVM. XXXI.

¶ De ſuco cherue.

ILle cui ſucus cherue datus fuerit ĩ potu patietur uomitũ continuũ & dolorẽ uentris. & eius cura erit tiriaca magna data inpotu. ℥. ii cũ uino optimo calido. & eius bezoar ẽ ype ricon.

¶ CAPITVLVM. XXXII

¶ De ſuco napelli.

ILle cui ſucus napelli ſiue eius fructꝰ ſiue de eius ſubſtãtia datus fuerit in ſpacio uniꝰ diei aut triũ moritur. & patit̃ ãte hoc ſincopi & defectum cordis & denigrationeȝ & defuſcationem paulatine oĩum mẽbroꝝ. & deiñ tumet totũ corpus & oculi eius foras prominent. & linguam in ore cõtinere non põt. Succurratur ergo ĩſtanti dãdo terrã ſigillatã diſtẽperatã cũ butiro & aquaȝ. & euomat & ſtatim exhibeatur ſmaragdus optima trita. ℥. ii. cum uino. & ſuper cor ponat̃ ſiricũ tinctũ in grana ĩfuſuȝ in ſuco bugloſſe & aqua roſata & reiteretur. & deiñ ſerui ſugant cum ore extremitates corporis ſed ipſi moriẽtur niſi acceperit de ſmaragdo. et eius bezoar eſt mus qui naſcitur in radice napelli. exſiccatur et datur ex eo in potu. ℥. ii.

¶ CAPITVLVM. XXXIII.

¶ De ſuco oleandri.

ILle cui ſucus oleandri et eius cornua uł ei9 cortex data fuerit in potu. patiet̃ ſincopī et tribulationē cordis et annexietatem. et eius cura ē ſumere dyacoſtoreū datū ī potu. ℥. duas. et ei9 bezoar ē granū iuniperi tritum in q̄titate dragmaꝝ duarum cū uino.

¶ CAPITVLVM. XXXIIII.

¶ De ſuco mezereon.

ILle cui ſucus mezereon datus fuerit ī potu patiet̃ fluxū uentris et ſitim et ānexitatē et excoriationē ītestinoꝝ. et eius cura erit ſyrupus roſatus cū aqua ordei. et odorare fructus frigidos et odoriferos. et eius bezoar ē origanū aſſatuȝ et bibitum.

¶ CAPITVLTM. XXXV.

¶ De ſuco ellebori.

ILle cui ſucus ellebori datus fuerit aut radix ei9. patiet̃ ſtrāgulatōeȝ gutturis & p̄ſatōnē & fortaſſis ſuffocatur ſubito. & ideo uocatur ſtrāgulator carnis. & ei9 cura ē ſumere ī potu ſtatiȝ aquā mellis & quieſcere in loco ſep̱ato. & deide det̃ bezoar ei9 qđ ē flos nenufaris ſiccus & trit9. ℥. ii.

¶ CAPITVLVM. XXXVI.

¶ De alfeſira.

ILle cui alfeſira data fuerit patiet̃ excoriatōnē

uētris & uomitū. eius cura erit dare in potu aquam mellis. deinde tribuere citoniū assatū. & eiu9 bezoar est anagallus.

CAPITVLVM. XXXVII.

De suco brionie.

ILle cui suc9 brionie dat9 fuerit patiet̄ scotomiā & stoliditatē & angustiā spiritus. & ei9 cura erit tyriaca .ʒ.ii. cum uino decoctionis enule & eius bezoar est piper.

CAPITVLVM. XXXVIII.

De cornibus spice.

ILle cui cornua spice data fuerint patietur tortõeʒ uētris & nauseā. & ei9 cura ē tyriaca. ʒ.ii. cum decoctione uini in quo diptam9 sit bulitus.

CAPITVLVM. XXXIX.

De cornuis oleandri.

ILle cui data fuerit cornua oleādri aut q comederit assaturā ī ueru exciso ex oleandro aut qui dormierit sub umbra oleādri. aut q biberit aquā fluminis sub cui9 ripib9 crescit oleāder cui9 copie ē ī insula sardinee. & ego exptus sum illd & uidi. patiet̄ extuationē & amētiā & rugitū uētris & si balneū fuerit calefactum ex oleādro. balneatus sincopim patietur in balneo. & eius cura & bezoar dicta sunt supra in capitulo de succo oleādri.

CAPITVLVM. XL.

De cornibus bedeguar.

ILle cui ĩ potu data fuerit cornua bedeguar patiet̃ difficultatẽ trãſgluciẽdi. & ei⁹ cura ẽ lambere oleũ de amigdalis dulcibus. & ip̃ius bezoar ſunt mora celſi.

CAPITVLVM. XLI.

De anacardis.

ILle q̃ aſſumpſerit anacardos patiet̃ ĩceſionẽ in gutture uehementẽ. & quãdoq3 ĩflabitur & acutã faciet egritudinẽ & mentis alienationẽ & eius cura eſt cum rebus unctuoſis ſicut oleo amigdalino ſiſſamino & butiro & lacte & iurib⁹ gallinaꝝ & ſi dolorẽ habebit inteſtinis tũc cõueniẽs eſt balneũ & ſi inducũt febrẽ acutã tũc ẽ cõueniens uti attenuãte dieta & frigida & huĩda. & ſi fuerit mẽtis alienatio ꝓuocet̃ ſomn⁹ cũ ſemine lactuce & papauere albo. & eius bezoar ſunt grana pini torrefacta & comeſta.

CAPITVLVM. XLII.

De nucibus & auelanis.

ILle q̃ comederit nuces aut auelanas rãcidas patiet̃ accidẽtia mala. ſ. nauſeã & deiectionẽ appetitus et uomitũ et debilitatẽ uirtutum aĩaliũ. et eius cura erit rob citbonioꝝ et rob pomoꝝ Et ſi acciderit ei eructatõ hñs odorẽ lini putrefacti

tūc poſſet mori. et eius cura erit dyacim inū ꝑ dyape-
piō et detᷣ eius in potu uinū purū et uomētetur ſto-
machus cum oleo nardino.

CAPITVLVM. XLIII.

De malo caſtoreo.

ILle cui in potu datum fuerit malū caſtoreū patietur clamorē & rixā & dolorē. & liguaȝ habebit foris ꝓminētē & febrem. Et eius cura erit uomitus cum butiro & aqua mellis donec uomitus minime habeat odoreȝ caſtorei. deinde detᷣ in potu rob mororū aut limoꝶ. Et eius bezoar ſunt ſemina coriandri aſſata & trita. ℥. ii.

CAPITVLVM. XLIIII.

De malis fungis.

ILle qui comederit malos fungos & ꝑcipue qui nati fuerint ſuper ferro aut ſup añabulla uel malo terre uel in locis termarū ꝓuocabitur & dolorē patietur in pectine & ꝓhibebitur ei uria & dolores habebit ĩuētre. & ſi odorauerit malū fungū & tubera mala patietur epilētiam & fortaſſis morietur. et ante illud erit ei ꝓpinādū uinū optimuȝ ĩ quo piper nigꝶ ſit bulitū. & deiñ cliſterizare ipſuȝ cum aqua mellis & ſale. & fomētare femur cuȝ oleo nardino. et eius bezoar quando decoquuntur fungi aut comeduntur. ſunt pira inciſa in fruſtra et ſimul dͤcocta. et bezoar pꝰ comeſtionē ipoꝶ ē alleū crudū

CAPITVLVM. XLV.

De nuce uomica.

ILle qui nucē uomicā biberit uł comederit habebit uomitum pessimū & dissolutionem uirtutis. & eius cura ē rob citonioꝝ & mirti & potus alti uini. & eius bezoar ē cortex citri.

CAPITVLVM. XLVI.

De coloquintida.

ILle qui coloquintidā solitarie natā ī arbore sua ꝯmederit. uenenū letale sumpsit. & nisi succurratur ei subito morietur ī tertio die & cuius cura & bezoar simul & semel & smaragdus optīa trita data in potu. ʒ. ii.

CAPITVLVM. XLVII.

De fico pharaonis.

ILle qui comederit ficus pharaonis statim patietur febrē & fractionē totius corporis. & uidebitur ei ꝙ sit ydropicus. Et hoc ego uidi ī Sardina in iudicatu galurie ubi istarum ficum ē habundātia. ꝙ qui unā comedebat patiebatur unaꝫ febrim & qui duas duas & qui tres patiebatur trinaꝫ febrī. & ut plurimū iste febres erāt tertiane & cura eius est aqua ordei parata aut serū caprinū. Et eius bezoar sunt grana siue semina cucumeris mundata & trita & dato in potu. ʒ. ii.

CAPITVLVM. XLVIII.

De semine iusquiami.

ILle cui ī potu data fuerit semina iusquiami patietur ebrietatē & mētis alienationem et stuporē et īmobilitatē oīuz mēbroꝝ.et eius cura ē piper longū tritū et datum ī potu.ʒ.ii.et eius bezoar sunt grana fisticoꝝ comesta uł bibita.

CAPITVLVM. XLIX.

De granis cocognidii.

ILle cui ī potu data fuerit grana cocognidii patiet̃ uomitū & fluxū uētris & tribulatōez ī stomacho. & eius cura ē tyriaca magna.ʒ.ii.cum uino.& bezoar eius amigdale amare.

CAPITVLVM. L.

De baccha lauris rācidis.

ILle q ꝯmederit baccha lauras rācidas patiet̃ accidētia que patitur qui comederit nuces rancidas.& cura eius & bezoar erūt similia.

CAPITVLTM. LI

De catapucia.

ILle qui ꝯmederit cataputias patiet̃ accñtia que patitur qui biberit gira solez q̄ superiꝰ dc̄a ē cbēsa et cura eiꝰ et bezoar sunt eadē.

CAPITVLVM. LII

De semine urtice.

ILle qui ꝯmederit semē urtice patiet̃ gutturis & oris & lingue excoriationem & arsuram &

ardorē ī mictu. & eius cura erit oleū amigdalinum dulce potare. & ei9 bezoar sunt grana citonioꝝ trita & potata cum aqua calida.

CAPITVLVM. LIII.

De semine papaueris nigri.

ILle qui biberit uel comederit semina papaueris nigri patietur accidētia q̄ patitur q opiū sumpserit lꝫ remissiora & cura & bezoar idem suut.

CAPITVLVM. LIIII.

De semine ellebori.

ILle qui biberit uel comederit semen ellebori patiet̃ accidētia q̄ patiet̃ qui succū aut radicem ellebori biberit. & cura & bezoar ē una.

CAPITVLVM. LV.

De semiue cicute.

ILle qui biberit semen cicute patiet̃ accidentia illa q̄ passus fuit qui succum eius biberit & licꝫ magis remissa. & cura & bezoar eadem sunt.

CAPITVLVM. LVI.

De semine bumidi coriādri.

ILle qui biberit uel comederit semina bumidi coriādri patiet̃ accn̄tia ꝯsilia q̄ patit̃ qui sucuꝫ eius biberit & eius cura & bezoar sunt eadem.

CAPITVTVM. LVII.

De semine serpentarie.

ILle qui comederit semen serpētarie patiet̃ stridorē & punctionē gutturis et dentiū & super extuationē & feruorē & ei9 cura est butirū recēs bibitū. & ei9 bezoar ē suc9 farine ordei decocte in aqua.

CAPITVLVM. LVIII

De morsibus aut puncturis ab aliquib9 aīalibus uenenosis.

SI uero aliquis morsus fuerit aut punctus ab aliquo animali uenenoso & ignoret cui9 sit punctura tunc stringatur locus puncture & ponātur super ipsum uētose cū sacrificatione & sugatur locus cū ore seruoꝝ & deinde sup locū ponant̃ cancri triti. ꝙ si locus uenire ceperit ad corruptionē abscindatur mēbrū si fuerit loc9 aptus aut mēbrum aptū abscisioni. ꝙ si non cauterizetur nā qn̄ īceperit locus denigrari aut putrefieri erit signū ꝙ pūctura fuerit aīalis perniciosi. dū autē nō inceperit tendere ad putrefactionē & corruptionē q̄uis sit uebemetis doloris cū nōdum sit ei uelox perambulatio ī corpe non est malū nisi punctura fuerit iuxta cor aut iuxta artariam magnam.

CAPITVLVM. LIX.

De morsu uipere.

ILle uero quē momordit uipera summa medicinaꝝ & bezoar ē ei tyriaca magna. & fortassis

confert metridatum & medicamen de asafetida & butirum uetus & medicamen de herbo & comestio alleorũ & potus uini puri.

CAPITVLVM. LX.

De morsu scorpionis.

MOrdicationi autẽ scorpionũ confert uaporatio olei & alleoꝝ & tyriaca dyasesseron & oleum ãtiquũ linitũ. & eius bezoar ẽ corpus scorpionis contritum & superpositũ loco.

CAPITVLVM. LXI.

De morsu aranearũ.

MOrdicationi aranearũ cõfert succus pomorum aut piroꝝ aut oppositõ ferri frigidi iterati. & eius bezoar ẽ endiuia.

CAPITVLVM. LXII.

De morsu rutele.

MOrdicatione autẽ rutele cõfert balneũ calidũ ualde & sepeliri ĩ arena aut cineri calido & bibere puluerẽ de nigella.

CAPITVLVM. LXIII.

De morsu apum.

MOrdicationi autem apum & puncture confert epithima cũ bolo armeno & aceto & cãfora & qui mauus suas & faciẽ succo malue abluerit nõ pungetur ab apibus.

CAPITVLVM. LXIIII.

De mordicatione animaliū.

SI aūt mordētia aīalia aculeos aut dentes in locis morsis dimiserint tūc oportet ut locus fricet̄ cū oleo & cinere suauiter & deinde fiat emplastruꝫ super locum ex fermēto cū oleo & sic aculei ꝟ dētes uenenose educētur.

CAPITVLVM. LXV.

De morsu canis.

SI aūt aliquis morsus fuerit a cane & dubitet̄ utꝝ fuerit rabiosus uel nō fricetur buccella panis sub loco morsure & deinde illū exhibeat aliis canibꝰ quē si rēnuerit rabiosus erit. si uero comederit mīme. Signa aūt ꝙ sit rabiosus p̄ter hoc sunt ꝙ canis linguā suā ꝓiiciat extra. & intromittat caudā suā inter coxas suas & raucā habeat uocē & ꝙ abhorreat sanos & uiros & ꝙ mordeat dn̄os domus sue & oēs qui ei obuiant et fugiāt ab ipso canes. & q morsus ē nisi precaueat & curetur īfra. xl. cāiculares dies efficietur ydrofiorbicus. i. timens aquā ꝙ ē quia ꝓpter rabiē efficitur siticulosus & appetit ad aquā & cū uiderit eā ymagiābitur canes eē ī aqua & moriēs siti pretimore īmaniū canū fuget aquā & tunc nō ē spes salutis et cū ꝓcedit ī egritudine efficitur et ipe rabidꝰ et emittit sperma in pollutōne sua et ī modū catuloꝝ et quandocūqꝫ egerit flegma in modū catuloꝝ ꝙ ē quia ymaginatio cōtinua quā habet de cāe

sigillat in humiditatib9 suis figurã canũ. ¶ Et scias q̄
si equus & mul9 & asini & simia & homo patiuntur
rabiẽ circa maximũ frigus aut circa maximũ calorẽ.
& eius cura ẽ ut super locũ morsum ponãtur uẽtose
cũ scarificatione & ponãtur desuper alleũ siue cepe
tritũ & confectũ cũ butiro uaccino & sumat in potu
electuariũ cancroꝝ fluuialiũ & intret balneuȝ omni
die & laboret ĩ cura ethicoꝝ & melancolicorum &
balneetꝰ ante.xl.dies in aqua maris & ei9 bezoar sunt
cãcri fluuiales adusti & pulverizati & dati ex eis .ʒ.
iii.ĩ potu oĩbus tribus diebus.

¶ CAPITVLVM. LXVI.

¶ De cantaridibus.

SI autẽ cãtarides quis biberit patietꝰ mictum sanguinis & extuationeȝ & accñtia pniciosa & eius cura ẽ ut sumat ĩ potu lac ouiũ cum oleo amigdalino deinde curẽtur ulcera uesice.et ei9 bezoar erũt grana alchechengi numero.x.

¶ CAPITVLVM. LXVII.

¶ De lacte.

SI autẽ lac biberit fueritq́ coagulatũ in stomacho patietur stomachi mollificationẽ et nauseam et sudabit sudore frigido. et eius cura erit bibere acetum fortissimũ postea sumat de asafetida.ʒ.i.aut de sirupo acetoso unciaȝ .i. uice una post uicem.

¶ CAPITVLVM. LXVIII.

¶ De assatura suffocata.

I aũt quis comederit assaturaȝ suffocatã que ĩuoluitur in pannis cum extrahitur ex furno patieẽ uertiginẽ similẽ epilẽsie. & eius cura ẽ ut euomat & postea sumat in potu rob fructũ stipticoꝝ & zuccaꝝ rosatum cũ .xi. oaloes & mastice & querat somnũ & ingrediatur balneũ.

¶ CAPITVLVM. LXIX.

¶ De piscibus frigidis.

SI aũt quis comederit pisces frigidos quibus pꝰ eius captioni aduenerit una dies aut duo aut si quis carnes pridie uł ante tertiam uł quartã diẽ occisas aut morticinas aut percussas a fulgure & tempestate mortuas aut morbo pestilentiali perẽptas accidit ꝙ superueĩt ex comestione maloꝝ fungoꝝ. & cura eoꝝ est ut euomat & sumat in potu uinũ puꝝ cũ pipere & curetur cura fungorũ preter ꝙ nõ comedat pira.

¶ CAPITVLVM. LXX.

¶ De cerebro gatte.

ILle cui in potu datum fuerit cerebrũ gatte patietur. stoliditatẽ & ĩstrigiosus uidebitur & eiꝰ cura ẽ terra sigillata & uomitꝰ cũ ĩpa oĩ mense bis & accipere de cõfectione dyamusci oĩ die summo mane. & eius bezoar est muscus tritus

ſcrupulum ſeminis & datur ĩ potu cũ uino albo.

¶ CAPITVLVM. LXXI

¶ De extremitate caude cerui.

ILle cui extremitas caude cerui data fuerit patietᷣ accñtia napelli. & eius cura eſt potio ſmaragdi ſcrupulũ ſeminis triti dati in potu cũ uino & deĩde fricatio totius corpis cũ oleo facto de ſemine citri. & ei9 bezoar ẽ tiriaca magna.ʒ.ii.

¶ CAPITVLVM. LXXII.

¶ De ſanguine bouino.

ILle cui in potu datus fuerit ſanguis bouin9 uet9 patietur mortificationẽ & euomet uomitũ coagulatũ. & eius cura ẽ acetũ acerrimum calidum deinde uomitus deinde tyriaca deĩde balneum aque calide.

¶ CAPITVLVM. LXXIII

¶ De ſanguine buffonis.

ILle cui in potu dat9 fuerit ſanguis buffonis patietur difficultatem anhelitus & cordiaca accidẽtia. & ſi qs ſputuꝫ ipſi9 ſumpſerit erit ꝓpe mortẽ ſicut qui napellũ biberit. & eius cura eſt potio ſmaragdi ſcrupulũ.i. deĩde ĩtrare corpus aĩalis quadrupedis magni ut ẽ bos aſin9 uel mulu9 ulꝰ equ9 & reiterare illud deinde tyriaca.ʒ.ii. bibere. & eius bezoar ẽ lapis ĩuẽtus ĩ capite buffonis qui apud lapidarios uocatur borras uulgariter trepanide.

CAPITVLVM. LXXIIII.

De sanguine hois colerici ruffi.

ILle cui in potu datus fuerit sanguis hominis colerici ruffi extractus i tēpore rixe sue aut furoris patietur furores mentis & pmixtōꝫ itellectus & i uerecōdiā deinde paulatī exsiccabitur & ei9 cura ē bibere aquā cucumeris palestini & mas ticare grana ipi9 & deglutire sucū & potare sirupū nenufarinū. & ei9 bezoar ē trociscus un9 de tiro.

CAPITVLVM. LXXV

De sanguine mēstruo aut leprosi.

ILle qui sanguinem menstruum aut leprosi biberit uidebit esse pistrigiatus & lunaticus maleficiatus & obliuiosus. & eius cura ē po/tare margaritas tritas. ʒ. i. cū aqua mellisse & balneari ī aqua tepida & coire cū puella scd'ꝫ legē & ꝯuesari & āplexari cū puelllis & iuuēculis. & eius bezoar est comedere ꝓpentes a quibus caude & capita p palmū sunt abscisa.

CAPITVLVM. LXXVI

De morsu hominis ieiuni.

ILle qui mors9 fuerit ab homine ieiuno ponat super morsurā stercus galline alioquī patietur ulcus uenenosuꝫ & difficilis sanationis.

CAPITVTVM. LXXVII.

De morsu serpēte ullo.

ILle qui fuerit morsus a serpēte ullo stati liget locū cū coreo cerui & deiñ superponat tyriacā & de ipsa bibat & circa cor apponatur smaragduȝ & corallū ut margaritas & locū morsure faciat sugere a seruo.

CAPITVLVM. LXXVIII

De felle leopardi.

ILle cui ī potu datum fuerit fel leopardi patiet̄ accñtia napelli & uipere et ei9 cura & bezoar sunt una.

CAPITVLVM. LXXVIIII.

De salamandria.

ILle qui biberit salamādriā patietur accidentia cātaridaꝝ. & cura eius & bezoar ē una.

CAPITVLVM. LXXX

De lepore marino aut rana marina.

ILle cui lep9 marin9 aut rana marina data fuerit ī potu habebit uomitū unctuosum & totū ei9 corp9 efficietur turigidū & inflatū sicus yposarca & fetebit eius anhelitus. & ei9 cura est festin9 uomit9 cū butiro & aque mellis & deinde sumere post illd̓ tyriacā dyatesseron per tres dies & cibari carnibus passerum et potare bonū uinū. et eius bezoar ē caro uulpis assata et comesta.

CAPITVLVM. LXXXI

De morsu muris simie et gatte.

QVi uero a mure & simeo et gatto morsꝰ fuerit super morsuraꝫ ponat stercus galline & curet illud ut in morsu hominis ieiuni dictū ē.

CAPITVLVM. LXXXII

De scriptore bezoartice uirtutis ad unū qdꝗꝫ uenenū & dꝰ duabꝰ difficilibꝰ qōnibꝰ.

BEzoar ātbonomasice dicit̄ de quodā lapide qui sic uocat̄. cuius ꝓpria et specifica uirtus ad letale uenenū est liberans a morte subito absqꝫ ullo medici ĩgenio.et ideo de oĩ medicina que liberare pōt a morte hoĩeꝫ ab aliqua egritudine uel ueneno dici pōt ꝙ sit bezoar illius morbi siue sit illa medicina lapis ł granū uł sucus ł aliqua ꝯposita medicina.Et qui illū lapidē habet tutꝰ est ab oĩ mortali ueneno.Terit̄ ēt et dat̄ ĩ potu de ipso.3.i. Et p ipm dicit̄ fuisse liberatū regē Anglie dominū.s.Adoardū ĩ ciuitate Arō qn̄ uulneratꝰ fuit ꝑ passia sinū soldani gladio toxicato. Hūc auteꝫ lapidē ei tribuit generał ꝑceptor tēpli et ego ꝯsimilē uidi . Est āt rubeꝰ puruletꝰ leuis ut spōgia & frāgibił ut gipsuꝫ.Habet āt qdlibꝫ uenenū tā minerale q̄ uegetabile & animale ꝓpriā medicinā oppoĩtā ei aqua oppositione uirtute specifica fit liberatio mortis ab illo ueneno.Et ideo bezoar est unicuiqꝫ ueneno illa medicina que absqꝫ uirtute elemētari curat tale uenenū. Et de quolibet bezoar iā supra expediui tractatum ĩ cura cuiślibet

ueneni in fine descriptōis ne sit āpli9 necesse recapitulare tractatum.

CAPITVLVM. LXXXIII.

De qōne utꝝ tyriaca &c ce.

Est autē qō utꝝ tyriaca magna sit bezoar.i.a forma specifica liberās a ueneno an materie elemētaris liberās a ꝯplexione nō a forma. Et uoluerūt qdā dicere ꝙ oīo erat bezoar fundās se sup rōe Ga.q cū andromacū philosophū respexisset qui prio tyriacā īuenit & eā ꝓbauit nūq̄ ꝓdesse nisi ī morbis frigidis ꝓpter oppositionē mltaꝝ reꝝ calidaꝝ & ī morbis calidis ꝓpt̄ oppoītōꝫ mltaꝝ medicinaꝝ frigidaꝝ q̄ ī ipa ītrāt.& hoc dixit Ga. illā tiriacā andromaci eē mediā a ꝯplexione sꝫ ipe adiūgens carnes tyrorū & terrā sigillatā fecit eā ualere foraliter ad oē uenenū lꝫ ad q̄dā pl9 & ad q̄dam min9. & ad q̄dā singularit̄ data & ad q̄dam cū additione. Alii uero dixerūt ꝙ a ꝯplexione elemētali agebat q̄cūqꝫ ī corpe humano opat̄ fundātes sup debilitatē opatōis sue aut penit9 uanitate qn̄ ipsa dat̄ cōtra napellū uel ꝯtra uiperā ul' ꝯtra fel leopdi & breuit̄ ꝯtra qd'libet uenenū letale scd'm specificā formā ī quib9 paꝝ aut nihil uidet̄ ꝯferre ut dixit Rasis. Solutio autē huius dubitatiōis ē ꝙ curatō cui9libꝫ ueneni quatuor mōis ꝯtigit.s.qa aut frāgit̄ acumē ueneni.aut substātia ei9 resoluitur.aut ipsum expellit̄ aut ip̄m ꝑ oppositionē

ſpecificam corrumpitur & ab eo eius uirtus prorſus aufertur. Exemplũ primi ē opiũ qđ frãgit euforbiũ & caſtoreũ ꝙ frãgit opiũ. Exẽplũ ſcđi ē terra ſigillata & alleũ que ſubſtantiã ueneni aut per uomitum aut per ſudorẽ reſoluũt. Exẽplũ tercii ē ſmaragdus q̄ uenenũ fugat & attrahit uſq; in finẽ extremitatis mẽbri. Exemplũ quarti ē forma ſpecifica oppoſita ueneno que ĩ naturalibꝰ inuenitur ut ĩ lapide bezoar & ĩ artificialibus ut in diuina & nobili compoſitione tyriace & permixtione omniũ ſingulariũ medicinaꝝ ſimul cõfectaꝝ reſultante. & quia in tyriaca ē uirtus complexionalis multaꝝ medicinaꝝ uenenum frãgẽtiũ ſcđm oppoſitionem qualitatũ & uenenũ reſoluentiũ & ipſum expellẽtiũ ideo bene dictum eſt ꝙ tyriaca ē medicina cõplexionalis ad uenena. & quia expoſitõe tali reſultat res dĩna q̄ potiꝰ ē ab extra q̄ abintus. ſ. forma artificialis que omni ueneno oppoīt ideo & bene dictũ ē ꝙ ipſa bezoar ē uenenis oĩbus licet magis & minus. & lȝ quedã ſunt magis bezoar ad quedã uenena quã ipſa. ueꝝ ipſa ē ad oĩa. & ideo mater omniũ medicinaꝝ a medicis ē appellata.

DEO GRATIAS.

DE LAPIDE BEGAAR EXPANDECTIS

LApis begaar latiē ł lapis liberās a uenenis ara/
bi. Hager. Begaar. Begaar ē nomē pſicū. & eſt
expellēs nocumētū. Et hoc nomē cadit ī ui. & eſt ꝙ
cadit ſup oēꝫ medicinā ꝯueīentē alicui ueneno. eo ꝙ
reſiſtat uirtuti eius. & expellit nocumētū eius ꝓpter
ꝓprietatē q̄ ē ī eo. & ſcd'm ꝙ cadit ſup lapidē notuꝫ
q ꝯueīt oīb⁹ uenenis calidis & frigidis cum tota ſua
ſubſtātia & reſiſtit ei bibit⁹ aut ſuſpēſ⁹ ſup patiētē.
Calores lapidis Begaar ſunt mł'ti. Nā ex eo ē citrin⁹
uelut putrilēt⁹ & macbaici. Et ille qui pticipat uiri/
ditati & ille q pticipat albedini. Melior uero oīb⁹ ē
citrin⁹. & pl⁹ purulēt⁹. Et ī hoc differt exceraſtē cū
begaar. Et expoītio ei⁹ ē ꝯtra uenenū. Et mīera ē ī
terra Sui & ī die. & ī terris orientis & mł'ti lapides
aſſimilāt ei q n̄ hn̄t ſuā ꝓprietatē nec apꝓximant ei
ī opationib⁹ aliqb⁹. Et qdā ē qui dicit̄ Cobebori &
marma. & ē lapis ī quo null⁹. ſꝫ mł'ti errāt ī alio. quia
dicit̄ cbides & ē lapis mł'te boītatis mollis tactu mol
litie ſin̄ ſupfluitate. Et idē auctoritate raſis. Begaar ē
lapis citrin⁹ mollis n̄ hn̄s ſaporē. un̄ & lapis ē uergēs
ad citrītatē & albedinē. hn̄s colorē uini. & ē ſplēdēs
ſicut lumē. & ē leuis. Poſſe. Serapio lapis Begaar cō/
ueīt uenenis. Et qn̄ bibit̄ ex eo pōd⁹ duoꝝ granoꝝ
ordei. aut linimentū fiat cū eo ſupra morſos liberat a
morte. et expellit uenenū p ſudorē. Et qn̄ poīt lapis

ĩ ãnulo et poĩt ĩ orẽ illi9 q ſumpſit uenenũ et ſugit
eũ aliq̃tulũ ꝯueĩt ei. Et qñ tãgit cũ illo lapide acule9
ſcorpionis ꝓhibet ab eo potẽtiã pungendi et ſiterit
ex eo pondus duoꝝ granoꝝ ordei et diſſoluat ĩ aqua
et ponat ĩ ore ꝑpẽtis ſuffocat ipm ſtatĩ et occidit. et
ego uidi in ipo ſufficiẽtiã ad auferẽdũ nocumẽtũ. et
erat lapis ille quõ uidi uergens ad citrinitatẽ et albe
dinẽ hñs colorez uini. Et cũ hoc erat leuis ſplendens
ſicut lumẽ. Et iã uidi in eodem ſufficientiã illã quam
ñ uidi ĩ alia medicĩa ſimplici. ĩmo ꝙ ẽt ñ uidi tiria-
cis ꝯpoitis. Vñ lapis iſte Bezoar ꝯuenit ueneno ſcor
pionis & idem autoritate Raſis lapis Begaar ꝯuenit
ueneno ſorpionis qñ portatur ĩ ãnulo & ſculpe in eo
ymaginẽ ſcorpionis ſigno ſagitario aſcẽdẽte. Deide
ſigilla cũ eo oblibanũ exñte in ſcorpione qđ tritum
exbibe patiẽti ad potãdũ & euadz ab dal
laanarach ideſt a ueneno Vidi lapidẽ Be
gaar Amari cuſtoditore legis
dei & eſt ueꝝ qa ipe emit hunc
lapidẽ & dedit ĩ ꝑcio. hui9
palatiuz Cornube in princi
pio guerre.

FINITVM.

PADVE ANNO DO
MINI. M. CCCC. LXXIII.

DEO GRATIAS.

TRACTATVS MAGISTRI ARNALDI. DE VILLA NOVA DE ARTE COGNOSCENDI VENENA CVM QVIS TIMET SIBI EA MINISTRARI.

SImẽs de uenenis caueat sibi de manu cuius recipiet cibos & potus suos. & maxīe potuꝫ uini. & attẽdat de colore odore & sapore oblatoꝝ. Nã qcqd nõ fuerit dulcis & delectabil' saporis puta amari acuti acetosi stiptici & põtici erit suspectum. Attamẽ dolosi decipiũt addendo modicum ex uenenis cũ cibis delectabil' saporis & maxīe dulcib9 acetosis & acutis. Cũ isipidis autẽ sicut cũ carnib9 & aqua & brodio carniũ simplici ñ pñt sic uenena addi sine mutatione saporis. Quicquid ẽt odorẽ habebit horribilẽ fetidũ & illaudabilẽ suspectũ erit & uitãdum. necnon ea que uarioꝝ coloꝝ sunt. sicut farsitia limonia & oĩa salsamẽta uariis colorib9 colorata aqua etiam iuxta quam inhabitant animalia seu reptilia uenenosa est multum uitanda.

De ingenio resistẽdi uenenis & nocumẽtis eoꝝ priusq̃ assumãtur.

EXpedit ẽt tũc ut ueneno resistẽtia p̄assumãtur sicut ficus nux auelana pistate p se l' cuꝫ rutta simul iũcta. Ex his ẽt sunt cortex pomi citri & limonis allia & cepe q̃ oĩa calida sunt & iõ tutius sumi possunt tẽpore temporato & frigido

quam tempore calido & estiuo.

¶ De signis certificātib⁹ q̄ qs iā uenenū assump sit aut aīali uenenoso iā mors⁹ fuit & de regimine eoꝝ ī uniuersali. & p̄rio de mō ꝓuocādi uoitū & reiciēdi uenenū.

SI qs iā uenenū assumpsit aut aīali uenenoso iā morsus fuerit. q̄ ī parte ex signis p̄teritis scire poterit. necnō dolorib⁹ & torsionib⁹ ī stomacho & uētre ꝯtīgētib⁹. & angustia p̄cordiorū uomitu & fluxu uētris cū sudore frontis. & uultu frigido & colore palido. & pulsu debili & inequali & inordīato sincopī minātib⁹. conetur celariter ad uoitū ꝓuocādū & reiectionē assumptoꝝ Sumāt ergo festināter magnam quantitatē aque decoctionis aneti. & īposita in ore pluma ī oleo ītincta uł digitis ꝓuocet̄ uomitus. deinde comedat magnam q̄titatē butiri uel sorbeat multū lac. quo facto ꝓuocet̄ uomit⁹ iterato aut dissoluāt̄ ī magna q̄titate aque calide. ʒ. ii. stercoris pulli gallinacei. & sumat ea & p⁹ paululū uomit⁹ ꝓuocetur. Et ī summo unctuosa sicut olea et āxugie cū hoc q̄ ꝓuocāt uomitū īterponūt se uelut scutum īter mēbra et uenenū. Et multū calida et sicca sicut allia et cepa sal ruta et similia. cōsumūt ip̄m uenenuꝫ ita q̄ interdū in uenenis frigidis sicut ī morsu scorpionis nō exigatur alia medicina.

¶ De arte regendi mēbrum a uenenis morsum

uel instrumēto uenenato uulneratum.

Est tñ sciendū q̄ añ oia ē mēbri morsi a ue-nenosis ps supior stricte ligāda. ne uenenu3 mēbro affixū seu d̄relictū p uenas supiores usq3 ad cor et alia mēbra pricipalia extendat. et mor tē iferat patiēti. Et loc9 morsus ē 9sequēter scarifi-cādus. et a loco scarificato uenenū cū uētosa et igne ē fortiter attrabēdū. aut ēt ore alicui9 sugendu3 qui nullā excoriationē ragadiā ul' ulcus in ore ul' ī dente patiat. eritq3 securi9 sibi si aliq̄tulū prius comederit & biberit. nō tñ tantū cōfert patiēti decet etiam q̄ pri9 gargarizet & oleū per se solū ul' cū uino mixtū & cū eodē oleo uel uiolato ꝑpria labia liniat seu in-ungat. & demū sugat sicut dictū fuit. & 9sequenter supponāt medicamina ueneni attractīa & labia mor sure aperta tenētia & doloris mitigatiua. ex quibus sunt mētastrū stercus colūbinū & anatinū sulfur asa fetida & sal coē allia & lapis iudaicus & semen pomi citri. Quodcūq3 igit istoꝝ pri9 repertū fuerit bene tritum & cu3 melle mixtū superponat loco morsure donec dolor & mala accidētia eius cessent. Quod si dolor nō remitteret s3 potius augeret celerit depo-nātur predicta medicamina & añq̄ comedat colūbus per uētrē fissus aut pullus gallinace9 uel gallina loco morsure actualis caliditatis supponātur & quamcito patiēs ꝑcipiet colorē actualē alicui9 ex auib9 p̄dictis

infrigidari uel tēpefieri deponat̄ & alia eodē modo parata supponat̄. q̄ sic ꝯtinuet̄ donec dolor mitiget̄ uel cesset oīo. Quod si predicte aues nō pn̄t iueniri supponatur ēplastrū & farina tritici & oleo comuni simul coctis

¶ De arte mistrādi medicias tiriacales & liberātes a uenenis.

His igit̄ expeditis celeriter offerant̄ eis oībus si pn̄t baberi pondus nouē granorum ordei ex smaragdo electa subtilit̄ pulueri zata & distēperata cū sufficiēti quātitate uini uel decoctōis aneti si patiens frigus patiatur magnū. sicut cōtingit in morsu scorpionis & ī sumptōne similiū uenenoꝝ frigidoꝝ. Vel si stati nō patiatur estuationē magnam & sitim tunc eni smaragdus & cetere medicine tyriacales ꝓpinād e sunt cū aqua uel lacte potius quā cuꝫ uino uel decoctionib9 reꝝ calidaꝝ. De efficatia etiā bezaar aīalis nō est dubiū. sed quia nō inueītur apud nos ideo nō curo. De bezaar ēt minerali licet omniū sententia cuꝫ summa efficatia oībus resistat uenenis quia tamē rarissima ē copia eius iō nō curo. Veꝝ qui nō poterit babere ex smaragdo salteꝫ babeat secum semē pomi citri dulcis uel acetosi. ex quo tempore p̄dicto a cortice suo mundato & trito sumat. ʒ. ii. cuꝫ aqua uel uino ɜm exigētiā accn̄tiū prefatorum. Ex cōpositis āt medicinis potior ē tiriaca magna electa

& bene fermentata ex qua offerēdum erit tunc .a.ʒ. semis usq3 ad.ʒ.i.cū uino ul' cū aqua sic dictū fuit.& p9 ipsam ē metri datū cōpositū & bene fermētatu3 ex quo etiā erit offerēdū eodē mō tātundē ul' paꝝ plus Et p9 has ē dyatesseron de quo etiā offeratur eodē mō a.ʒ.i.usq3 ad.ʒ.iii.Et alie sunt tiriace ꝯpoīte mltū utiles ī ꝓposito.sicut tiriaca ex nucibus ex inuētōne galieni. Et tiriaca ex aliis quam īuenit Auenzoar & plures alie.Sed quia predicte sufficiētes sunt ī oīb9 iō nō curo preterquā de tiriaca ex cācris fluuialibus a galieno ꝯposita ipa ēnī ñ habet parē ī morsu canis rabidi nec ē dubium de eius efficatia. cuius ꝯpositio ē hec.Recipe thuris gentiane ana.partes.v. cācrorū fluuialiū ustoꝝ partes.vi.terātur & ī puluerē redu-cātur.Ex quo prima die.ʒ.ii. offerāt & augeāt dosis ī omni die per.ʒ.semis.ita ꝙ nona die sumat ex eo.ʒ vi.distēpatas semp cū uino ul' aqua ul' utriusq3 simul.

¶ De significātib9 egressu3 & expulsionē ueneni a corpe & pfectionē opis medicine tiriacalis & ꝯueī-ēti regimine patiētis tunc in somno & uigiliis cibis & potibus.

Essante aūt dolore īteri9 & exteri9 & pulsu patiētis roborato & ordinato & reparato colore ipsius naturali poterit ligatura mēbri si uiolēta fuerit aliquātulū dilatari ꝓuocato tamē prius uomitu sicut dictū fuit & sumpta medicina tiriacali

nō tamē pmittat interi aliquō mō dormire nec labia morsure claudi seu super eaȝ crustulā generari. Et postq̄ medicina sumpta a stomacho exierit seu descenderit & opus suum perfecerit ad quod ad minus exigunt octo hore reficiat patiens cibis congruis in ꝓposito. Et cerebra quidē gallinaꝝ assata cōferūt sui ꝓprietate tam morsure a uenenosis quā bis qui per os uenenū assumpserunt. Vitella autē ouorum ꝓsunt in proposito & similiter facit cortex limonis in cibo sumptis ficus nuces rutta & mel cepe & allia auelāe pistacee. & mltū sal preterq̄ i morsu canis rabidi & panis bene paratus. & brodiū pulloꝝ gallinaceoꝝ & signanter. Et ex ꝓprietate ei quem momordit canis rabidus. Confert etiā p̄dicto esus cauliū & carnes cācroꝝ fluuialiū. & eoꝝ dcoctio eisdē pl9 ceteris cibis tam in uia cibi quam medicine. Confert ēt ei brodiū laudabile auiū puta turtuꝝ perdicuȝ & starnicoꝝ sed nō colūboꝝ. & oēs morsi a uenenoso aīali dn̄t uitare ī generali carnes oēs. Sed alii q uenenū assumpserūt pn̄t bene uti pullis gallinaceis. Cōpetit ēt eis & signāter morsis a scorpione multus potus uini fortis. Et sciendū tamen ꝙ p̄dictū regimē cōpetit p̄dictis qui patiūtur frigus. sed nequaq̄ patiētib9 estuationē magnā calorē & sitim īmo tunc reficiendi sunt pane mediocriter fermētato per se uel cū modico butiro Debēt fugere poma acria uel mala granata acetosa

Et si ēt fuerint uehemēt iflāmati comedant herbas frigidas puta lactucas rostrū porcinū endiuiā & cucumeres. nō tamē obmittāt omnino esum ficuz atqꝫ nucū. paꝝ tñ ex eis assumāt. Nec sumāt ī potu nisi secaniabin uel aquā cū modico uini Et cū duobus uel trib9 diebus sic cibatus fuerit. sumat iterato aliquam ex predictis medicinis tiriacalibus scđm modū predictū. Et postq̄ eius omnes opationes naturales oīo salue fuerint. redeat paulatim ad ꝯsuetudinē suam. Est tamē cōtinuādus usus emplastoꝝ seu linimētoꝝ & ciboꝝ medicialiū ī eo qui morsus ē a cane rabido usqꝫ ad quadragesimū diē. licet ut plurimū ei9 mala accñtia consueuerit apparere circa. xiii. diē uel circa . xiiii. diem.

¶ De īgenio resistēdi nocumētis aīaliū uenenosoꝝ & reptiliū uenosoruz.

ET ē sciēdū ꝙ sicut esus p̄dictoꝝ ciboꝝ tyriacaliū p̄ſuat a nocumēto ueneno ꝝ sumēdorū. sic fumigiū ex galbano factuz ex ungulis capraꝝ. ex capillis hūanis ex sulfure sinapi sinono & opio fugant oīa aīalia & reptilia uenenosa. Et siſiter fumigiū scorpionis oēs fugiat scorpiones. Hoꝝ aūt oīm artificialis cautificatio īutilis ē oīo. nisi a deo bñdicto & efficaci ꝓtectore oīm aduersoꝝ misericorditer dirigatur.

Explicit libell9 đ uenēis mgr̄i Arnaldi đ uilla noua.

ADDITIO.

Nota quod curatio ueneni fit aliquo istorum quatuor modorum. primo quia uel frangitur acumen eius sicut opium frangit euforbium. & castoreum frangit opium. Aut substantia eius resoluitur. ut terra sigillata & allium. quae substantiam ueneni aut per uomitum aut per sudorem expellunt. Aut ipsum uenenum expellitur a medicina habente proprietatem occultam. ut smaragdus uenenum fugat & attrabit usque in fine extremitatis membri. Aut ipsum uenenum per oppositionem specificam corrumpitur. & ab eo eius uirtus penitus auferatur. ut a lapide bezaar. Vel tiriaca probata.

INCIPIT TRACTATVS DE EPIDIMIA. ET PESTE DOMINI VALASTI DE TARENTA REGIS FRANCIE PROTHOMEDICI EXCELLENTISSIMI PROLOGVS.

Premeditans procellam humani generis morbis epidimialibus continue illatam. in honorem dei & uirginis gloriose & ne candela sub modio recondatur. decerui salubria remedia inserere libello. quem per legentibus & secundum illum operantibus aliqualem imo cum dei auxilio morborum epidimialium perfectam afferret securitatem Et quia refert seneca. Optimum est aliorum uestigia sequi. ideo in meis paruis non confidens uiribus destinaui talos imitari sapientum actorum

lectorē huiꝰ libelli humili atq̄ uerēdo exorās uultu & benedicta cū gratia & amore recipiat nō iuidiosa rabie corrodēdo. Et si que sint minꝰ bene relata. illa cū caritate & dilectione benigne tractet iterp̄tādo & ad meliorē reducat itellectū.

¶ Capitulū primum qualiter & a quibus

causis & quo tēpore causetur epidimia.

Quod uidim9 testamur & qđ testamur ueꝝ ē cū null9 ī libris scribere queat nisi q uidit & a prioribus didicit uel illa q̄ in ratōe stāt. Dico ergo ꝙ epidimia ueīt aliquando ī tp̄re calido ut ī estate uel atumpni principio. ꝑpter qđ auicēna fen secūda primi doctrina scđa summa pria capitulo nono dicit. ꝙ pestilētia & aeris putrefactio secūdum plurimū uenit ī postremo estatis & autumpno. unde ypocras. In autumpno acutissime egritudines fiūt & maxime mortifere ut ī plurib9. uer uero sanissimum & minus mortiferuꝫ tertio āphōrū amphō decimo. idē dicit Rasis quarto ad almansorē capitulo mortalitate de & cautela eius Et rō quare tunc magis ueīt ē. quia aer ē tūc magis paratus ad recipiēduꝫ malam dispositionē. & corpa tūc sunt magis parata propter debilitatē caloris factā per resolutionē. & p ꝯsequēs ꝑpter īdigestionē. cū debilitas digestionis sequatur debilitatē caloris naturalis. & propter comestionem fructuū. Et uidi sepius ꝙ tūc magis moriebāt hoīes bn̄ cōplexionati & sanguinei & colerici. & hoc ꝑpt magnā resolutionē que ī eis fiebat. Et illi citius periclitāt. quoꝝ humores sunt subtiliores. & habentes raritatē poroꝝ. spiritus resoluūtur in eis cum calore naturali fit ergo in eis magna resolutio ad q̄ seqtur debilitas. Et lꝫ istis pri9 accidat epidimia qa patiores

ſunt tn̄ ꝯtagioſ⁹ ē morb⁹ & ſic alios cui⁹cūqꝫ ꝯplex-
ionis ſint pōt īficere cū ab eis fumi mali & uenenoſi
aerē & humores cor rūpentes procedāt. Et aer ex-
piratus ab eis ē iā corruptus & corrūpit circūſtātem
aerē ab eis expiratū uel corruptū & alios inſpirantes
eū. Ex iſto ſequit̄ manifeſte ꝙ aſſiſtētes dn̄t auerter̄
faciē ſuā ab eis uerſus ignē ꝟ uerſus feneſtrā ꝟ portā
ut nō attrahat aerē ab eis expiratū & corruptū. ſcd̄o
ſeqt̄ ꝙ īfecta diſpoītōe egri bonū eēt ſi egri crebro
mutarēt nō ſolū lectū īmo camerā & domū ut attra
herēt aerē nouū nō tantū īfectū ſicut ē illi ubi ſtarēt
ſemp. Etiā locus nō debet eſſe ſtrictus ſed ſpacioſus
& aer eius ſemp alteratus ad partem frigiditatis.
Epidimia ēt quādoqꝫ uenit ī fine autūpni ut ſi eſtas
fuerit multū pluuioſa uel p multū tēpus ſufflat uētus
auſtralis. Et autūpn⁹ quidē natura ſua dꝫ eē frigidus
& ſiccus efficiat̄ calidus & ſiccus uel diu ſufflat uētus
ſubſolanus ſiue oriētalis quod idē ē ꝟ calid⁹ & huīd⁹
prenimia cōtinuatione uētoꝝ meridionaliū cū tubu
lentia aeris & eius ſpiſſitudine & nubiū multitudine
tunc merito ueīt peſtiletia maxime ſi cū iſtis fuerit
mala uel maligna influentia ut cū ſaturnus ē in domo
ſua ſcꝫ i capricorno & aquario prout mō ē quia nunc
xxv. octobris anni milleſimi quatercēteſimi primi
qn̄ iſte tractatus fuit cōpilatus ſaturnus erat ī duode
cimo gradu capricorni & ſimilit̄ ī ſcorpione ī domo

ſua ad eundē diem qui operātur malignitatē & perficiūt malitias ſuas ſicut quilibet facit uolūtatem ſuā in domo ſua prout alibi melius ē uidere. Ideo quādo iſta cōcordāt deterior fit epidimia propter quod dicebat auicen. ī quarto ꝙ principiū horuꝫ oīm ē fore ex formis ideſt īfluētia planetaruꝫ & cōſtellationes facientes eſſe neceſſariū illud cuiꝰ euentus ignoratur etce. Et ſequit̄ Et oportet ꝙ pria cauſa longinqua q̄ ſunt figure celeſtes & ꝑpinqua illius q̄ ſunt diſpoſitiones terreſtres ſiue ergo uēti ſuffiēnt ꝑ excellētiā ſiue fiant pluuia uel nimia ſiccitas ſiue frigiditas qbꝰ mediātibus alteretur uel corrigatur. Cauſa omnium horuꝫ ſunt influentie celeſtes & hoc uidetur dicere Auicē. ubi ſupra Cōſtat tn̄ ꝙ aliquādo ex ſola radice inferiori uel cadaueribus non ſepultis aer putrefit & epidimia generatur. Notādū tn̄ ꝙ q̄tūcūq; ītēdatur aeris cōplexioni ī qualitatibꝰ primis. nūquā generant̄ morbi peſtilentiales donec putrefiat. Verūtn̄ alique generātur egritudīes ex qualitatū itenſione eiꝰ que nō merētur dici epidimiales. Notādū etiā ꝙ aer non putrefit in ſe ratōne ſui. cū ſit corpus ſimplex. ſꝫ rōe uapoꝝ admixtoꝝ. quia aer nos circūdās non ē purus ſecūdū Auicen. i ſcd'a fen. primi. Quādo ergo putrefit aer & incipit putrefacere humorem qui a corde circūdatus eſt. quoniā ad ipſum ꝓpinquiꝰ accedit ut ait princeps aboali. fen. ſcd'a primi doctrina ſecunda

summa prima capitulo primo: & scd'm hanc uiaȝ ge-
nerātur epidimie & egritudines pessime ut ātraces
carbunculi & similia. Aliquādo ēt uenit epidimia in
tēpore frigido. & tali tēpore cōculcātur humores &
nō fiunt resolutiones debite maloruȝ humoꝝ immo
retinētur. Et ista fiunt maxime ī tēpore sterili cum
abūdantia fructuū & sic magis īfirmāt & destruunt
homines pleni & sanguinei. Vñ haly de regali dispo
sitōe libro p'io capitulo deciosexto Plurimū timent
aduētum pestilētialiū morboꝝ. quoꝝ ꝯplexio calida
& humida ē. & qui pueri & adolescētes. quoniā com
plexio calida & humida āpliꝰ his domināt. Et subdit
quare oportet eos multiplicare sanguinis minutionē
& augere usuȝ eoꝝ que refrigerāt & desiccāt. Etiā
repleti t'pi tp'e ꝯsueuerūt pire frequētiꝰ & egrotār
quoniā habēt poros opilatos ex humoribꝰ grossis &
uiscosis. Nam uiscositas humoꝝ & eoꝝ grossicies &
eoꝝ suphabūdātia sunt cause opilationis scd'o tegny
comēto. Humide simul &ce. Et opilatio ē cā putre
factionis & p ꝯsequēs febris tertio tegny cōmento
Ferūt enī si ita cōtigat ergo in eis generant febres
& p ꝯsequēs epidimiales morbi. qa ī tali tēpore raro
generant alie febres preter epidimiales. Hic mani-
feste sequitur ꝙ nimia repletio nouella dȝ euitari.
Sequit scd'o ꝙ repletio nimia debet minui cū apꝓ-
priato laxatiuo siue flebotomia. Sequit tertio ꝙ cibi

generãtes grossos & uiscolos humores tali tp̄re dn̄t euitari. Volo etiã te scire q̄ siue epidimia ueniat in estate siue in hieme humores dissoluti incoitu abu-tẽtes cicius succũbũt propter uirtutis eoꝝ debilitatẽ Ista ꝓpō ē cōstantini quĩto sue theorice capitulo dꝫ coitu ubi dicit sic. Oportet ergo sic regi ĩ ĩfirmita-tibus ut ĩ pestilẽtia tp̄ris & corruptione aeris coitus uitetur. Nolo etiã te ignorare q̄ tẽpore epidimie illi citius periclitant̄.ĩ quoꝝ domib9 sunt fetores par ticulares. sicut fetor latrine siue canalis uel sentine dom9 ubi sup̄fluitates decurrũt.sicut locus ubi ponũt̄ uasa cũ aqua inqua abluũtur utensilia domus.maxime si aliqui urinam frequenter deponunt siue superflua grossiora. Et hoc sepissime uidi ꝑ experiẽtiã.Et cã isti9 ē quia corruptio aeris uniuersalis multiplicat̄ & fortificat̄ per ꝑticularẽ. Ex isto sequit̄ q̄ dom9 dn̄t esse mũde & sine fetore quocunqꝫ. Et debent fieri suffumigia ad hoc ut aer alteretur.ideo ē cautela ubi epidimiati iacent. q̄ nos uidẽtes ipsos debem9 stare prope ignẽ q̄a alterat aerẽ cōsumẽdo malos hūores iō fumi generati ex bonis & mũdis lignis mediante igne nouũ aerem reparãt. qui nō nocet aspirãtibus. imo poti9 iuuat cor cōfortando & amalo p̄seruando quia nō ē corruptus Cum ergo tẽpora epidimie sint diuersa.oportet regimẽ esse diuersuꝫ saltẽ ĩ aliquib9 rebus.Nō enĩ idem uidetur esse regimẽ p̄seruatiuũ

in estate ex toto & ī hieme. ideo ī processu cum dei auxilio uidebitur aliqualis diuersitas.

¶ Capitulū secūdū de signis ꝓnosticis & ostensiuis epidimie.

PRonosticabit̄ epidimia esse uentura quando predicta signa uel aliqua seu plura ex eis apparuerit. s. quādo ī fine estatis & inautūpni principio multiplicabūt̄ īpressiones ignite & cometa quas philosop9 uocat capras saltātes hiatus uoragies sanguinei colores stelle cadētes tūc enim magna fit resolutio in corporibus cū ista nō fiāt nisi ab exaltatione īflāmabili. Secūdū signū ē multitudo animātiū aliquoꝝ supra terrā nō ꝯsuetoꝝ. sicut ranaꝝ buffonū & locustaꝝ. Tertiū signū ē quādo multiplicāt̄ uenti meridionales & subsolā9 & nubiū uapoꝝ & pluuiarū apparētiū multitudo sine effectu qn̄ ista oīa ł aliqua ex istis apparēt cōplexio hiemis corrūpit̄. & per ꝯn̄s epidimia superuenit hiemi. Si aūt uer fuerit frigidū & siccū sine pluuia & flauerint uenti meridionales & ē turbatio aeris & calido eius quasi ꝑ octo dies deiñ clarificatur & exinde cōturbat̄ & fit hoc frequenter tūc epidimia uenit in estate & cuꝫ hoc dies calidi & noctes frigide Similiter quādo estas nō ē calida cuꝫ multitudine nebulaꝝ. ita ꝙ aer nō clarificat̄ imo est turbidus. Similit̄ qn̄ eadē die aliqn̄ uero frig9 aliqn̄ uero estus autūpnales egritudies expectare oportet

id est īequales tercio āphorismoꝝ āphorismo qnto Similiter quando duabus uel tribus diebus ē calor & totidem frigus. Notādū est ꝙ qn̄ accidit aeris putre factio qn̄qꝫ pl9 ledunt exn̄tes ī bono aere q̄ in malo ut uisuȝ ē frequēt de īcarceratis & captiuis in fundo turriū. & d' habitātib9 ī uallib9. quoniā isti n̄ moriūt & habitātes ī bono aere idest ī loco ubi ꝯsueuit esse bon9 aer ī tp̄e qn̄ nō ē epidimia tales recipiūt īpres siones malas cici9 & moriūt cicius tp̄e epidimie Vn̄ auicē capitulo de aere bono Cum uero ī aere accidit putrefactio cōis discooptus tūc erit magis recipiens ip̄m q̄ ꝯstrictus & occult9. alit āt discoopt9 melior existit. Vn̄ cū epidimia aliqn̄ ueniūt morbilli aliqn̄ uariole aliqn̄ obtalmie & alia huiusmodi.

Capitulū tertiū de preſuatione ab epidimia p aeris correctionē & p recessuȝ a loco ī quo ē.

MVlto facili9 succurrit ī p̄ſuādo. īmo securi9 q̄ ī curādo. p9q̄ actualit egrotāt iō de preſuatione dicam9. Preſuatio a pestilētia est fugere nō solū locū īmo ēt totā terrā sicut dicit rasis & q̄to lōgi9 tāto securius. qa q nō ē ī aere corrupto & putrefactio corrūpit ab eo. sicut ille nō moritur ī p̄lio q nō ē ī eo. Si āt oportet manere in loco ubi est talis pestilētia. tūc prim adiutoriū sumit ab aere dō9 in qua manet. Nam dom9 dȝ eē munda a qbuscunqꝫ superfluitatibus maxime que generant fetorē longe

a fimorariis & ab aquis stātib9. Et orifitia latrinaru3 sint cā. Quādo aer est caliginosus seu nebulosus non surgat de mane. Etiā qn̄ flat uēt9 australis ꝟ subsolā9 s3 fiāt suffumigia infra dicēda. Et qn̄ surgit odoret acetū & aquā rosatā. qđ odoratū ualet tēpore calido & frigido. qa restrigit & cōfortat cor. Nō discurrat p uillā sed occupet per domū clausis hostiis & fenestris cum uitro ꝟ cū pāno īcerato. ut lux ītret & non aer putrefactus Oīs ergo fetor euitet. & boni odores mꝉtiplicēt tēperate. In estate tn̄ cū reb9 semper frigidis. Et si ī hieme odorentur aliqua calida uel cū eis suffumiget. ut ē musc9 ābra n̄ erit error ut dicit auicē. qui docet aere3 alterare cū ābra thure lignoaloes & similibus. Scđo ꝓbo ꝙ ista odorifera n̄ nocēt qa fetores summe nocēt ut uisu3 ē. ergo aromatica & boni odores iuuabūt p regulā. Si oppositū ī opposito & ꝓpoitū ī ꝓpoito. Tercio qa isti desiccāt aerē qđ ē necessariū ī pestilētia q̄ uenit ī hieme. Quarto quia cōfortāt cor & cerebꝝ. Et si dicat ꝙ ē timēdū de calefactione cordis etce. Rn̄deo ꝙ nō supcalefaciūt n3 hūores circūstātes corrūpūt a caliditate aeris nec ēt ab illo modico fumo uꝉ uapore ab aromaticis eleuato. s3 potius ab aere corrupto & putrefacto. Et si dicatur ꝙ isti uapores calidi sunt uehiculum aeris putrefacti ad cor. Nō ē ueꝝ. quia ēt sine istis aer putrefactus & corruptus subintrat camerulas cordis. qa

uelimus nolimus aerē attrahim9. Reſtat ergo ꝙ iſta nō nocēt maxīe ī hieme. qa iſte uapor ab aromaticis reſolutus modicus ē & familiaris natᵉ. & ex eo ſpūs refocillātur ꝓut ē uidere ī ſincopizātib9. Prīo ergo fiat ſuffumigiū de mane & maxīe ꝑ diuitibus tp̄re frigido cū ambra thure lignoaloes ſtorace laudano croco maſtice gariofilis & cinamomo. qđ duꝫ ardet facit bonū odorē. Et aliqñ cū terebētina & ſquināto cū oīb9 iſtis uel aliquib9. Si oīa iſta nō habeātᵉ fiat cū lauēdula rore mario iunipero cipero ſauina & acoro. Et iſta maxīe ligna ardeāt ī domo uel ex eis fiat ſuffumigiū ſupra carbones īcenſos. Iſta predicta ſunt aromatica calida. Si uero fiat aromaticis frigidis iuuabūt multū ſanos & iā actu egros. ſcꝫ cū ſandalis roſis foliis ſalicis florib9 nenufariis Et ſic de aliis. Et cum aceto īfuſo ſupra tegumē ardētē ꝑferꝶ. Et etiā cū coriādro foliis q̄rcus cāfora. & cū corticib9 maloruꝫ granatoꝶ tamariſco ebano mirto arbuſto ribes. Cuꝫ iſtis ſuffumigetᵉ dom9 & habeātᵉ ī manu & oderētur ſepe & ſemꝑ. & camera ubi dormiūt ſuffumigetᵉ ēt cū p̄dictis q̄ qdē camera debet eē inter duo ſollaria ūdiq; clauſa ꝑ ꝓpe terrā dūmō nō ſit reumatica Camera ēt ſupior nō habitetᵉ qa cicius attigitᵉ ab īfluentia & ſi aliqua ſpiracula ꝑ feneſtre dn̄t aperiri. aperiantᵉ q̄ ſunt uerſ9 ſeptētrionē. & q̄ ſunt ad ameridiē & orīētales claudātur. Securius tn̄ ē ꝙ teneātur clauſe

cū a uitro ꝑ pāno icerato.ī tpe āt calido ut ī estate ꝑ autūpno pōnātur circa parietes dom⁹ ꝑ camere rami salicis thamarisci querc⁹ & cānaꝝ Et sternat̄ domus cū iūcis & foliis salicis ꝑ nenufaris ꝑ uiolaꝝ. Et roret̄ dom⁹ cū aqua fontis aceto & aqua rosata Et fiāt suf/fumigia cum rebus aromaticis frigidis bis aut ter in nocte dieq3 & stēt ī tali aere. Etiā linteamina madefacta ī aqua frigida & aceto sint appēdētia circa parietes & domos. Et caueant a uisione & cōuersatōe hoi3 ifectoꝝ a tactu. Et si fiat uertat̄ facies & odor3 acetū. Fiāt ɔtaplore & uasa ipleāt aqua ī uase quoꝝ sit foramē cera obturatū qđ qdē cū puo stilo pforet̄ & aqua exiēs cadat supra peluī melodiā faciēdo.

Capitulū quartū đ ꝑ̄suātōe ab epidimia p euacuatō3

NOn solū ꝓuenit a cāis effectiuis ut ab īfluētia celesti tāq̄ a cā ātcedēte ꝑ ab aere putrefacto & corrupto tāq̄ a cā ɔiūcta.imo etia3 ɔfortat̄ hec mortifera rabies qn̄ ueīt corpa repleta. Hn̄tia ēt ī se malū regimē. Iō ꝓm adiutoriū ē summe necessariū.s.purgare humidates supfluas ī estate & autūpni pricipio. In iuuenib⁹ & colericis purgare colera3 cū thamaridis & cassia fistula & mirabolanis citrinis cū decoctione prunoꝝ & similib⁹. In fine āt autūpni & ī hieme & ī repletis cū rebus que purgāt grossos humores.ut sunt agaricus turbith polipodiu3 & siŀia.& h° fiat caute et cū mēsura.et hec purgatio

frigidoꝝ humoꝝ nō fit nisi in multū repletis & mō dicto. Dicit haly ꝙ dn̄t purgare supfluitatē calidam Videt̄ ergo ꝙ ut plurimū ꝯpetit purgatio humoruꝫ calidoꝝ In oī āt tp̄e siue calido siue frigido ualꝫ ista receptio pillulaꝝ de mirra croco alloe sucutrino. ualꝫ ēt ī oī etate parata ad purgādū & ī oī ꝯplexione. Nā sicut olla dispumat̄ ī pricipio ebulitionis ita iste pil/lule purgāt superflua que aggregāt̄ uersꝰ prīcipalia mēbra Presuāt ēt sanguinē a putrefactione. Fleboto mia ēt ē necessaria. imo bonū ē fleubotomare adoles cētes sanguineos semel in qualibet lunatione ante co mestionē uel ad dragmas uel ad uncias de mediana ꝑ epatica aliquādo de splenetica. p talē enī flebotomia cessat ebulitio sanguinis uel colera ī uenis ꝑ ꝓhibet̄ ne fiat talis ebulitio. Et dꝫ fieri ī pua q̄titate quoniā si caderēt ī febrē ꝑ morbū pestilentialē ꝙ fleuboto/maret̄. qa ſm infra dicēda & ſm doctrinā antiquoꝝ ista particularis fleubotomia debet fieri. nisi aliquod ꝑticulariū īpediat. ut ē uirtutis debilitas. epatis puita tis. Impregnatio. emorroydaꝝ fluxꝰ ꝑ mēstruoꝝ. Vn̄ rasis. Si āt ī corpe apparet sanguinis aliqua cōmotio minutioni sine mora īsistēdum ē. Et mihi uidetur ꝙ multū ualet an̄q̄ cadāt īegritudinē. qa dicit Auicen. Et debes scire ꝙ dū iste egritudīes timēt̄ & nondū inciderint. plus secure eis cōceditur minutio. Auicē. fen quarta primi capitulo. xxx.

¶ Capitulū quītū de p̄seruatione ab epi
dimia cū cibis & potibus.

Quia malū regimē nocet cōſuationi ſanitatis
idcirco terciū adiutoriū ſumitur ex cibis &
potub9 huic diſpoſitōni 9gruis Cibi ergo q
eis 9petūt ſint cibi leuis digeſtionis non facilit̄ cor/
ruptibiles & putrefactioni reſiſtentes.& nō in tanta
q̄titate ſicut ī alio tp̄e qa timēdū ē īdigeſtione.& p
9n̄s de corruptione.S3 ſumāt̄ cicius & frequēt̄.ita q
nūq̄ patiat̄ famē neq3 ſiti Caueant a carnib9 porcinis
& bouinis & aīaliū ābulātiū magnoꝝ ut dicit baly.&
cā ē qa generāt humores groſſos & ſunt dure digeſ
tionis Vtant̄ gallinis perdicib9 ſtarnis & oīb9 auibus
exceptis morātib9 ī aquis. quoniā uiſcoſos generant
hūores & cito corruptibiles . Capret9 bon9 ē & caro
mutonis & cuniculi iuueīs & lepuſculi q gazel dicit̄
aliqn̄ ſumat̄ oīa iſta ſumāt̄ cū aliqua acetoſitate quia
maior ps acetoſoꝝ iuuat ī p̄ſuatione ab epidimia.Et
qn̄ iſta bulliūt ī aqua dn̄t poni it9 ī olla croc9 acetu3
& agreſta Et cū iā dictis carnib9 poteſt uti aliqbus
ſalſamētis ut ē camelina.quia ibi poīur acetū quod ī
frigidat.& ſil̄it̄ panis torridus q deſiccat ſupfluitates
ſtomaci.ut p3 de roſtita panis ſumpta p9 cibum ſine
potu.Et cinamomū ut dicit auicē.fen.xiiii.tercii ca/
pitulo d̄ cura debilitatis epatis ē 9trariū putrefactōi
Sil̄iter operāt̄ caſſiafiſtula ī p̄ſuatōe a putrefactōe.

Siliter pistet cinamomū cum acetosa & cassia lignea & distēperet cū aceto. Tertio sumat acetuȝ p se uel agresta p se l ābo mixta ꝑ salsamēto Nā dicit Galienus prio de ꝯplexionib⁹ ꝙ acetū preseruare carnes & res a putrefactōe capitulo ℞o Suc⁹ ēt limonū aceto sitas citri & citrāguloꝝ. Vel pōt sumi salsa uiridis q̄ coīt fit ex petrosilio & cinamomo & aceto Dimittant allia cepe porri sinapis eruca. Dimittat ēt piper qa supflue calefacit hūores & corp⁹. Et nō auscultet opio illoꝝ q dicūt ista ualere qa falsa ē ꝓpter causaȝ dictā. quia generāt fumositates & supcalefaciēdo ad iuuāt ad ebulitōnē & sanguinē adurūt. ex quo adusto generāt apostemata mortifera. Case⁹ ē uitād⁹ quia grossos generat hūores Lac ēt cito corrūpitur. Oēs fruct⁹ & berbe p̄ter paucos sunt uitādi maxīe illi q nascūtur & crescūt ī talib⁹ tēporibus ī q uib⁹ est aer putrefact⁹. Vn̄ ipsuȝ uidetur pticipare ī malitia Vn̄ rasis Fructus & olera q̄ tali tēpore nascūtur ī quibus ē aer putrefact⁹ uidētur ī malitia pticipare. Et aqua q̄ ī supficie terre maīfesta ē. bibēda nō ē. Si tn̄ aliqui fructus assumātur sint acetosi. ut poma acerba & illi fructus decoquantur ī igne. quia ignis in decoctione remouet malitiā eoꝝ & ipressionē malā derelictam ī eis a ꝯstellatōe & aere putrefacto. Sumat lactucas & portulacas cū aceto Acetosa ē eis optīa herbaruȝ. cū sit frigida & sicca & refrigerat cor et sanguinem

i ei9 camerulis existētē. aliqñ pōt sumere petrosillū maioranā saluiā et fumūterre cū boragibus ꝯcoctas Oēs alie herbe dimittantur Nā olera et fructus hñt huiditates aquosas putrefactibilis. rōe quaꝝ humor iñ generat9 pat9 ē putrefactioni. Vinū sit debile uł lipbatū cū aqua fontis albū aut subrubeū claꝝ. caueat a nectare ꝑpter calefactionē & ebulitionē & a mśto Et caueat ab oī ꝯfectōne facta cū melle & a balneo aq̄ calide. sꝫ cū aqua aceto pōt lauare manus pedes & & tibias. Vtatur regimine refrigeratio & desiccatio ꝭm oēꝫ mōꝫ ꝑterq̄ exercitio & coitu. & hec ē sentētia haly i libro regali Caueat ēt a reb9 q̄ excedunt i dulcedīe. ut sunt uuepasse dactili carice mel zuccara & a ꝯfectōib9 q̄ ex eis fiūt ut dictū ē nisi sint medicinales.

Capitulū sextū de preꝭuatione ab epidimia p exercitiū.

QVartū adiutoriū ī pꝭuatōe ab epidīa sumit ab exercitio. Vñ dico q̄ preseruator i recte opādo ñ exercitet nisi modicū. cū labor sup calefaciat & frequētare facit ābelitū & necessitat in spirar̄ aerē corruptū. q frequēter attract9 alterat & corrūpit hūores cordis & ī spūalib9 ꝯtētos Fiat ergo debile exercitiū i loco tēperato nō ī sole calido Caueat a coreis a luctatione saltu cursu & ab oī actu in quo req̄rit ābelit9 magn9 & frequēs. Sꝫ tēperate comedat & bibat. ne supfluitates in corpe aggregētur.

quas oportet p exercitiū ꝯsumere & euacuare.

¶ Capitulū septimū de preſuatione ab epidimia p somnū et uigiliam.

QVitū adiutoriū suit a somno & uigilia. Opꝫ q̄ dormiat de nocte in camera bñ clausa & suffumiget p mōꝫ p̄dictū. Nimis ꝓlixꝰ somnꝰ nō ꝯpetit. qa humectat nimis. & nos debemꝰ oīo declinare ad regimē exsiccatiuū p̄ter q̄ ad exercitiū ut dicit priceps abobaly Sōnus diurnꝰ euitet maxīe ī hieme & tp̄e calido dū sunt dies magni Et si dꝫ fieri fiat ī loco tp̄ato rēctis calciamētis & fiat longe a ꝯmestiōe qa q pꝰ cibū illico dormiūt illico grauitatē ī corpe patiūt ut scribit p principē medicoꝝ quarto ap̄horismoꝝ comēto sexagesimo septīo ī febribꝰ ex somnis & ce. Caueat a superfluis uigiliis qa superflue desiccant & uirtutem deiiciant.

¶ Capitulū octauū de preſuatōe ab epidimia ꝑ acci āīe

SExtū adiutoriū suitur a ꝯſuatōe accidētiuꝫ aīe caueat ab ira. qa ira ē feruor caloris ī cor de exn̄tis ꝓpt̄ fortē motū aīe. ſo de morbo capitulo ſo. Nimiū gaudiū ēt. qa calefacit ꝓpter qd̄ Iohānes iacobi dicit. q̄ coitꝰ ira & gaudiū nimiū euitetur. Nā cito apparet eoꝝ mala ipressio Gaudium tēperatuꝫ iuuat & letari ī rebꝰ honestis. De coitu āt nō facimꝰ capitulūꝫ singular̄. sed meo ꝯsilio dimittēdus ē maxīe supfluus. Nā q tēpore pestilētiali abutit̄

coitu cito mortali naufragio piclitat᷑ ut uidi frequēt᷑
Si tñ ꝯsueuit coire & nō tenꝫ regimē strictū. tūc ad
euitādū coartationē ſpmatis & eius corruptōem fiat
ꝯſilio galieni p tāta iteruall a. ut ī uſibꝰ coitꝰ nec diſ/
ſolutionē ſentiat. & leuior ſeipſo uideat᷑ factꝰ & ce.

Capitulū nonū de remediis ꝓſeruatiuis ab epidimia.

SEptimū adiutoriū pricipalꝰ & meliꝰ ſuitur ab illis rebꝰ qbꝰ ſi aliqs exiñ bono regimīe utat᷑ liberabit᷑ ab epidimia cuꝫ dei adiutorio
Prim remediū ē uti pillulis quas poīt raſis & auicē.
Recipe aloes ſucotrini ptes. ii. croci orientalis mirre
ana ptē. i Sumat᷑ oī die quaſi. 3. ſeis P. 3. i. Iſte pillule ñ
ſinūt būores nec corpꝰ putrefieri & pꝯñs nō ſinūt
apoſtemata pniciosa generari. Nā mirra ſꝫm galienū
& auicē. & algafa & quaſi ſꝫm oēs ātiquos ꝓhibet pu
trefactionē. Et dicit auicē. ꝙ patet experimēto quia
ipſa retinet corpa mortuoꝝ & ꝯſuat ea ab alteratōe
& fetore. Et p iſtā uiā ꝓſuat quia cōſuat corpꝰ ubi
ītrat ī ſuo eē. Scd'o ēt poīt mirra ī iſta medicina. qa
qñ ſuit ī maiori q̄titate q̄ ſit. 3. ſeis. purgat huīditates
crudas ſcd'm auicē. Scd'o poitur ibi aloe quia habet
magnā ꝓprietatē ad ſtomacū. & purgat ſupfluitates
colericas q̄ ſunt ī ſtomaco. & purgat iteſtina fecibus
iō uꝫ & preſuat a putrefactione. Tertio ibi ponitur
crocꝰ quem ꝯſtat ex relatōe oīm pitoꝝ mg̃roꝝ eſſe
cordialē. iō uꝫ Scd'o ualet ex alio. quia dicit auicenna

p. communes est pm Reme
Mirr
Aloes
Croci

auctoritate alcazi. q crocꝰ nūquā alterat hūores. sed
ꝯ ſuat eos & ꝯfortat ītestina Tertio idē dicit galieꝰ
q crocus reparat hūores putridos & nihil mutat de
hūoribꝰ ſ; eos ꝯſuat equalit. Quarto ualet. qa ſcd'm
ꝯſtātinū ī pātegni facit penetrar medicinā īqua poīt
ad remota loca & ad cor. Seqt g° p rōe; & doctrinā
pcedētiū q hec medicia ē optia. Etiam ꝯſilio meo
meliꝰ ē q ſuāt ī pillulis. qa non ē tātū odibilis ori. qa
ſic mel ē ultim dulciū. ſic aloe ē ultim amaroꝝ. ſcd'o
quia ſiue det ī magna q̄titate ad laxandū. ſiue in pua
q̄titate ad preſuādū. diutiꝰ ī corpe pmanet. & p ꝯn̄s
uirtus preſuās a putrefactōe diutiꝰ remanet. Ego āt
nō īmerito adbibeo eis fidē magnā. quoniā non uidi
aliquē periditari qui eis uteret ī ſex ꝉ ſeptē epidimi
is quas cū dei auxilio euaſi. Scd'm remediū ē galieni
pricipis medicoꝝ q dicit. q bolꝰ armenicus cū aceto
bibitꝰ huic diſpoſitioni ē ꝯueiens. Et iſte potꝰ ualet
ppter tria. prio quia īfrigidat cor & hūores & facit
eos ſtare ſiñ ebulitōe ſicut ſi aqua frigida ſupfundat
olle bulliēti ceſſat ebulitio. Vꝉ ſi añ ebulitōe; paulatī
ponat nūq̄ bulliet & extīguit calorē. Valet ſcd'o. qa
ꝯſtrigit uias & meatus cordis & alioꝝ mēbroꝝ prin
cipaliū ut fumꝰ eleuatus nō ad ea attigat. nec aer ex-
terior corruptus attigat cor & alteret. Valet tercio
quia ꝯſuit huiditates cordi uicias & ea exſiccat. Si tñ
haber; pectus debile ſiue tuſſim remoueat acetuum

m. Reme^m^.

N^o^ potus.

& ponat̃ uinũ. Tertiũ remediũ ẽ sumere de tyriaca ad q̃titatẽ auelane bis ĩ septiana. & qa calefacit mł'cũ sumatur cũ aqua rosata ł acetose. Nã tyriaca roborat & cõfortat cor ipsũ defendẽdo a uenẽo. & h' facit a tota specie siue ꝓprietate. Iõ auicẽ. testat̃ ꝙ ille qui usus fuerit tyriaca añ ĩfectionẽ nõ moriet̃ epidimia imo euadet ab ea. Et ĩ quarto canonis. Et de illis qb' ab ea. s. epidimia fit euasio est admĩstratio tyriace & metridati añ ea cũ bono regĩe. Quartũ remediũ est sumere metridatũ p mõ; ꝑdictũ seu cũ suco limonũ ł citrãguli. qa ista ꝯtrariãt̃ ueneno. Quĩtũ remediũ ẽ mgr̃i iohãnis iacobi. ꝙ qui sumer; unũ bolũ acetose de mane & aliũ ĩ uesperis raro ĩpestilẽtia pateret̃. & hoc i seipso ꝓbauit. Sextũ remediũ ẽ ꝙ oĩ die suãt̃ bis de puluere tormẽtille cũ aqua acetose ł buglose mellisse ł scabiose ł p se siñ aqua ł radix p se masticet̃ & comedatur. quia defendit cor a ueneno & a fumis uenenosis qui suã ꝓprietatẽ. & desiccat sine calefactione. Septim remediũ ẽ sumere oĩ die d' seĩe citrãguli & de seĩe limonũ quasi. ʒ. semis cum sirupo acetoso ł cũ sirupo de ribes ł cũ aqua aliqua de supradictis. Mgr̃ iohãnes iacobi quẽ ego uidi testat̃ ꝙ semẽ citri & radix tormẽtille & tyriaca obtinẽt principatũ. Octauũ remediũ ẽ sumer̃ bis ĩ die capares cũ aceto cõditas & hoc scd'm auicẽ. Nonũ remediũ qd' ꝯueĩt oib' aliis re. & a nullo alio separatur remedio est

frequēt̄ ī die lauar̄ ma⁹ cū aceto & aq̄ rosata ꝑ cū ace
to solo. & pā⁹ siū spāgia ī eo madefact⁹ ī maū portet̄
& odoret̄. Decimū remediū ē hᵒ ꝙ Recipe uiolaruꝫ
florū nenufaris ros.ru. ana ʒ.ii. oīm sandaloꝝ ana.ʒ.i.
cāfore. scrupulū.i. misceāt̄ & ꝯquassent̄ & ponātur ī
sindone & odoret̄. & si tp⁹ eēt frigidū addat̄ lignia-
loes.ʒ.i. Nota ēt ꝙ aqua rosata sumpta ꝑ odorata fre-
q̄nt̄ uꝫ. qa refrigerat & ꝯfortat cor & spūalia mēbra
Undecimū remediū sumere de lapide bezartico qa
ualet ꝯtra uenenū cū aliqua ex aquis iā dictis. Et nō
noceret si cornu unicornis mergeret̄ ī istis aquis qn̄
sumūt̄ quia defendit cor a ueneno & a fumis uenōsis
Duodecimū remediū est ꝙ si quolibꝫ mane & sero
capiatur un⁹ bol⁹ sequētis electuarii & desup bibat̄
modicum aq̄ acetose cū pauco aceto. Recipe boli ar
menici.ʒ.vi. cinamomi electi.ʒ.ii. zuccari.lb.i. fun-
dat̄ zuccaruꝫ cum aqua rosata ꝑ acetose uꝫ multum.
Tredecimū remedium ē facere flebotomiā semel ī
mēse cū bono regimīe cibi & potus & alioꝝ & ce.

Capitulu decīm q̄lr̄ sit succurrēdū cū actu egrotāt

SI iā actualiter aliq̄ egrotēt deus subueiat eis
cum sua ī extiabili medicina & nos faciam⁹
ea q̄ ī rōe stāt & ab actorib⁹ ꝑcipiūt̄ febris
āt pestilētialis sic cognoscitur. Calor eni aliqn̄ ē de-
bilis & remiss⁹ exteri⁹. Et si sint pingues nō uidetur
hr̄e calorē exteri⁹ iteri⁹ āt ē fortis. Et uidet̄ eis ꝙ

ardent iteri9 .Et assunt signa febris acute.s. siccitas oris & ligue & sitis fortis & difficultas ābelit9 dolor pcordioꝝ circa cor aliqn̄ i ācba aliqn̄ i stomaco ali- qn̄ i pectore & sic ꝗ aliis. Adē fetor urie egestionū & sudoris & oim egritudinētiū a corpe & ābelitus. Si ergo adē febris sine apostemate. prio fiat modica fleubotomia de basilica. Dico modicū ut poss3 maior fieri flebotomia si apostema appuerit & ifrigidetur cor ex oi mō ifrigidatōis. Sternat dō9 cū iūco salice & foliis cāne lactuce portulace & sil'ib9 Roret dom9 cū aqua frigida & aceto. Et sp odoret acetū camforā aquā rosatā l' pcmū supra dictū. Si est cōstipatus fiat clistere lenitiuū qꝺ. Recipe malue bismalue mercu rialis sicle brāceur sine ā.M.i. ordei non excorticati cātabri.ā.q.i.fiat ꝺ coctio ī qua dissoluāt cassiefistule mūdate thamaridoꝝ ana.ūcia.i.electuarii ꝺ suco ros. ℥.iii.olei uiolati ūcias.ii.salis cois.℥.iii.fiat clistere. ul' apponat de ierapigra & bn̄dicta si b3 dolorē ī reib9 l' ācbis put uidebit opāti. Et sp ꝯfortet cor cū epithi mate & cordialib9 infrigidātib9. Si āt fuerit p̄dicta febris cū apostemate siū sit bubo l' ātrax siue carbū culus. fiat flebotomia eadem pte. Et si apostema sit sub asellis fiat flebotomia de basilica ī ei9dē ptis. Si ī collo de cefalica eiusdē ptis. Sp si bac febre debē9 incipere ab euacuatione cu3 flebotomia. nisi aliquod pticulare ipediat.ut ē uirtutis debilitas l' iperfectio etatis & ce. Et imediate d3 uti ꝯfortatis cordis. Aliq

flebotomye

Cyfteri

uolūt q̄ detᷓ medicīa laxatiua. q̄ si detᷓ sit mł'tū debił'. sicut ē cassiafistula māna thamarīdi uiole pruna reu/barbaꝝ & silia. Nō detᷓ fortis medicina qa si materia calida mala corrupta & furiosa dirigeretᷓ ad ītestina cāret fluxū uētris & mortē. Et qa ista egritudo est subita & materia īquietali deo subito remedia debēꝰ adhiberᷓ & mł'ta. quoniā si unū ñ ꝓdest singula mł'ta iuuabūt. Nec ī tali egritudine expectetᷓ materie di/gestio sꝫ euacuetᷓ materia furiosa. Ego āt nō multuꝫ utor euacuatōne nisi flebotomia. sed magis alteratis & ꝯfortatis. Ista āt flebotomia fiat moderata usqꝫ ad quīqꝫ ł' sex ūcias ł' magis ł' miꝰ scd'm q̄ uidebitᷓ op/anti. qa sanguis reconditur ꝓ thesauro nature prout dicit auicē. prīo gº fiat talis potꝰ. Recipe aq̄ acetose lb. seīs aq̄ endiuie aq̄ rosaꝝ aq̄ portulace ana quartuꝫ .i. succi maloꝝ granatoꝝ muzoruꝫ uł' acriū uncias .iii. panis zuccari librā .i cāfore .ʒ.ii. fiat iulep. Si nō habes succū maloꝝ granatoꝝ loco eiꝰ pōt poni acetū. Aqua acetose poītᷓ qa īfrigidat & ꝯfortat. Aqua endiuie refrigerat epar. Aquā portulace refrigerat stomacū aqua rosaꝝ ꝯfortat cor & refrigerat. zuccaꝝ redditᷓ frigidū ꝓpter oīa alia & cū hº nutrit. cāfora īfrigidat & cū hº p̄ł'uat aputrefactōe iō talis potꝰ ꝯpetit. Detᷓ scd'o sirupꝰ d' ribes. sirupus acetosus. sirupus rosaceꝰ sirupꝰ nenufaris. Tertio detur aqua acetose cū succo maligranati. uł' cū aceto uel fiat quarto talis sirupus. Recipe succi buglosse succi pomorum rubeoꝝ siue

dulciũ purgatoꝝ ana quartũ.i.ſucci acetoſe.librã ſeis aq̃ roſate.quartũ.i.ſucci citri ꝑ loco ei9 ſucci limonis unciã.i.& ſemis.floꝝ nenufaris oĩm ſandaloꝝ cãfore ana.ʒ.ſemis aceti albi ũcias.ii.panis zuccari librã unuꝫ fiat ſirupus.Succ9 bugloſſe ꝯfortat & mũdificat cor Quito pñt dari lac acetoſuꝫ & ſeꝝ caprinũ.ſi magnã ſiti habeãt.Det̃ aqua frigida fontia q̃tũ uno hauſtu poſſit trahere.qa ĩfrigidat multũ.Et nõ detur in ꝑua q̃titate qa ĩflãmaret. ut pꝫ de fabro rorãte carbones cũ aqua.& ſic aqua ĩ ꝑua q̃titate ẽ cã maioris ĩflãmationis.Tiriaca nõ det̃ p9 q̃ acu egrotãt. qa nimis eſt calida & augerꝫ febrẽ. niſi det̃ ĩ ꝑua q̃titate cũ ſuco limonũ ꝑ acetoſitate citri & ſiꝑib9 uel cũ aqua aceto ſe ꝑ roſis ĩ aqua modicũ cãfore diſſoluat.Det̃ cordialia frigida. Det̃ ẽt electuariũ ſupra dictũ ſiñ ſpẽbus ꝑ fiat tale electuariũ.Recipe pulueris triaſandali pulueris diadragaganti frĩ.pulueris diapapaueris ana.ʒ.ii ꝯſue bugloſſe ꝯſue roſis.ana ũcia.ſemis.ſeis acetoſe ſeis citri uel limonis ana.ʒ.i.pãnorum auri octo panis zuccari.lb.i. fiat mixtura ad modũ zuccari roſis. pñt addi limatura auri & argẽti ple ſafirus iacinct9 ſmaragdus os de corde cerui raſura eboris coralli albi & rubei.been & ſiꝑia cordialia.Et quia cor ſp dꝫ defendi & ꝯfortari ĩtus & extra ꝑut dicit pĩceps aboali ĩ quarto canonis.prĩo capitulo.Antiquiſſimi ãtiquorũ & ce.Iõ fiat tale epithiã ad extra ut defendatur.quia magis iuuabitur cor quaꝫ aliud mẽbꝝ. Recipe aque

acetose.lb.seis. aque rosis aq̄ endiuie aq̄ mellisse ana
quartū.i. oīm sandaloꝝ rosis rubeaꝝ florū nenufaris
seis lactuce seis papaueris ana. unciā semis. aceti albi
fortissimi q̄rtū.i. misceat̄ & fiat ēpitbiā. ponat̄ supra
regionē cordis actu frigidū. Et qn̄ fuerit supcalefa-
ctū remoueat̄ & aliud supponat̄. Etiā ponat̄ i aposte
ma & regionem cordis ꝓpe apostema tyriaca. Bonū
autē esset si daretur eis trociscus unus de cāfora cuȝ
aliquo de supradictis potibus.

Capitulū.xi. q̄lit̄ succurrēdū ē bita ꝯsideratōe
ad apostema.

NVllatenꝰ cordis ꝯfortatio negligēda ē. īmo
ꝑmittēda itꝰ & extra. Prio gͦ ꝯsiderat̄ apo
stema. & si iueiat̄ rubeū ł citrinū bonū ē. Et
si cito incipit crescere cū sua rubedīe uel citrinitate
bonū erit. Si at̄ apostema sit nigꝝ uł ad nigredinem
decliue. nullus ex eo euadet. Et qa apostemata sunt
ꝑniciosa ꝓpt̄ ꝯuersionē materie eoꝝ ad uenenosam
substātiā necessario mēbꝝ corrūpit & eiꝰ substātiā
alterat & colorē eiꝰ & addit qualitatē malā & iterfi
ciētē ꝑ arterias ad cor ut poit auicē. fen. tercii quarti
iō sup apostema debemꝰ ponere attrabētia & poros
apiētia. Prio gͦ fiat ēbrocatio cū decoctoine caōille
& aneti & spōgia ibi madefacta calida desup apponat̄
& hͦ fiat frequēt̄. Scd̄o gallꝰ uiuꝰ osculet̄ apostema
cū culo eiꝰ & culus eiꝰ applicetur apostemati donec
moriat̄ sincopizādo sup culū eiꝰ. Tertio limacie uiue

desup ponāt. Quarto ponātur sup apostema sangui-
suge uiue. deiñ poitur uētosa prio. deiñ scarificetur
locus apostemosus & iteꝝ ponat uentosa ut sanguis
exeat & fumi uenenosi exiñ ascēdētes retrocedant
Nūq̄ āt ponēt repcussiua. qa iuuabūt fumū uenēosuꝫ
ire ad cor. Nec ūctuosa ut āxugie & silr̄ia salti i prin
cipio. qa clauderēt poros. iō erāt qui supponūt oleuꝫ
rosatū & acetū & oleū onfatiūt & bolū armenicū &
silr̄ia Loco tñ defensionis pn̄t poni īter regionē cor
dis & apostema ut clauderēt poros & nō pmitterent
fumos uenēosos ueire ad cor. Sexto fiat tl̄e ēplastꝝ
scd̄m auicē. Recipe capilli ueneris recētis artriplicis
uolubilis mioris radicū euisciana. M. i. bulliāt in aqua
& uino p mediū usq̄ ad ꝯsumptionē pistet fortit &
addatur mellis qd̄ sufficit fiat ēplastꝝ addēdo gumi
pini pulueri zati ūciā. i. aliud ēplastꝝ. Recipe caricaꝝ
piguiū passulaꝝ mūdataruꝫ ā uncias. ii. salis nitri. ʒ. iii.
mellis. ūciā. i. olei camōille qd̄ sufficit fiat ēplastrum
Aliud ēplastꝝ Recipe fermētū acre & fortit pistet
& icorpetur cū succo scabiose Aliud recipe uitelluꝫ
oui & icorpet cū succo scabiose & sale. Ista ēplastra
dn̄t fieri i apostemate qd̄ ñ rūpitur ī pricipio sicut
ē ātrax Hic ē notādū ꝙ uolūtas auicē. & ꝯsiliū meuꝫ
ē ꝙ pforetur apostema añq̄ fiat biuiū i uenēositate
iō uult ꝙ ī quarta die aperiat cū rasorio l flebotomo
Ego āt aliqñ feci apiri Ista apostemata. & nihil ex-
ibat nisi modicū de sanguie. In scd̄a uisitatōe exibat

uirus postea sanies. Non ergo expectetur perfecta maturatio imo cito pforet. Et p9 apitione ponatur desup eplastr̃ pti maturatiuū & pti mundificatiuū Aliq āt extrahunt totaliter apostema capiendo cum forpicib9 & icidēdo. qd nō ap pbo pter maximū dolorē ibi cātū aquo uirtutes psternūtur. Secundo pter fluxū nimiū sanguinis. iō securior est modus pdictus. Si āt fiat uesica l carbuncul9 l ignis persic9 l ēt ātrax cū nimio dolore & modico tumore & cū nigredie et ɔbustione et cito exēplatur pomū siue malū granatū acetosum d'coquat sub calino l i aceto & pistet fortit & desupra ponat. Scd'o uitellum oui crudū cum sale. facit bn̄ p isto caū & an̄ alteratione & p9. Itē bruneta p se ualet multū. Aliq tn̄ pistant ipsam iter duos lapides. Itē scabiosa uz mltū p modū pdictū. P9 ista dimittat restauratorib9 ut icarnētur Atuertēdū q̄ iste egritudines sunt ita perniciose q̄ medici ut plurimū decipiūt. Nā uidēt bonā ipostasiz i urina & alia bona signa & tn̄ ifirm9 moritur. Cuius rō ē qa materia ē multū uenenosa & odibilis natura dimittit eā & nō audet ipsam iuadere. sed potius se ɔuertit ad cibū & potū facienda bonā digestionē & ypostasiz i uria. & sic peūt patiētes. Scd'o qrit q̄re aliq moriunt & aliq nō. Dico q̄ ɔsiderādo inferiorē rad cē. aliqua corpa sunt magis dispoita ad recipiēdū talē corruptionē ut sunt corpa pueror̃. Agētis enim actio ē i patiēte bn̄ dispoitio scd'm Aristotilē q̄ntū

eni ad radicē superiorē. qa ista īfluētia magis respi-
cit unū q̄ aliū. ut saturn9 oib9 obē p̄t̄q̄ suis scolarib9
& hoib9 sue ꝯplexionis quib9 nō nocet & sunt multi
Tertio querit̄ quare magis ī uno loco q̄ in alio Per
iā dicta potes rn̄dere ꝙ una & eadē īfluentia diutius
respicit unū locū q̄ aliū. Quarto q̄rit̄ quare sanguieꝫ
spuētes citi9 moriūtur. & alios īficiunt magis. rō est
quia illd̄ sputū sanguis ē ꝓpter apostema ruptū ꝙ ē
ꝓpe cor. & quia magis ē ꝓpe cor iō magis & cicius
īterficit. Quīto q̄ritur quare ista materia uenenosa
magis īuadit cor quā cetera mēbra. Dico ꝙ h° facit
a tota ꝓprietate. qa uenenū a uirtute specifica petit
cor. Vel dicēdū ꝙ isti fumi uenenosi īuadūt omnia
mēbra sꝫ cici9 leditur cor. qa magis passibile & indi-
gnatoris nature. dieta istoꝝ ē sicut dieta febricātiuꝫ
acuta febre. detur tn̄ eis cibus quē appetūt lꝫ sit paꝝ
deterior. & suātur de eo pua q̄titas sed frequēter ut
īfra dicet̄. Capitulū. xii de dieta ī epidimia.

ISte āt egritudīes sunt tātū pniciose. ꝙ spūs
cordis & copis magis resoluunt̄ & dissoluūt̄
q̄ ī aliqua alia febre. Et iō nos īdigem9 re-
gimine regeneratio spūuꝫ. Scd̄o īdigem9 mūdifica-
tione eoꝝ p expulsionē eoꝝ. Tertio īdigem9 refri-
geratis rōe febris. Spūs āt regenerāt̄ cū bonis cibis
facilis digestionis. Mūdificatio spirituū fit cū cordia
lib9 p̄dictis. Infrigidatio febris fit p modū p̄dictum
ī cura & p cibos īfrigidātes. Prim9 cib9 ē ꝙ coquat̄

pulla uel pullus plen9 acetosa agresta & portulaca cū croco & detur brodiū & fiat colaticiuꝫ. Scd'o detur ordeatum & auenatum cum lacte amigdaloꝝ. Et de pulla pōt comedere extremitates cuꝫ succo limonis citrāguli uł agresta. Tertio dētur pue aues bullite ł toste cū acetosa. Et ꝯfortet aliqn̄ cū bonis cibis licet aliqualiter sint ꝯtrarii & uirtus ꝯfortetur. Nā multi illoꝝ q agunt uiriliter sup illud idest supra restaura tionē casus appetit9 & cōedūt uiolēt absoluuntur & uiuūt. uerba sunt Auicen. q̄rto canonis capitulo prīo Dent̄ poma pira & citoia cocta sub prunis & similia pn̄t dari pedes mutonis cū aceto. Si uinum detur sit claꝝ subtile odoriferū cū multa aqua fontina ad hoc ut p ipsum restauretur appetitus. Dicit mgr̄ bernar dus q̄ si epidimici ī una die scꝫ pria possit sustinere flebotomiā & clistere & sudorē euadūt. Machinētur ergo cibi diuersi ī quib9 aliqualit̄ ifirm9 delectet̄ ut ipse sit tāte obedientie q̄ ui uel gratis sumat d' illis Et cibi eorū semp tendant ad acetositatē & ce. Ille fabricator planetaꝝ & cōstellationū & īfluentiarum & qui uētis & mari īperat. & cui oia obediūt absque mora. ꝯseruet nos a malitia aeris & īfluentie. ut post longa tempora bono fine uitam terminemus.

Et sic est finis totius tractatus.

DEO GRATIAS.

46 *CONRADUS TURICENSIS*, (=Conrad of Zürich). De Cometis. (Beromünster, Helias Heliae, 1472.) Fol. Rom. 12 leaves. 44 lines. Morocco. £400.

Hain *15512; B.M. Cat. III., p. 799. See also J. L. Aebi: Die Buchdruckerei zu Beromünster (1870), p. 30.

Begins: Thurecensis phisiti Tractatus de Cometis Incipit.

Fol. 8 recto, line 31: Secunda Pars est Sermo particularis de Cometa apparente Anno Domini M.CCCC.LXXII.

Fol. 12 verso (ends:) arguet vel || affirmabit. || SIT LAVS DEO. ||

Of the five known books from the printing press of Helias Heliae in Beromünster, the first press in Switzerland, this "Conradus Turicensis" is one of the rarest and by far the most interesting. It was undoubtedly printed during 1472, for the author bases his predictions for the year 1473 on the appearance of the comet at Zürich early in 1472, and unless the publication took place within the next few months, the events of the following year would already have passed to confirm or contradict his prophesies. Further, from a statement on fol. 9 verso we can affirm that this little treatise was written after April, 1472, for the author discusses what the position of the comet would have been "in diebus apprilis," had it then been still visible.

The type is the same as that which Helias Heliae used for both his signed and dated editions of Rodericus Zamorensis in 1472 and 1473. The author styles himself: "Conradus Turecensis phisicus," i.e., Conrad of Zürich, Physician; or, Conrad, Physician at Zürich; and this book is certainly the first work by a Swiss author ever to be disseminated by the printing-press.

Furthermore, this treatise on Comets in general, and on the Zürich Comet of 1472 in particular, stands out as the first printed book on Astronomy; indeed, it is also the first work by a living author written on a purely scientific subject. (2)

Our copy is quite perfect, broad-margined, and very clean. A few quite small and insignificant worm-holes.

E. P. GOLDSCHMIDT & Co., Ltd., 45, Old Bond Street, London, W.1.

Catal. 21, Jan. 1930, p. 38

Bagellardus: De aegritudinibus Infantium, Padua, 21 april, 1472 (Osler, no. 7417) – perhaps just as 'purely' scientific, definitely antedates this, as the first(?) printed book by a contemporary author. W.W.F.

3 pieces — complete
Bernhard Quaritch
29.XI.17

In Bodley
Villa Nova (Arnaldus Catalanus de)

Arnaldus de villa noua de Somniorum interpretatione.

n. pl. n. d. but Toulouse
Heinrich Mayer c 1486.

Practica medicine
Ven. per Otinum Papiensem 1497.

Arnoldi de noua villa
Avicenna R
Venetiis per Simonem
Papiensem dictum

Petrus de
tion:
Dr. A
cate g
Oct. 1

66

2^{a}; TRACTATVS DE VENENIS. A MAGIS‖TRO PETRO DE ABBANO EDITVS. [Followed by table, ending 3^{b}, l. 12.] 4^{a}; DE PROLOGO CAPITVLVM .I. 29^{b}; [ends, l. 21:—] mater omniū medicinaꝝ a medicis ē appellata. ‖ DEO GRATIAS. 30^{a}; DE LAPIDE BEGAAR EXPANDECTIS. 30^{b}, l. 23 [Colophon]; FINITVM. ‖ PADVE ANNO DO‖MINI .M.CCCC.LXXIII. ‖ DEO GRATIAS. 31^{a}; TRACTATVS MAGISTRI ARNALDI. ‖ DE VILLA NOVA DE ARTE COGNOS‖CENDI VENENA CVM QVIS TIMET SI‖BI EA MINISTRARI. 34^{b}; ADDITIO. ‖ . . . (l. 12) INCIPIT TRACTATVS DE EPIDIMIA. ‖ ET PESTE DOMINI VALASTI DE TA‖RENTA REGIS FRANCIE PROTHOME‖DICI EXCELLENTISSIMI PROLOGVS. 48^{b}, l. 24; Et sic est finis totius tractatus. ‖ DEO GRATIAS.

Hain-C. 8 (first tract), Copinger 649 (2nd tract). Reichling, i, p. 83. Proctor 6775. B.M. Pellechet 7 and 1305. Inc. Med. 40 (and facsimile). Klebs (no. 7149) 118.

Capitals and paragraph-marks inserted in red and blue. MS. notes in margins. Bd. with no. 7417. From the libraries of Sir A. Fountaine and G. Dunn; the latter, in a pencil note, suggests that the last two tracts form a separate book; they are so treated by Pellechet.

Academy Bookman, 2, 1949, p. 12. A952

PRESENTED BY DR. WILLIAM W. FRANCIS

Petrus de Abano. Tractatus de venenis . . . Padua, 1473. With an inscription: To the New York Academy of Medicine in honor of its Librarian, Dr. Archibald Malloch, my good friend and fellow-worker, this duplicate given to me in 1927 by Lady Osler. W. W. Francis, Osler Library, Oct. 1948. cardboard covers. Italian paper back. W.W.F.